

วุฒิสภา

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..)

พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับประกอบการพิจารณา
ของวุฒิสภา

อ.พ. ๑๗/๒๕๖๔

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

www.senate.go.th

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และนำเสนอข้อมูลสำคัญที่จำเป็นต่อการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบแล้ว ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

ทั้งนี้ เพื่อใช้ในราชการวงงานด้านนิติบัญญัติของวุฒิสภา โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้น สำหรับเพื่อประกอบการพิจารณาของสมาชิกวุฒิสภา

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
พฤศจิกายน ๒๕๖๔

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นางสาวนภภรณ์ ใจสัจจะ	เลขาธิการวุฒิสภา
นายสุรัตน์ หวังต่อลาภ	รองเลขาธิการวุฒิสภา
นายทศพร แยมวงษ์	ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นายโสภณ ชาทบุษย์จาร์	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานกฎหมาย ๒
นางเกตุจินท์ วลัยจันทน์	นิติกรชำนาญการ
นางสาวจิตรกาน เจียรตระกูล	วิทยากรชำนาญการ
นางสิริกัญย์ ส่องแสง	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
นางสาวรัตติกานต์ น้อยนวม	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นางกาญจนา ผลาชีวะ	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
นายพัลลภ วงศ์พานิช	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๔๒๔๖

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๒๔๒๑
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ท่านสมาชิกวุฒิสภา และผู้สนใจที่มีความประสงค์หรือต้องการที่จะศึกษาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเป็นการล่วงหน้าก่อนวันประชุมวุฒิสภา สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติได้จากเว็บไซต์วุฒิสภา www.senate.go.th

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ สารสำคัญ บทวิเคราะห์ และตารางเปรียบเทียบ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. สารสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว) ๑
๒. บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว) ๕
๓. ตารางเปรียบเทียบประมวลกฎหมายอาญา (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)
กับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว) ๓๓

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย - ๑ -
๒. บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกตของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็ก
ในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) - ๗ -
๓. บทความเรื่องร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
กับการกำหนดอายุเด็กต่อความรับผิดทางอาญา - ๙ -
๔. พัฒนาการทางอาญากับความรับผิดทางอาญาของเด็ก - ๑๔ -
๕. สถิติแสดงจำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี
โดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ปีงบประมาณ ๒๕๖๓
จำแนกตามอายุและเพศ - ๑๖ -

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

๖. มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชน
ในการกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย
ตามกฎหมายต่างประเทศ - ๑๗ -

ภาคผนวก

- : สำเนาหนังสือสภาผู้แทนราษฎร
ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๔/๑๒๓๗๒ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ. (๑)
- : ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว) (๓)
- : บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) พร้อมรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ
ที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายและรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) (๗)

ส่วนที่ ๑

สาระสำคัญ บทวิเคราะห์ และตารางเปรียบเทียบ
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

สารสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๔ และครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔ ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว และตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณาเมื่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว จึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันพุธที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว มีหลักการและเหตุผล ดังนี้

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

- (๑) แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกินสิบปี เป็นอายุยังไม่เกินสิบสองปี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง)
- (๒) แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กในการพิจารณาเพื่อใช้วิธีการสำหรับเด็ก จากอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี เป็นอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔)

เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญากำหนดเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ที่อายุยังไม่เกินสิบปี แต่จากข้อมูลทางการแพทย์พบว่าเด็กอายุสิบสองปีกับเด็กอายุสิบปีไม่มีความแตกต่างกันมากนัก โดยเป็นช่วงอายุที่พัฒนาการด้านความคิด สติ ปัญญา จริยธรรม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ และยังไม่สามารถคาดการณ์ถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้อย่างดีพอ อีกทั้งเด็กอายุไม่เกิน

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

สิบสองปีอยู่ในวัยการศึกษาในระดับประถมศึกษา ยังไม่สมควรให้เข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีอาญา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการบางประการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และอาจทำให้เด็กเรียนรู้วิธีการทำความผิดเพิ่มขึ้นจนนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีก กรณีจึงสมควรใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กอายุสิบปีแต่ไม่เกินสิบสองปีได้รับผลดียิ่งขึ้นโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กกลับตัวเป็นคนดีและเป็นประชากรที่มีคุณภาพกลับคืนสู่สังคมได้ต่อไป ประกอบกับการกำหนดเกณฑ์อายุของเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม่ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกินสิบปี เป็นอายุยังไม่เกินสิบสองปี เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) (General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice) ที่ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of Child) และประเทศไทยได้ตอบรับ และให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตามภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓) อีกด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) ที่สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว มีเนื้อหารวมจำนวน ๔ มาตรา สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

๑. กำหนดวันใช้บังคับของร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (ร่างมาตรา ๒)

๒. แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม่ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี เป็นอายุยังไม่เกิน ๑๒ ปี (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง)

๓. แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กในการพิจารณาเพื่อใช้วิธีการสำหรับเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม่ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี เป็นอายุกว่า ๑๒ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ ดังนี้

๓.๑ ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาก่อนด้วยก็ได้

๓.๒ มีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ถ้าศาลเห็นว่าบิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวางเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกิน ๓ ปี และกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควร ซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละ ๑๐,๐๐๐ บาท เมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น แต่ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าว ศาลจะเรียก

ตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่าจะยอมรับข้อกำหนดทำนองเดียวกันกับกรณีการมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

๓.๓ ส่งตัวเด็กนั้นไปยังสถานศึกษา หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่ให้เกินกว่าวันที่เด็กนั้นจะมีอายุครบ ๑๘ ปี

(ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง)

๔. กรณีที่ศาลได้มีคำสั่งให้มอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตามข้อ ๓.๒ ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติเด็กเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖* ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานอื่นใด เพื่อคุ้มครองความประพฤติเด็กนั้น (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ วรรคสอง)

* ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้นั้น

(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะรับโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๕. กรณีที่เด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กได้ หรือกรณีที่เด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวในข้อ ๓.๒ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นว่านี้ ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นเดียวกับผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ วรรคสาม)

๖. กำหนดให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งในข้อ ๓.๒ ข้อ ๓.๓ ข้อ ๔ และข้อ ๕ หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรา ๗๔ นี้ ถ้าภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรู้เองหรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ วรรคสี่)

(๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม หรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(๑๐) เจื่อนใจอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟื้นฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำอีก หรือเจื่อนใจในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

เจื่อนใจตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสองนั้น ถ้าภายหลังความปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่าพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเจื่อนใจข้อใดตามทีกล่าวในวรรคสองที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บนให้นำบทบัญญัติมาตรา ๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

บทวิเคราะห์

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๑. เหตุผลที่จำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สืบเนื่องจากการกำหนดอายุขั้นต่ำของเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่ไม่ต้องรับโทษไว้ที่อายุไม่เกิน ๑๐ ปี ตามความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๗๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับข้อมูลทางการแพทย์ที่ศึกษาพบว่า เด็กอายุ ๗ ปี ถึง ๑๒ ปี จะมีพัฒนาการด้านความคิด สติ ปัญญา จริยธรรม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดียังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ และยังไม่สามารถคาดการณ์ถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้^๑ และตามข้อมูลสถิติของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม พบว่า นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๓ จำนวนเด็กที่กระทำความผิดซึ่งมีอายุระหว่าง ๑๐ ปี ถึง ๑๒ ปี มีแนวโน้มลดลง^๒

ประกอบกับคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ได้จัดทำข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) ว่าด้วยสิทธิของเด็กด้านความยุติธรรมแก่เด็กและเยาวชน (General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice) โดยให้คำแนะนำรัฐภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) ว่า “มีให้กำหนดอายุขั้นต่ำในความรับผิดทางอาญาของเด็กที่ต่ำมากจนเกินไป และให้เพิ่มอายุขั้นต่ำในระดับที่สากลยอมรับได้ ซึ่งคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติเห็นว่า การกำหนดอายุขั้นต่ำที่ต่ำกว่า ๑๒ ปี นั้น ไม่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล จึงสนับสนุนให้รัฐภาคีเพิ่มอายุขั้นต่ำดังกล่าวเป็น ๑๒ ปี และดำเนินการเพิ่มอายุขั้นต่ำให้สูงขึ้นกว่านั้นต่อไป” และประเทศไทยได้ตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓) มาดำเนินการใน ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการยุติธรรม ข้อที่ ๑๗๐ “ปรับอายุขั้นต่ำของการรับผิดทางอาญาของผู้เยาว์ให้เป็น ๑๒ ปี” และส่วนที่ ๒ คำมั่นโดยสมัครใจข้อที่ ๑ “ประเทศไทยจะปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา (ในส่วนการเพิ่มอายุขั้นต่ำของการรับผิดทางอาญา

^๑ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย โปรดดูภาคผนวก หน้า (๑๓)

^๒ บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) โปรดดูภาคผนวก หน้า (๑๐) และ (๑๑)
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

ให้เป็นอย่างน้อย ๑๒ ปี)”^๓ นอกจากนี้ ประเทศต่าง ๆ ได้กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาไว้แตกต่างกัน ซึ่งมีประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำไว้ที่ ๑๒ ปี ได้แก่ อิสราเอล เนเธอร์แลนด์ ตุรกี แคนาดา เม็กซิโก ปานามา เวเนซุเอลา และเบลเยียม^๔

ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดอายุขั้นต่ำของเด็กตามประมวลกฎหมายอาญามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลทางการแพทย์ จำนวนการกระทำความผิดของเด็กในช่วงอายุ ๑๐ ปี ถึง ๑๒ ปี ที่มีแนวโน้มลดลงดังกล่าว รวมทั้งเป็นการปฏิบัติให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำทั่วไปฉบับที่ ๑๐^๕ ที่ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child : CRC) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมถึงเพื่อปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการภายใต้กลไก UPR รอบที่ ๒ ที่ประเทศไทยได้ตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติ ตลอดจนสอดคล้องกับการกำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาของนานาประเทศ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ การกำหนดเพิ่มอายุเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษไว้ที่อายุยังไม่เกิน ๑๒ ปี จะทำให้เด็กซึ่งอยู่ในวัยการศึกษาระดับประถมศึกษาไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีอาญาที่มีขั้นตอนการดำเนินการบางประการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และอาจทำให้เด็กเรียนรู้วิธีการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นจนนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีก จึงควรใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กในช่วงอายุดังกล่าวให้ได้รับผลดียิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กกลับตัวเป็นคนดีและเป็นประชากรที่มีคุณภาพกลับคืนสู่สังคมได้ต่อไป รวมทั้งยังเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำ และการบริหารราชการแผ่นดิน รวมถึงการปรับปรุงกฎระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอีกด้วย

สำหรับการแก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กในการพิจารณาเพื่อใช้วิธีการสำหรับเด็กแทนการลงโทษทางอาญา ตามความในมาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญา จากอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี เป็นอายุกว่า ๑๒ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี นั้น สืบเนื่องจากได้มีการแก้ไขเกณฑ์อายุเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษตามความในมาตรา ๗๓ จึงต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กในการพิจารณาเพื่อใช้วิธีการสำหรับเด็กแทนการลงโทษทางอาญาให้สอดคล้องกันด้วย

^๓ เรื่องเดียวกัน, โปรดดูภาคผนวก หน้า (๙) และ (๑๐)

^๔ เรื่องเดียวกัน, โปรดดูภาคผนวก หน้า (๘) และ (๙)

๒. ประเด็นสำคัญจากการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่งและวาระที่สอง

๒.๑ วาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ^๔

๒.๑.๑ การเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) เสนอโดย คณะรัฐมนตรี ต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๔ และได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๔ และครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔

๒.๑.๒ สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้แถลงถึงหลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) สรุปได้ ดังนี้

หลักการคือ แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกินสิบปี เป็นอายุยังไม่เกินสิบสองปี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กในการพิจารณาเพื่อใช้วิธีการสำหรับเด็ก จากอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี เป็นอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔)

สำหรับเหตุผลที่จำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้คือ โดยที่ปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญากำหนดเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ที่อายุยังไม่เกินสิบปี แต่จากข้อมูลทางการแพทย์พบว่าเด็กอายุสิบสองปีกับเด็กอายุสิบปีไม่มีความแตกต่างกันมากนัก โดยเป็นช่วงอายุที่พัฒนาการด้านความคิด สติ ปัญญา จริยธรรม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ และยังไม่สามารถคาดการณ์ถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้อย่างดีพอ อีกทั้งเด็กอายุไม่เกินสิบสองปีอยู่ในวัยการศึกษาระดับประถมศึกษา ยังไม่สมควรให้เข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีอาญาซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการบางประการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และอาจทำให้เด็กเรียนรู้

^๔ สามารถสืบค้นเอกสารแนบระเบียบวาระ เอกสารประกอบการพิจารณา บันทึกการประชุมในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ และบันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ได้จากเว็บไซต์ E-Library ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร <http://library๒.parliament.go.th/library/home.html> หรือสแกนข้อมูลผ่าน QR CODE หมายเลข ๑ ถึง ๕ ในหน้าที่ ๑๕ ถึงหน้าที่ ๑๖

วิธีกระทำความผิดเพิ่มขึ้นจนนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีก กรณีจึงสมควรใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กอายุสิบปีแต่ไม่เกินสิบสองปีได้รับผลดียิ่งขึ้นโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กกลับตัวเป็นคนดีและเป็นประชากรที่มีคุณภาพกลับคืนสู่สังคมได้ต่อไป ประกอบกับการกำหนดเกณฑ์อายุของเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดจากอายุยังไม่เกินสิบปี เป็นอายุยังไม่เกินสิบสองปี เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) (General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice) ที่ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of Child) และประเทศไทยได้ตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตามภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓) อีกด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) ที่คณะรัฐมนตรีเสนอต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ขึ้นรับหลักการ มีสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี เป็นอายุยังไม่เกิน ๑๒ ปี (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง)

(๒) แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กในการพิจารณาเพื่อใช้วิธีการสำหรับเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี เป็นอายุกว่า ๑๒ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี โดยกำหนดให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ ดังนี้

(๒.๑) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้

(๒.๒) มีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ระวังเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกิน ๓ ปี และกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควร ซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละ ๑๐,๐๐๐ บาท เมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น แต่ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าว ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่าจะยอมรับข้อกำหนดทำนองเดียวกันกับกรณีการมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

(๒.๓) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าวันที่เด็กนั้นจะมีอายุครบ ๑๘ ปี

(ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง)

(๓) กรณีที่ศาลได้มีคำสั่งให้มอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตามข้อ (๒.๒) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังเด็ก เช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖^๖ ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานอื่นใด เพื่อคุ้มครองประพฤติดังเด็กนั้น (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ วรรคสอง)

^๖ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๕๖ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุกหรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่าผู้ขึ้น

(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้ขึ้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้ว ศาลจะพิพากษาว่าผู้ขึ้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะลงโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะกำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังผู้ขึ้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำการกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติดังอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

(๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติ หรือสิ่งแวดล้อม หรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

(๔) กรณีที่เด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กได้ หรือกรณีที่เด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวในข้อ (๒.๒) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นว่านี้ ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นเดียวกับผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ วรรคสาม)

(๕) กำหนดให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งในข้อ (๒.๒) (๒.๓) (๓) และ (๔) หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรา ๗๔ นี้ ถ้าภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรู้เองหรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่า พุทธการณเกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ วรรคสี่)

๒.๑.๓ ความเป็นมาและความจำเป็นของร่างพระราชบัญญัติ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้กล่าวถึงความจำเป็นและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) สรุปลงสาระสำคัญได้ดังนี้

(๑) ข้อมูลทางการแพทย์ระบุว่า เด็กอายุ ๗ ปี ถึง ๑๒ ปี มีพัฒนาการด้านความคิด สติ ปัญญา และจริยธรรม ยังไม่สมบูรณ์ และความรู้สึกผิดชอบชั่วดียังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ รวมทั้งไม่สามารถคาดการณ์ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้อย่างดีพอ

(๒) จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กพบว่า เด็กที่เริ่มกระทำความผิดตั้งแต่อายุน้อยจะมีแนวโน้มกระทำความผิดซ้ำและกระทำผิดเป็นนิสัย หากนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมก่อนวัยอันควร จะส่งผลเสียต่อการกลับมาใช้ชีวิตปกติ

(๔) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้าย หรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(๑๐) เจื่อนใจอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไข ฟันฟู หรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำ หรือมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำอีก หรือเจื่อนใจในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

เจื่อนใจตามที่ศาลได้กำหนดตามความในวรรคสองนั้น ถ้าภายหลังจากปรากฏแก่ศาลตามคำขอของผู้กระทำความผิด ผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้นั้น ผู้อนุบาลของผู้นั้น พนักงานอัยการหรือเจ้าพนักงานว่า พุทธการณที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดได้เปลี่ยนแปลงไป เมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจแก้ไขเพิ่มเติมหรือเพิกถอนข้อหนึ่งข้อใดเสียก็ได้ หรือจะกำหนดเจื่อนใจข้อใดตามที่กล่าวในวรรคสองที่ศาลยังมีได้กำหนดไว้เพิ่มเติมขึ้นอีกก็ได้ หรือถ้ามีการกระทำผิดทัณฑ์บนให้นำนบทบัญญัติมาตรา ๔๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

(๓) สถิติในการกระทำความผิดของเด็กอายุระหว่าง ๗ ปี ถึง ๑๒ ปี มีจำนวนน้อย และมีแนวโน้มลดลง

(๔) ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้มีการแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับอายุของเด็กที่กระทำความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ จำนวน ๒ ครั้ง กล่าวคือ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๙^๙ กำหนดอายุเด็กที่กระทำความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษไว้ที่อายุ ๗ ปี และในปี พ.ศ. ๒๕๕๑^{๑๐} กำหนดอายุเด็กที่กระทำความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษไว้ที่อายุ ๑๐ ปี

(๕) เป็นการดำเนินการที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of Child) และกติการะหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาเด็ก รวมทั้งกลไกการทบทวนสิทธิมนุษยชนของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

๒.๑.๔ การอภิปรายของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ก่อนที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ ในวาระที่หนึ่งขึ้นรับหลักการ ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้อนุญาตให้ นางชัตติยา รัตนติลลิก ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม เข้าร่วมชี้แจงต่อที่ประชุม ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๖^๙

ภายหลังจากที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม (นายสมศักดิ์ เทพสุทิน) ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) ต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรแล้ว มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(๑) จากสถิติการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ พบว่ามีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบดูแลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จำนวนประมาณ ๑๙,๔๗๐ คน แบ่งเป็น ๑) เด็กอายุเกิน ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี

^๙ พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๔๙ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ บัญญัติไว้ ดังนี้
“มาตรา ๗๓ เด็กอายุยังไม่เกินเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ”

^{๑๐} พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๓ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๓ เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

^{๑๑} ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๗๖ กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๗๖ ประธานอาจอนุญาตให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมายให้บุคคลใด ๆ ชี้แจงข้อเท็จจริงต่อที่ประชุมประกอบการอภิปรายของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีก็ได้”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

จำนวนประมาณ ๒,๖๐๕ คน และ ๒) เด็กอายุเกิน ๑๕ ปี แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี จำนวนประมาณ ๑๖,๘๖๕ คน ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กที่กระทำความผิดที่มีช่วงอายุเกิน ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี เท่านั้น และในปีที่ผ่านมา มีเด็กอายุระหว่าง ๑๐ ถึง ๑๒ ปี ที่กระทำความผิดและเข้าสู่การใช้วิธีการสำหรับเด็ก จำนวนประมาณ ๕๒๙ คน ดังนั้น จึงขอสอบถามว่า ในปัจจุบันที่มีการกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่กระทำความผิดซึ่งไม่ต้องรับโทษไว้ที่อายุไม่เกิน ๑๐ ปี และกำลังดำเนินการเพื่อแก้ไขเกณฑ์อายุเด็กที่กระทำความผิดซึ่งไม่ต้องรับโทษเป็นอายุไม่เกิน ๑๒ ปี ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดมาตรการหรือวิธีการเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กหรือไม่ อย่างไร และเพราะเหตุใดจึงไม่มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ วรรคสอง^{๑๐} จาก “เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น” เป็น “เพื่อดำเนินการให้การสงเคราะห์ และคุ้มครองสวัสดิภาพ” ทั้งนี้ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่สามารถปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย และครอบคลุมกระบวนการสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก

(๒) เมื่อพิจารณาเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ พบว่า การแก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กที่กระทำความผิดซึ่งไม่ต้องรับโทษเป็นอายุไม่เกิน ๑๒ ปี เป็นการดำเนินการสืบเนื่องจากการที่ประเทศไทยได้ตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะทั่วไปฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) (General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice) ที่ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) ของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ซึ่งได้ให้คำแนะนำไว้ จำนวน ๗ ประการ ได้แก่

- ๑) เพิ่มอายุขั้นต่ำของเด็กจากอายุ ๑๐ ปี เป็นอายุ ๑๒ ปี
- ๒) การส่งเด็กไปยังสถานควบคุมตัวหรือกักขัง ต้องเป็นทางเลือกสุดท้าย

ในระยะสั้นที่สุด

- ๓) เด็กได้รับการแยกตัวออกจากผู้ใหญ่
- ๔) ส่งเสริมมาตรการทางเลือก เช่น การบังคับคดี และคุมประพฤติ
- ๕) การอบรมผู้พิพากษาและบุคลากรในการพิจารณาคดี
- ๖) การจัดโครงการคืนเด็กสู่สังคม
- ๗) การใช้ประโยชน์จากเครื่องมือและความร่วมมือทางการเงิน

จากองค์การระหว่างประเทศ เช่น สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime : UNODC) และองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations International Children's Emergency Fund : UNICEF)

^{๑๐} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ วรรคสอง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๗๓ ๗๓๑ ๗๓๒

ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

แต่อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้พบว่า เป็นการดำเนินการที่เป็นไปตามข้อเสนอแนะในข้อ ๑) โดยเพิ่มอายุขั้นต่ำของเด็กจากอายุไม่เกิน ๑๐ ปี เป็นอายุไม่เกิน ๑๒ ปี เท่านั้น นอกจากนี้ คณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ยังได้มีข้อเสนอแนะทั่วไปฉบับที่ ๒๔ (General Comment No. 24 (2019) on Children's rights in the child justice system)** เพิ่มอายุขั้นต่ำของเด็กเป็นอายุ ๑๔ ปี ดังนั้น จึงควรดำเนินการแก้ไขเกณฑ์อายุเด็กตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะฉบับดังกล่าวไปในคราวเดียวกัน และปรับแก้ประมวลกฎหมายอาญา รวมทั้งกระบวนการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้ครอบคลุมทุกช่วงวัย ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ และกลไก Universal Periodic Review (UPR) ทั้งระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถปฏิบัติให้สอดคล้องและเป็นไปตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติฉบับที่เป็นปัจจุบัน และเป็นไปตามกลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓)

(๓) แม้ว่าความในร่างมาตรา ๔ ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ จะมีการแก้ไขเกณฑ์อายุเด็กเพื่อใช้วิธีการสำหรับเด็ก จากอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี เป็นอายุกว่า ๑๒ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี ก็ตาม แต่ไม่มีการแก้ไขรายละเอียดอื่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิธีการสำหรับเด็ก จึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรานี้

(๔) การกำหนดหลักการข้อ (๑) ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่า “แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกินสิบปี เป็นอายุยังไม่เกินสิบสองปี” ทำให้สภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถแก้ไขเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษ เป็นอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร

๒.๑.๕ การตอบชี้แจง

เมื่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายเสร็จแล้ว นางชัตติยา รัตนติลก ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม ในฐานะผู้แทนสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม ได้ตอบชี้แจง สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

** Convention on the Rights of the Child, General Comment No. 24 (2019) on Children's rights in the child Justice system ;

“21. Under article 40 (3) of the Convention, States parties are required to establish a minimum age of criminal responsibility, but the article does not specify the age. Over 50 States parties have raised the minimum age following ratification of the Convention, and the most common minimum age of criminal responsibility internationally is 14. Nevertheless, reports submitted by States parties indicate that some States retain an unacceptably low minimum age of criminal responsibility.”

(๑) ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่า การแก้ปัญหาเด็กอายุน้อยกระทำผิดที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ การให้เด็กได้รับการแก้ไขปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพ ซึ่งการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๓ ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จากอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี เป็นอายุยังไม่เกิน ๑๒ ปี นั้น จะมีระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญา พ.ศ. ๒๕๕๕^{๑๖} กำหนดแนวปฏิบัติที่เหมาะสมไว้ ได้แก่ การจับกุม สืบสวน สอบสวน การสืบเสาะข้อมูล การดูแล และการให้การสังคมสงเคราะห์ต่าง ๆ โดยดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งได้มีการเตรียมความพร้อมในการดูแลเด็กกลุ่มนี้ไว้แล้ว และในปัจจุบันได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ในชุมชนไว้ด้วย ดังนั้น ภายหลังจากได้มีการแก้ไขโดยเพิ่มอายุเด็กที่กระทำความผิดตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะมีหน่วยงานที่รองรับภารกิจในการดูแลแก้ไขฟื้นฟูให้มีความสอดคล้องกับลักษณะพัฒนาการของเด็กในวัยนี้อย่างชัดเจนแล้ว

นอกจากนี้ จากการศึกษาวิจัยยังพบว่า เด็กในวัยดังกล่าวที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเคยตกเป็นเหยื่อของการใช้ความรุนแรงทางด้านร่างกายและจิตใจ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการดูแลและได้รับความคุ้มครองในรูปแบบการให้การสงเคราะห์มากกว่าการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

(๒) กรณีที่ต้องกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษไว้ที่อายุไม่เกิน ๑๒ ปี เนื่องจากพัฒนาการทางสมองของเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑๒ ปี มีความแตกต่างจากเด็กที่มีอายุเกิน ๑๒ ปีขึ้นไป จึงต้องกำหนดเกณฑ์อายุเด็กเป็นอายุไม่เกิน ๑๒ ปี

๒.๑.๖ ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ^{๑๗}

มติ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่หนึ่ง

^{๑๖} ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญา พ.ศ. ๒๕๕๕

^{๑๗} ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีเด็กกระทำความผิดอาญา) ได้เข้าสู่การพิจารณาของที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔ เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรลงมติในวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ (ซึ่งเป็นการพิจารณาต่อจากคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๔)

รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) ด้วยคะแนนเสียง ๒๘๓ เสียง ไม่รับหลักการ ไม่มีงดออกเสียง ๑ เสียง และไม่ลงคะแนนเสียง ๑ เสียง และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการวิสามัญ จำนวน ๓๙ คน เพื่อพิจารณาในวาระที่สอง ชั้นคณะกรรมการ กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน

๑. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ซึ่งเป็นเอกสารแนบระเบียบวาระ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๔
<http://edoc.parliament.go.th/Meeting/MeetingViewer.aspx?id=๗๖๒>

๒. เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ของสำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๔
<https://dl.parliament.go.th/handle/lirt/๕๘๑๒๓๕>

๓. บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๔
https://msbis.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_report/main_warehouse_dll_x.php?aid=๑๐๐๓๕&mid=๔๓๓๙

๔. บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔
https://msbis.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_report/main_warehouse_dll_x.php?aid=๑๐๐๔๑&mid=๔๓๔๒

๕. บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๒๐
(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔
https://msbis.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_report/main_warehouse_dll_x.php?aid=๑๐๐๔๐&mid=๔๓๔๒

๒.๒ วาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา

ก่อนที่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรจะพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ ในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา ประธานสภาผู้แทนราษฎรได้อนุญาตให้นางชัตติยา รัตนดิลิก ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม และนางเจียรทอง ประสานพานิช ผู้อำนวยการกลุ่มการพัฒนาระบบคุ้มครอง กองคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เข้าร่วมชี้แจงต่อที่ประชุม ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๐๔ วรรคสอง^{๑๔}

ต่อมา ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ ในวาระที่สอง ชั้นพิจารณาเรียงลำดับมาตรา โดยประธานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร (นายสุรสิทธิ์ นิธิวุฒิวรรักษ์) ได้เสนอรายงานของคณะกรรมการวิสามัญฯ โดยสรุปสาระสำคัญได้ว่า ตามที่ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๔ และครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔ สภาผู้แทนราษฎร ได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ) และตั้งคณะกรรมการวิสามัญฯขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา กำหนดการแปรญัตติภายใน ๗ วัน บัดนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้พิจารณาโดยนำผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการตราพระราชบัญญัตินี้ (ผลการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย) มาใช้ประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการวิสามัญฯ

^{๑๔} ข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๐๔ กำหนดไว้ ดังนี้

“ข้อ ๑๐๔ เมื่อคณะกรรมการได้กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ตามหน้าที่และอำนาจหรือตามที่สภามอบหมายเสร็จแล้วให้รายงานต่อสภาตามระยะเวลาที่สภากำหนด

ในที่ประชุมสภา คณะกรรมการมีสิทธิแถลง ชี้แจง หรือแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ในการนี้ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้บุคคลใดแถลงหรือชี้แจงแทนก็ได้ เมื่อได้รับอนุญาตจากประธาน”

ครบถ้วนตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว ปราบกฏผลการพิจารณา โดยคณะกรรมการวิสามัญฯ มีการแก้ไข มีข้อสังเกต มีกรรมวิธีการขอสงวนความเห็น และไม่มี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอแปรญัตติ

ในการนี้ คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้มีการประชุมจำนวน ๔ ครั้ง โดยมีความเห็น และข้อสังเกต สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(๑) คณะกรรมการวิสามัญฯ เห็นว่า เกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษ แม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด และการพิจารณาเพื่อใช้วิธีการสำหรับเด็ก ควรกำหนดไว้ที่อายุ ยังไม่เกิน ๑๒ ปี เพื่อให้มีความสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

(๒) คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้มีข้อสังเกตว่า สิ่งสำคัญที่สุดในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาของเด็กคือ การฟื้นฟูจิตใจเด็กที่กระทำความผิดและการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกระบวนการเร่งพัฒนาพนักงานเจ้าหน้าที่ ทั้งด้านการเพิ่มจำนวน และด้านการพัฒนาความรู้ของพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับวิธีการสำหรับเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา รวมทั้งพัฒนางานด้านกระบวนการฟื้นฟูจิตใจเด็กที่กระทำความผิดอย่างเร่งด่วน ซึ่งควรนำ ภาคประชาสังคม ชุมชน และครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวด้วย

จากนั้นที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ในวาระที่สอง เรียงลำดับมาตรา เริ่มต้นด้วยชื่อร่าง คำปรารภ แล้วพิจารณาเรียงลำดับมาตราจนจบร่าง โดยมีการพิจารณาและอภิปรายสรุปสาระสำคัญได้ตามลำดับ ดังนี้

๒.๒.๑ ร่างมาตรา ๒

ไม่มีการแก้ไข

นายนิยม เวชกามา และนายวิรัช พันธุมะผล (กรรมธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๒ เป็นดังนี้

“มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาและประกาศในสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เป็นต้นไป”

กรรมธิการผู้สงวนความเห็นได้อภิปรายในประเด็นที่ขอสงวนความเห็นว่า ไม่ติดใจที่จะสงวนความเห็น แต่ขอชี้แจงเหตุผลที่ได้ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๒ ต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรว่า การเพิ่มช่องทางในการประกาศใช้บังคับกฎหมาย โดยการประกาศ ในสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน ในการเข้าถึงและรับรู้กฎหมายได้โดยสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ตอบชี้แจง ดังนี้

(๑) เนื่องจากความในร่างมาตรา ๒ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับวันใช้บังคับ หากมีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยกำหนดให้พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจาก วันประกาศในสารสนเทศทางอินเทอร์เน็ตของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเป็นต้นไปเพิ่มเติม

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

จากการประกาศในราชกิจจานุเบกษา อาจเป็นการเพิ่มเงื่อนไขในการใช้บังคับกฎหมาย และไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๘๑ วรรคสอง^{๑๔} ซึ่งบัญญัติว่า เมื่อพระราชบัญญัติได้มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

(๒) ปัจจุบันพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๐^{๑๕} ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป โดยวิธีการประกาศหรือเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐหรือระบบหรือวิธีการอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก ดังนั้น สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานของรัฐอื่นที่เกี่ยวข้องจึงสามารถดำเนินการประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบถึงการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างกว้างขวางและหลากหลายช่องทางมากขึ้น

(๓) คณะกรรมาธิการวิสามัญ ได้นำความเห็นของกรรมาธิการ ผู้สงวนความเห็น กำหนดเป็นข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญ ในข้อ (๒)^{๑๖} ครบถ้วนแล้ว ทั้งนี้ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับทราบและเข้าถึงการประกาศใช้บังคับกฎหมายได้อย่างรวดเร็ว และมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

๒.๒.๒ ร่างมาตรา ๓

ไม่มีการแก้ไข

(๑) นายณัฐวุฒิ บัวประทุม (กรรมาธิการ) ขอสงวนความเห็น โดยขอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

^{๑๔} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๘๑ วรรคสอง บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๘๑ ๓๓

๓๓

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๕ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นสู่ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้”

^{๑๕} พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๐ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๑๐ โปกรณีย์ที่พระราชบัญญัตินี้มีได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกาศหรือเผยแพร่ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปไว้เป็นการเฉพาะ ให้ถือว่าการประกาศหรือเผยแพร่ในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงานของรัฐหรือระบบหรือวิธีการอื่นใดที่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวก เป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยพระราชบัญญัตินี้แล้ว”

^{๑๖} โปรดดูรายละเอียดข้อสังเกตของคณะกรรมาธิการวิสามัญ ข้อ (๒) ในหน้าที ๓๐ ของเอกสารฉบับนี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

“มาตรา ๗๓ เด็กอายุไม่เกินสิบสองสามปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

กรมการผู้สงวนความเห็นได้อภิปรายในประเด็นที่ขอสงวนความเห็นว่าจะไม่ติดใจที่จะสงวนความเห็น แต่ขอชี้แจงเหตุผลตามที่ได้อภิปรายเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๓ ต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร ดังนี้

(๑.๑) แม้ว่าการพิจารณาวาระที่หนึ่ง ชั้นรับหลักการ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร จะได้มีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษ แม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี เป็นอายุยังไม่เกิน ๑๒ ปี เท่านั้น แต่อย่างไรก็ดี ตามข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๑๒๕ วรรคสาม กำหนดไว้ว่า “การแปรญัตติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่หรือตัดทอนหรือแก้ไขมาตราเดิมต้องไม่ขัดกับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น” ประกอบกับตามร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ที่คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ตามที่สภาผู้แทนราษฎรได้รับหลักการในวาระที่หนึ่ง ไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสอง จึงขอเพิ่มความในวรรคสองของมาตรา ๗๓ เพื่อให้การดูแลเด็กมีความครอบคลุมทุกมิติยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ วรรคสอง^{๓๓} ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน บัญญัติให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ซึ่งเป็นการบัญญัติไว้เฉพาะมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพเท่านั้น แต่ไม่ได้บัญญัติให้มีมาตรการอื่นในการคุ้มครองเด็ก ทั้ง ๆ ที่ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กนั้น ได้กำหนดให้มีมาตรการในการสงเคราะห์เด็กด้วย

(๑.๒) สำหรับเหตุผลในการขอแก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษ แม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี เป็นอายุยังไม่เกิน ๑๓ ปี มีดังนี้

๑) จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษ แม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เป็นอายุยังไม่เกิน ๑๒ ปี ว่า ได้นำเกณฑ์พัฒนาการเด็กของนักจิตวิทยา นักพัฒนาการ หลักการระหว่างประเทศ แบบใดมากำหนดเกณฑ์อายุเด็กดังกล่าว พบว่า ไม่มีความชัดเจนในการกำหนดเกณฑ์อายุ

^{๓๓} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๗๓ เด็กอายุไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

ดังกล่าว เนื่องจากตามที่ได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ และรายงานการศึกษาวิจัยของนายแพทย์ พนม เกตุมาน อธิบดีนายกราชวิทยาลัย จิตแพทย์แห่งประเทศไทย พบว่า ได้แบ่งพัฒนาการของเด็กวัยรุ่น ออกเป็น ๓ ช่วงอายุ ได้แก่ ๑) วัยรุ่นตอนต้น คือ เด็กอายุ ๑๐ ปี ถึง ๑๓ ปี ๒) วัยรุ่นตอนกลาง คือ เด็กอายุ ๑๔ ปี ถึง ๑๖ ปี และ ๓) วัยรุ่นตอนปลาย คือ เด็กอายุ ๑๗ ปี ถึง ๑๙ ปี ทั้งนี้ การกำหนดช่วงอายุของวัยรุ่นตอนต้น เป็นอายุ ๑๐ ปี ถึง ๑๓ ปี นั้น เนื่องจากเป็นช่วงที่ยังมีความเป็นเด็ก มีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย ในระยะเริ่มต้น ยังไม่มีฮอร์โมนเพศ และยังไม่รู้ผิดชอบชั่วดี แต่เหตุผลในการแก้ไขเกณฑ์อายุเด็ก ตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดอายุเด็กโดยใช้เกณฑ์ตามอายุของเด็กที่จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ดังนั้น การกำหนดเกณฑ์อายุเด็กตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับข้อมูลดังกล่าว

๒) กรณีการกำหนดเกณฑ์อายุของเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษ แม้ได้กระทำการ อันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี เป็นอายุยังไม่เกิน ๑๒ ปีตามร่าง พระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) (General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice) ที่ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) และ ประเทศไทยได้ตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตามภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓) แต่ในปัจจุบันประเทศไทยจะต้องรายงาน ต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติตามกลไก UPR รอบใหม่ และปัจจุบัน คณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ยังได้มีข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๒๔ (General Comment No. 24 (2019) on Children's rights in the child justice system)^{๑๔} เพิ่มอายุ ขั้นต่ำของเด็กเป็นอายุ ๑๔ ปี ดังนั้น การแก้ไขเกณฑ์อายุเด็กตามร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงไม่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะฉบับดังกล่าว

๓) การเพิ่มเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษ แม้ได้กระทำการ อันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เป็นอายุยังไม่เกิน ๑๓ ปี จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กที่กระทำความผิด อาญาที่จะได้มีโอกาสได้รับการเยียวยา ดูแล และฟื้นฟูให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพต่อไป

(๒) นายนิยม เวชกามา และนายวัฒนา เตียยกุล (กรรมาธิการ) ขอสงวน ความเห็น โดยขอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๓ เป็นดังนี้

“มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความใน *วรรคหนึ่ง* ของมาตรา ๗๓ แห่งประมวลกฎหมาย อาญาซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

^{๑๔} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑๑ ในหน้าที่ ๑๓

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

“มาตรา ๗๓ เด็กอายุยังไม่เกินสิบสองปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ หากเด็กนั้นมีอายุเกินสิบปีแต่ไม่เกินสิบสองปี เมื่อศาลเห็นว่าเด็กนั้นเป็นผู้กระทำความผิด ให้ศาลมีอำนาจดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ว่ากล่าวตักเตือนเด็ก บิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้มีหน้าที่ดูแลเด็กแล้วปล่อยตัวเด็กนั้นไป

(๒) ส่งตัวเด็กนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ทั้งนี้ ให้เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ดำเนินการดังกล่าวรายงานผลการดำเนินการให้ศาลทราบตามเงื่อนไขและระยะเวลาที่ศาลกำหนด

กรณีเด็กอายุยังไม่เกินสิบปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น”

กรรมการผู้สงวนความเห็นได้อภิปรายในประเด็นที่ขอสงวนความเห็นที่ไม่ติดใจที่จะสงวนความเห็น แต่ขอชี้แจงเหตุผลตามที่ได้ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๓ ต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรว่า เนื่องจากในปัจจุบันได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยใช้เด็กที่มีอายุเกิน ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๒ ปี เป็นผู้กระทำความผิดจำนวนมาก เพราะเด็กในช่วงอายุดังกล่าว แม้ได้กระทำความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติก็ไม่ต้องรับโทษ ดังนั้น จึงมีความเห็นสมควรกำหนดให้มีการว่ากล่าวตักเตือนเด็ก รวมทั้งว่ากล่าวตักเตือนบิดา มารดา และผู้ปกครอง ให้ได้รับการกระทำของเด็ก และดูแลไม่ให้เด็กกระทำความผิดซ้ำอีก

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ตอบชี้แจง ดังนี้

(๑) ตามประมวลกฎหมายอาญาฉบับที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดอายุของเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษไว้จำนวน ๒ มาตรา คือ มาตรา ๗๓ และมาตรา ๗๔ โดยมาตรา ๗๓ วรรคสอง^{๒๐} บัญญัติไว้ว่า เมื่อเด็กอายุไม่เกิน ๑๐ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก ซึ่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖^{๒๑} เพื่อดำเนินการในการฟื้นฟู เยียวยา และดูแลสวัสดิภาพของเด็ก ส่วนประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๔^{๒๒} บัญญัติไว้ว่า เมื่อเด็กอายุกว่า ๑๐ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี กระทำการอันกฎหมาย

^{๒๐} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑๘ ในหน้าที่ ๑๙

^{๒๑} พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

^{๒๒} ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๔ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๗๔ เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

บัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ศาลมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้วิธีการสำหรับเด็ก เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การวางเงื่อนไข และการวางข้อกำหนดต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็กนั้นได้ ทั้งนี้ เจตนารมณ์ของบทบัญญัติสองมาตราดังกล่าวมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ มาตรา ๗๓ มีเจตนารมณ์ที่ไม่ต้องการให้เด็กเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยไม่จำเป็น แต่ให้ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก ส่วนมาตรา ๗๔ มีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้เด็กเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพียงแต่กำหนดให้ศาลมีอำนาจที่จะพิจารณาใช้วิธีการสำหรับเด็ก ดังนั้น เมื่อร่างมาตรา ๓ ของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง โดยเพิ่มอายุของเด็กจากอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี เป็นอายุยังไม่เกิน ๑๒ ปี แต่ไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา ๗๓ วรรคสอง จึงส่งผลให้เด็กที่มีอายุยังไม่เกิน ๑๒ ปี ที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดได้เข้าสู่กระบวนการคุ้มครองเด็กมาตรา ๗๓ วรรคสองด้วย ซึ่งมีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของมาตรา ๗๓ ที่ไม่ต้องการให้เด็กเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยไม่จำเป็น

(๑) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มากัดเตือนด้วยก็ได้

(๒) ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวังเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปีและกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครึ่งละหนึ่งหมื่นบาท โนเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น

ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มากัดถามว่า จะยอมรับข้อกำหนดที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองดังกล่าวข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นว่านั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

(๓) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (๒) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังเด็กนั้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖ ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุ้มครองประพฤติดังเด็กนั้น

(๔) ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (๒) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ โนเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม โนกรณีเช่นว่านี้ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ หรือ

(๕) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็กตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (๒) (๓) (๔) และ (๕) นั้น ถ้าในขณะใดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรู้เอง หรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้น หรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

(๒) กรณีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไว้ นั้น มีพันธกรณีที่ประเทศไทยจะต้องปฏิบัติตามในข้อใหญ่ที่ ๔๐ และข้อย่อยที่ ๓ (ข) ซึ่งกำหนดไว้ว่า “เมื่อเห็นว่าการเหมาะสมแล้วว่าเป็นที่พึงปรารถนาที่จะกำหนดให้ใช้มาตรการสำหรับเด็กเหล่านั้น โดยไม่ต้องอาศัยกระบวนการทางตุลาการ ทั้งนี้ โดยมีเงื่อนไขว่า สิทธิมนุษยชนและการคุ้มครองตามกฎหมายนั้นจะได้รับการเคารพอย่างเต็มที่” ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน จึงเห็นว่า ประเทศไทยควรปฏิบัติให้เป็นไปตามอนุสัญญาที่ได้เคยให้สัตยาบันไว้ โดยเพิ่มอายุเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษเป็นอายุไม่เกิน ๑๒ ปี

๒.๒.๓ ร่างมาตรา ๔

มีการแก้ไข

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน มีการแก้ไข ดังนี้

“มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๗๔ เด็กอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(๑) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้

(๒) ถ้าศาลเห็นว่าบิดามารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดามารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดามารดา หรือผู้ปกครองระวางเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปีและกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดามารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น แต่ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดามารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่าจะยอมรับข้อกำหนดทำงานที่บัญญัติไว้สำหรับบิดามารดา หรือผู้ปกครองดังกล่าวข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นว่านั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

(๓) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียนสถานศึกษา หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต หรือสถานที่ซึ่งต้องซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ศาลไม่ให้เกินกว่าวันที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (๒) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังนั้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖ ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุ้มครองประพฤติดังนั้น

ในกรณีที่เด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือในกรณีที่เด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (๒) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นนี้ ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (๒) (๓) วรรคสอง และวรรคสามนั้น ถ้าในขณะใดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรู้เองหรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้นหรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้”

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปราย สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

(๑) สำหรับเหตุผลที่ขอเพิ่มเติมความในวรรคหนึ่งของร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ โดยกำหนดให้ศาลพิจารณาจากรายงานการสืบเสาะและพินิจก่อนที่จะพิจารณาใช้วิธีการสำหรับเด็ก เนื่องจากการสืบเสาะและพินิจจะช่วยให้ศาลได้ทราบถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณาใช้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่กระทำความผิด แม้ว่าในทางปฏิบัติจะมีกระบวนการสืบหาข้อเท็จจริงทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาลก็ตาม แต่หากกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้มีการพิจารณาจากรายงานการสืบเสาะและพินิจด้วย จะทำให้ศาลได้มีข้อเท็จจริงอย่างรอบด้านเพื่อประกอบการพิจารณาก่อนที่จะพิจารณาใช้วิธีการสำหรับเด็ก ประกอบกับเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีของศาลต้องมีการพิจารณาข้อเท็จจริงจากรายงานการสืบเสาะและพินิจอย่างละเอียดยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้คู่ความทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งเด็กผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายได้ทราบถึงการกระทำผิดนั้นว่ามีมูลเหตุหรือปัจจัยใดที่ทำให้มีการกระทำความผิด ดังนั้น รายงานการสืบเสาะและพินิจจึงเป็นเอกสารที่สามารถช่วยให้ศาลสามารถพิจารณาใช้วิธีการสำหรับเด็กได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้น

(๒) กรณีตามร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง (๑) ซึ่งกำหนดให้ศาล “ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาตักเตือนด้วยก็ได้” มีความเห็นว่า ในทางปฏิบัติยังไม่มี ความชัดเจนว่า คำว่า “ว่ากล่าวตักเตือน” หมายความว่าอย่างไร และศาลจะดำเนินการอย่างไร จึงเห็นควรแก้ไขเป็น “ให้คำปรึกษาแนะนำกับเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ แล้วปล่อยตัวเด็กนั้นไป”

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

โดยอาจจะมีการบวนการเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กล้วนอาศัยอยู่ว่ากล่าวตักเตือนด้วยก็ได้ ทั้งนี้ เนื่องจากการกำหนดให้ศาลว่ากล่าวตักเตือนเด็กแล้วปล่อยตัวเด็กล้วนไป ซึ่งศาลอาจจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กล้วนอาศัยอยู่ว่ากล่าวตักเตือนด้วยหรือไม่ก็ได้นั้น อาจไม่สามารถแก้ไขและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กได้ แต่การกำหนดให้ศาลให้คำปรึกษาแนะนำกับเด็ก ซึ่งจะมีวิธีการโดยเริ่มจากการสร้างความไว้วางใจ จะช่วยให้เด็กสามารถแก้ไขและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้มากกว่าการว่ากล่าวตักเตือน นอกจากนี้ ศาลจะต้องให้คำปรึกษาแนะนำกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กล้วนอาศัยอยู่ไปในคราวเดียวกันก่อนปล่อยตัวเด็กล้วนไป เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กได้ด้วย

ทั้งนี้ โดยสามารถเปรียบเทียบได้กับกรณีที่พบได้ทั่วไป คือ บ่อยครั้งที่โรงเรียนใช้วิธีการเรียกเด็ก บิดา มารดา และผู้ปกครองของเด็กมาว่ากล่าวตักเตือน แต่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็กได้ เพราะบิดา มารดา และผู้ปกครอง ไม่รู้วิธีการที่เหมาะสมในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนเด็ก จึงทำให้สภาพแวดล้อมเด็กยังเป็นเหมือนเดิม พฤติกรรมเด็กจึงไม่เปลี่ยนแปลง อีกทั้งจากสถิติการกระทำความผิดอาญาของเด็กที่มีอายุ ๑๒ ปี ถึง ๑๕ ปี พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่ออกนอกระบบการศึกษา จึงไม่มีครูหรือโรงเรียนที่จะคอยช่วยเหลือ และให้คำปรึกษาแนะนำ ดังนั้น การกำหนดให้ศาลให้คำปรึกษาแนะนำกับเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กล้วนอาศัยอยู่ด้วย จะทำให้เด็กและบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าว มีความรู้สึกที่ศาลมีความเข้าใจและเห็นใจเด็ก และก่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าเด็กล้วนสามารถรับการพัฒนาได้ รวมทั้งเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ศาลจะมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการคุ้มครอง ดูแล อบรมสั่งสอน และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็ก ตลอดจนเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของเด็กในช่วงวัยดังกล่าวที่อยู่ในช่วงวัยเริ่มต้นของการพัฒนาระบบควบคุมการตัดสินใจ จริยธรรม และความมีเหตุผลแยกแยะถูกผิดด้วยตนเอง

(๓) ควรนำความในร่างมาตรา ๗๔ วรรคสอง ไปรวมเป็นความในวรรคหนึ่ง (๒) เพราะเป็นบทบัญญัติในเรื่องเดียวกัน ทั้งนี้ เพื่อให้มีกรอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น และควรกำหนดให้ศาลมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อคุ้มครองความประพฤติของเด็กด้วย เนื่องจากปัจจุบันมีพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งผ่านการอบรมตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ จำนวนประมาณ ๒,๐๐๐ คน เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองความประพฤติของเด็ก และมีส่วนร่วมในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กด้วย รวมทั้งเพื่อให้ศาลสามารถแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อคุ้มครองความประพฤติของเด็กได้จากพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สังกัดอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น

(๔) ควรนำความในร่างมาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง (๓) ไปรวมกับ (๔) เพื่อให้การพิจารณาใช้วิธีการสำหรับเด็กของศาลเป็นไปตามลำดับขั้นตอนที่มีความชัดเจนและครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

(๕) ควรแก้ไขเพิ่มเติมสถานที่ที่กำหนดให้ศาลพิจารณาสงตั้งเด็กไปยังสถานที่ดังกล่าว โดยเปลี่ยนจาก “โรงเรียน” เป็น “สถานศึกษา” และควรกำหนดให้มีสถานที่เพิ่มเติม คือ “สถานแนะนำทางจิต” ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕๕^{๒๓} รวมทั้งควรกำหนดให้มีสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็กของภาคเอกชนด้วย เนื่องจากปัจจุบันได้มีภาคเอกชนจัดตั้งสถานที่เพื่อฝึกและอบรมเด็กขึ้นหลายแห่ง ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕๕ ที่ได้บัญญัติให้อธิบดีกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีอำนาจออกกฎกระทรวงในการออกใบอนุญาตจัดตั้งสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต

(๖) ควรกำหนดให้การดำเนินการตามร่างมาตรานี้ ศาลอาจรับฟังรายงานหรือความเห็นของแพทย์ จิตแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อประกอบการพิจารณาและมีคำสั่งด้วยก็ได้ ทั้งนี้ แม้ว่าในทางปฏิบัติจะมีการดำเนินการดังกล่าวอยู่แล้วก็ตาม แต่เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนคดีพบว่า มีคดีที่มีการดำเนินการดังกล่าวจำนวนน้อยมาก ดังนั้น จึงสมควรที่จะต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการในเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมให้ศาลรับฟังรายงานหรือความเห็นของสหวิชาชีพหรือพนักงานเจ้าหน้าที่มากยิ่งขึ้น

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้ตอบชี้แจง ดังนี้

(๑) สำหรับรูปแบบการเขียนถ้อยคำในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๕^{๒๔} เดิม มีทั้งหมด ๕ อนุมาตรา ซึ่งสรุปความได้ว่า เป็นการให้อำนาจศาลในการใช้มาตรการต่าง ๆ ในการป้องปรามการกระทำความผิดของเด็ก โดยสามารถจำแนกเป็น ๓ มาตรการ ได้แก่ ๑) การว่ากล่าว ตักเตือนเด็ก ๒) การเรียกตัวบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่และรับมอบตัวเด็กนั้น พร้อมทั้งวางข้อกำหนดเพื่ออบรมเด็กไม่ให้กระทำความผิดอีก และ ๓) กรณีที่เด็กไม่มี บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ด้วย ก็ส่งเด็กไปยังสถานอบรมเพื่ออบรมเด็กไม่ให้กระทำความผิดอีก ทั้งนี้ ความในวรรคหนึ่ง (๓) และ (๔) เป็นเงื่อนไขของความในวรรคหนึ่ง (๒) ซึ่งเป็นมาตรการเกี่ยวกับการวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กอาศัยอยู่ ในการดูแล

^{๒๓} พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕๕ บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๕๕ ให้อธิบดีมีอำนาจออกใบอนุญาตให้ส่วนราชการดำเนินการ หรือให้เอกชนจัดตั้งสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตเกี่ยวกับเด็กหรือเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาวางข้อกำหนด เป็นจำเลย หรือเป็นผู้ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ลงโทษหรือใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน และมีอำนาจควบคุมดูแลสถานที่ดังกล่าว รวมทั้งมีอำนาจเพิกถอนใบอนุญาตที่ได้ออกให้ นั้นด้วย

การออกใบอนุญาตและการเพิกถอนใบอนุญาตตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง”

^{๒๔} โปรดดูรายละเอียดในเชิงอรรถที่ ๒๒ ในหน้าที่ ๒๑ ถึงหน้าที่ ๒๒

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)

(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

เด็กนั้น อย่างไรก็ตาม การเขียนถ้อยคำตามรูปแบบเดิมดังกล่าว จะทำให้การอ้างอิงหรือบังคับใช้ บทบัญญัติคลาดเคลื่อนไปจากมาตรการที่แท้จริง จึงเห็นควรแก้ไขให้มีเพียง ๓ อนุมาตรา เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรการทั้ง ๓ มาตรการดังกล่าว และได้นำความในวรรคหนึ่ง (๓) และ (๔) เดิม ซึ่งเป็นเงื่อนไขของความในวรรคหนึ่ง (๒) มากำหนดเป็นวรรคสองและวรรคสามตามลำดับ ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการอ้างอิงหรือบังคับใช้บทบัญญัตินี้

(๒) ส่วนในเชิงเนื้อหา นั้น โดยหลักการของประมวลกฎหมายอาญาเป็นเรื่องของการกำหนดความผิดและโทษ ซึ่งร่างมาตรานี้เป็นการกำหนดมาตรการในเชิงลงโทษเด็ก โดยให้ศาลมีดุลพินิจในการพิจารณาใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้มีการดูแลเด็กและป้องปรามมิให้เด็กกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งไม่มีลักษณะเป็นมาตรการในเชิงช่วยเหลือและฟื้นฟูเด็ก เพราะมาตรการในการช่วยเหลือและฟื้นฟูเด็กเป็นเรื่องที่แยกออกจากมาตรการเชิงลงโทษดังกล่าว ดังนั้น การกำหนดให้มีการสืบเสาะและพินิจก่อนที่ศาลจะพิจารณาใช้มาตรการที่เหมาะสมสำหรับเด็กแต่ละกรณี จึงเป็นดุลพินิจที่ศาลจะดำเนินการได้โดยไม่ต้องมีบทบัญญัติบังคับไว้ในร่างมาตรานี้ ประกอบกับคำว่า “ตักเตือน” เป็นมาตรการป้องปรามที่มีความหมายว่า “พูดให้รู้ตัวว่า มีการกระทำความผิด และไม่ควรกระทำความผิดอีก” ซึ่งศาลสามารถที่จะให้คำปรึกษาแนะนำเด็กได้ด้วยอยู่แล้ว กรณีจึงไม่จำเป็นต้องมีบทบัญญัติกำหนดไว้อย่างชัดเจน เพราะจะทำให้มีความเข้มงวดมากเกินไป ประกอบกับการกำหนดให้ศาลต้องสั่งให้มีการสืบเสาะและพินิจก่อนในทุกกรณี จะยิ่งทำให้เด็กต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่ต้องใช้ระยะเวลายาวนานมากขึ้นโดยไม่จำเป็น

(๓) สำหรับประเด็นที่จะกำหนดให้ศาลแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อคุ้มครองประพฤติกเด็กได้เช่นเดียวกับที่ศาลสามารถดำเนินการได้ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖^{๒๔} ที่บัญญัติให้ศาลอาจกำหนดให้ผู้กระทำความผิดไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราวได้นั้น โดยที่พระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติก พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔ บทนิยามคำว่า “พนักงานคุมประพฤติ”^{๒๕} ได้บัญญัติให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแต่งตั้งบุคคลใดให้มีอำนาจหน้าที่ในการคุมประพฤติได้อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องกำหนดไว้ในร่างมาตรานี้ ประกอบกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กก็อยู่ในความหมายของคำว่าพนักงานอื่นใดตามร่างมาตรานี้ได้ด้วย นอกจากนี้ในปัจจุบันพนักงานคุมประพฤติ

^{๒๔} โปรดดูรายละเอียดในเชิงอรรถที่ ๑ ในหน้าที่ ๓

^{๒๕} พระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติก พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔ บทนิยามคำว่า “พนักงานคุมประพฤติ” บัญญัติไว้ ดังนี้
“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

๓๑๓

๓๑๓

“พนักงานคุมประพฤติ” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้มีอำนาจหน้าที่ในการคุมประพฤติตามพระราชบัญญัตินี้

๓๑๓

๓๑๓”

ยังสามารถดำเนินการตามความในร่างมาตรานี้ได้โดยไม่มีข้อขัดข้องแต่ประการใด ดังนั้น จึงเห็นควร
คงไว้ตามร่างของคณะกรรมการการศึกษาวิสามัญฯ

(๔) การแก้ไขถ้อยคำจากคำว่า “โรงเรียน” เป็น “สถานศึกษา” และการเพิ่มถ้อยคำว่า
“สถานแนะนำทางจิต” มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและ
วิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๕๕^{๒๗}

(๕) สำหรับเหตุผลที่คณะกรรมการการศึกษาวิสามัญฯ แก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๔
แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง (๓) มีดังนี้

๑) การเปลี่ยนถ้อยคำจากคำว่า “โรงเรียน” เป็น “สถานศึกษา” เพื่อให้สอดคล้อง
กับความในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ บทนิยามคำว่า “สถานศึกษา”^{๒๘}
และยังมีความสอดคล้องกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.^{๒๙} ซึ่งที่ประชุมรัฐสภา
ได้ลงมติในวาระที่หนึ่ง รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ในคราวประชุมรัฐสภาครั้งที่ ๑
(สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันอังคารที่ ๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๔ เนื่องจากปัจจุบันได้มี
สถานที่อื่นที่สามารถจัดการศึกษาและรองรับความเป็นสถานศึกษาที่มีความสอดคล้องกับกฎหมาย
และความเป็นจริงในปัจจุบันได้

๒) การแก้ไขถ้อยคำในตอนท้ายจากคำว่า “แต่อย่าให้เกินกว่าวันที่เด็กนั้นจะมีอายุ
ครบสิบแปดปี” เป็น “แต่ไม่ให้เกินกว่าวันที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี” เพื่อให้ถ้อยคำดังกล่าว
มีความสมบูรณ์และชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการตีความถ้อยคำ
ดังกล่าว

๓) ที่ผ่านมา ในการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดย
พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑
ยังไม่มีข้อกำหนดคำว่า “สถานแนะนำทางจิต” เพราะคำว่า “สถานแนะนำทางจิต” เป็นถ้อยคำ
ที่บัญญัติขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ
ครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ เนื่องจากการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเด็กนั้น อาจไม่สามารถอยู่ในระบบของ

^{๒๗} โปรดดูรายละเอียดในเชิงอรรถที่ ๒๓ ในหน้าที่ ๒๖

^{๒๘} พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ บทนิยามคำว่า “สถานศึกษา” บัญญัติไว้ ดังนี้
“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

ฯลฯ

ฯลฯ

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน
มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษา หรือหน่วยงานอื่นของรัฐหรือของเอกชน ที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัด
การศึกษา

ฯลฯ

ฯลฯ”

^{๒๙} ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

ศูนย์ฝึกอบรมหรือสถานพินิจที่อาจมีเงื่อนไขในการดูแลเป็นการเฉพาะเท่านั้น และเด็กบางกลุ่มก็อาจไม่สามารถอยู่ในระบบโรงเรียนที่มีการดูแลเด็กเป็นการทั่วไป ประกอบกับเด็กที่มีพฤติกรรมสุ่มเสี่ยงต่อการกระทำความผิดอาญานั้น อาจมีปัญหาสภาวะทางจิต เช่น ระดับสติปัญญาที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่จะต้องมีการดูแลต่างจากเด็กที่มีระดับสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปกติ และอาจมีปัญหาในเชิงพฤติกรรม หรืออาจมีปัญหาระยะจิตเวชที่จะต้องได้รับการดูแลรักษาเป็นการเฉพาะภายหลังจากการรักษาในโรงพยาบาล

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบด้วยกับการแก้ไขของคณะกรรมการวิสามัญฯ

จากนั้น ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาทั้งร่างเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขอแก้ไขเพิ่มเติมด้วยคำ จึงเป็นอันจบการพิจารณาในวาระที่สอง จากนั้นที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณาต่อไปในวาระที่สาม

<p>๖. รายงานคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร ซึ่งบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ http://edoc.parliament.go.th/Meeting/MeetingViewer.aspx?id=๗๗๔</p>	 Scan me ๖
<p>๗. บันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปี ๓ ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ https://msbis.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_report/main_warehouse_dll_x.php?aid=10083&mid=4349</p>	 Scan me ๗
<p>๘. บันทึกการออกเสียงลงคะแนนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ https://msbis.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/parliament_report/main_warehouse_dll_x.php?aid=10082&mid=4349</p>	 Scan me ๘

๓. ผลการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวาระที่สาม

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยมีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๓๑๕ เสียง ไม่เห็นชอบ ๒ เสียงงดออกเสียง ไม่มี และไม่ลงคะแนนเสียง ๑ เสียง

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

๔. ข้อเสนอของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมการวิสามัญฯ ได้มีข้อสังเกตในรายงานของคณะกรรมการวิสามัญฯ เพื่อให้สภาผู้แทนราษฎรได้พิจารณา ดังนี้

“(๑) คณะรัฐมนตรีควรแก้ไขเพิ่มเติมเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่..) พ.ศ. เพื่อให้ชื่อของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กมีความถูกต้องและครบถ้วน โดยแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในบรรทัดที่ ๑๕ เป็นดังนี้

“...juvenile justice) ที่ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC)...”

(๒) สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีควรมีแนวทางหรือกระบวนการในการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการประกาศใช้กฎหมาย เพื่อให้ประชาชนสามารถรับทราบและเข้าถึงการประกาศใช้กฎหมายได้อย่างรวดเร็วและมีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

(๓) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีกระบวนการเร่งพัฒนาพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กทั้งด้านการเพิ่มจำนวนพนักงานเจ้าหน้าที่และด้านการพัฒนาความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับวิธีการสำหรับเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา และกระบวนการฟื้นฟูจิตใจเด็กที่กระทำความผิดอย่างเร่งด่วน เพื่อเตรียมการรองรับแนวทางปฏิบัติภายหลังที่มีการแก้ไขกฎหมายฉบับนี้

(๔) กระทรวงยุติธรรม ควรเร่งรัดการพิจารณาออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการจัดตั้งสถานศึกษา สถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิตเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๕๕ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

(๕) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ควรคำนึงถึงเกณฑ์อายุเด็กที่ต้องอยู่ในสถานฝึกและอบรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ โดยให้มีการแยกเด็กที่อายุไม่เกินสิบแปดปีกับเด็กที่อายุเกินสิบแปดปีออกจากกัน

(๖) การดำเนินงานด้านกระบวนการฟื้นฟูจิตใจให้แก่เด็กที่กระทำความผิด ควรนำภาคประชาสังคม ชุมชน และครอบครัวมาร่วมในกระบวนการด้วย เพื่อให้การดูแลฟื้นฟูจิตใจเด็กมีความครอบคลุมทุกด้านและเป็นประโยชน์แก่เด็กมากที่สุด”

มติ ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติเห็นชอบด้วยกับข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญฯ โดยมีมติเห็นชอบด้วยคะแนนเสียง ๓๑๑ เสียง ไม่เห็นชอบ ไม่มี งดออกเสียง ไม่มี และไม่ลงคะแนนเสียง ไม่มี

๕. บทวิเคราะห์ร่างพระราชบัญญัติซึ่งสภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว

จากการพิจารณาศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) มีความเห็นทางวิชาการว่า ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก้ไขเกณฑ์อายุเด็ก โดยกำหนดให้เด็กอายุยังไม่เกิน ๑๒ ปี ที่ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่ไม่ต้องรับโทษ ซึ่งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) (General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice) ที่ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไว้ และเป็นการปฏิบัติตามกลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓) ซึ่งประเทศไทยได้ตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตามรวมทั้งสอดคล้องกับแนวทางของกฎหมายระหว่างประเทศ ตลอดจนข้อมูลทางการแพทย์ที่มีการศึกษาพบว่า เด็กอายุไม่เกิน ๑๒ ปี เป็นช่วงอายุที่เด็กมีพัฒนาการด้านความคิด สติ ปัญญา จริยธรรม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดียังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ และยังไม่สามารถคาดการณ์ถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้อย่างดีพอ อีกทั้งยังอยู่ในวัยการศึกษาในระดับประถมศึกษาที่ไม่สมควรให้เข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีอาญา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการบางประการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และอาจทำให้เด็กเรียนรู้วิธีการกระทำความผิดเพิ่มขึ้นจนนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีก การใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อป้องกันการสงเคราะห์และคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กในช่วงอายุดังกล่าว อันจะเป็นประโยชน์ต่อเด็ก เพื่อให้เด็กกลับตัวเป็นคนดีและเป็นประชากรที่มีคุณภาพกลับคืนสู่สังคมได้ต่อไป ทั้งนี้มีข้อสังเกต ดังนี้

(๑) การแก้ไขเกณฑ์อายุเด็กที่กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด แต่ไม่ต้องรับโทษ เป็นอายุไม่เกิน ๑๒ ปี แม้ว่าจะเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) (General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice) ที่ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันไว้ และเป็นการปฏิบัติตามกลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓) ซึ่งประเทศไทยได้ตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตาม อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ได้มีข้อเสนอแนะทั่วไปฉบับที่ ๒๔ (General Comment No. 24 (2019) on Children's rights in the child justice system)^{๓๐} เพิ่มอายุขั้นต่ำของเด็กเป็นอายุ ๑๔ ปี ด้วย

^{๓๐} โปรดดูรายละเอียดในเชิงอรรถที่ ๑๑ ในหน้าที่ ๑๓

(๒) การแก้ไขเพิ่มเติมความในร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง (๓) โดยการเปลี่ยนถ้อยคำจากคำว่า “โรงเรียน” เป็น “สถานศึกษา” เป็นการบัญญัติถ้อยคำที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔ บทนิยามคำว่า “สถานศึกษา”^{๓๓} ซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และการกำหนดให้มี “สถานแนะนำทางจิต” จะทำให้ศาลมีสถานที่ในการพิจารณาส่งตัวเด็กเพื่อฝึกและอบรมให้เหมาะสมกับเด็กได้เพิ่มเติมและเหมาะสมกับเด็กตามสมควรแก่กรณีมากยิ่งขึ้น

^{๓๓} โปรดดูรายละเอียดในเชิงอรรถที่ ๒๘ ในหน้าที่ ๒๘

<p>ประมวลกฎหมายอาญา (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๗๓ เด็กอายุยังไม่เกินสิบปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กตามวรรคหนึ่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น</p>	<p>..... มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.” มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป มาตรา ๓ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๗๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็นแทน “มาตรา ๗๓ เด็กอายุยังไม่เกินสิบสองปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ”</p>

<p>ประมวลกฎหมายอาญา (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>มาตรา ๗๔ เด็กอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ มาตักเตือนด้วยก็ได้</p> <p>(๒) ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวังเด็กนั้นไม่ให้หลุดรอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปีและกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น</p> <p>ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่าจะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง</p>	<p>มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๑ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน</p> <p>“มาตรา ๗๔ เด็กอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้</p> <p>(๑) ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ มาตักเตือนด้วยก็ได้</p> <p>(๒) ถ้าศาลเห็นว่าบิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวังเด็กนั้นไม่ให้หลุดรอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปีและกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครั้งละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น</p> <p>แต่ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ มาสอบถามว่าจะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา</p>

<p>ประมวลกฎหมายอาญา (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไข)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>ดังกล่าวมาข้างต้นหรือเมื่อก่อนก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่หรือมีชื่อรับข้อกำหนดเช่นว่านั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นไปดังกล่าว</p> <p>(๓) ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (๒) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวนั้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖ ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุ้มครองเด็กนั้น</p>	<p>หรือผู้ปกครองดังกล่าวมาข้างต้นหรือเมื่อก่อนก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่หรือมีชื่อรับข้อกำหนดเช่นว่านั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว</p> <p>(๓) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังสถานศึกษา หรือสถานฝึกและอบรมหรือสถานแนะนำทางจิต หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็กตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่ให้นานกว่าวันที่ได้กั้นนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี</p>
<p>(๔) ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้หรือถ้าเด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (๒) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควร เพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควร หรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นว่านี้ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้ หรือ</p>	<p>ในกรณีที่เกิดกับเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (๒) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความปลอดภัยเด็กนั้นเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖ ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใดเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวนั้น</p> <p>ในกรณีที่เกิดกับเด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือในกรณีที่เกิดอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (๒) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นว่านี้ ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน</p>

<p>ประมวลกฎหมายอาญา (เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับที่มีการแก้ไข)</p>	<p>ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) (สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)</p>
<p>(๕) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่อย่าให้เกินกว่าที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี</p> <p>คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (๒) (๓) (๔) และ (๕) นั้น ถ้าในขณะที่ใด หรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่าเกี่ยวกับการเกี่ยวพันกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้นหรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้</p>	<p>รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้</p> <p>คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (๒) (๓) วรรคสอง และวรรคสามนั้น ถ้าในขณะที่ใดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรู้เองหรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่าเกี่ยวกับการเกี่ยวพันกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้นหรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้”</p> <p>.....</p> <p>.....</p>

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลทางวิชาการประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

การดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย*

กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมได้ดำเนินการตามมาตรา ๗๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณา ในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

๑. กระบวนการและขั้นตอนในการรับฟังความคิดเห็น

เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น^๑ ได้ดังนี้

จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น

๑.๑ การรับฟังความคิดเห็นผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงาน กิจการยุติธรรม ผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานกิจการยุติธรรม (www.oja.go.th) และผ่านทางเว็บไซต์ รู้กฎหมายของสำนักงานกิจการยุติธรรม (<http://lamp.oja.go.th>) จำนวน ๑ ครั้ง ระหว่างวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑ รวมระยะเวลาการรับฟังความคิดเห็น ๒๐ วัน

๑.๒ การรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม เพื่อรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี) จากผู้แทนหน่วยงาน ภาครัฐ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม องค์กรอิสระ นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม

* เรียบเรียงโดย นางสาวจิตรกาน เจียรตระกูล วิทยากรชำนาญการ กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

^๑ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม, “รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี),” กระทรวงยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม, น.๑-๑๑, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔, <https://www.oja.go.th/TH/wp-content/uploads/2018/11/reLawAmendmentChild.pdf>.

ได้แก่ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมสุขภาพจิต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมคุมประพฤติ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สภากองศ์การพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์การยูนิเซฟประเทศไทย มูลนิธิเพื่อการฟื้นฟูพัฒนาเด็กและครอบครัว (ฟอร์เด็ก) มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว มูลนิธิสายเด็ก ๑๓๘๗ มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ศูนย์พิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็ก (Mercy Centre) มูลนิธิปิณาทรงสกุลเพื่อเด็กและสตรี สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย สภานายความ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย และประชาชนผู้สนใจ จำนวน ๑ ครั้ง ในวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมบีบี ๒๐๖ โรงแรมเซ็นทรา บายเซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ

๑.๓ การประชุมคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ จำนวน ๑ ครั้ง เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม ชั้น ๘ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ กระทรวงยุติธรรม

๑.๔ การรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติม^๖

กระทรวงยุติธรรม ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) โดยรองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) ในขณะนั้น ได้มีคำสั่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้รับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ได้ข้อยุติก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ดำเนินการตามข้อสั่งการดังกล่าว โดยจัดประชุมร่วมกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๑ หน่วยงาน

^๖ เอกสารประกอบการพิจารณาเรื่องด่วนที่ ๖ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๗ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔ การรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) เพิ่มเติม, น.๑๐-๑๑, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔, <http://edoc.parliament.go.th/Meeting/MeetingViewer.aspx?id=718>.

ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ (กรมองค์การระหว่างประเทศ) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวง) กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานกิจการยุติธรรม) กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวง) กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวง) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จำนวน ๑ ครั้ง เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมหยุด แสงอุทัย ชั้น ๒ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๒. สรุปการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการตราร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)...^๙ มีดังนี้

- ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

เชิงบวก การลงโทษเด็กที่กระทำความผิดทางอาญา ทั้งการจับกุม การคุมขัง และการจำคุก วิธีดังกล่าวส่งผลกระทบที่ร้ายแรงต่อพัฒนาการของเด็ก ทั้งยังเป็นการก่อให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยาแก่เด็ก การลงโทษจึงควรคำนึงถึงผลกระทบต่อตัวเด็ก และควรเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสมกับช่วงอายุการกระทำความผิดของเด็ก นอกจากนี้ การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กเป็นสิบสองปีนั้น จะทำให้จำนวนของเด็กที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมีจำนวนลดลง ทำให้การใช้งบประมาณเพื่อบริหารจัดการทั้งในด้านการจับกุม การคุมขัง และการจำคุก ไม่ต้องมีการใช้จ่ายงบประมาณด้านนี้ และสามารถใช้มาตรการอื่น ๆ แทน เช่น การควบคุม ดูแล การฝึกอบรม หากิจกรรม ส่งเสริมอาชีพ ให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะ ศักยภาพ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้รับโอกาสในการเติบโตเป็นคนดี และกลับเข้าสู่สังคม และยังมีอาชีพสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อีกด้วย เช่นนี้ จึงถือเป็นการส่งคืนทรัพยากรบุคคลให้สังคม เพื่อให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่วัยทำงานที่ดี ส่งผลให้กลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยทุนมนุษย์ของประเทศจะเพิ่มขึ้น เมื่อเด็กไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัว เด็กจึงไม่ได้รับผลกระทบต่อการสมัครเข้าทำงานทั้งภาครัฐและเอกชน การทำงาน การหารายได้ การเสียภาษี รวมไปถึงการเข้าสู่ระบบสิทธิสวัสดิการของรัฐก็จะดีขึ้นตามลำดับ

^๙ ย่างแล้วในเชิงอรรถที่ ๒. น.๘-๑๐.

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก เด็กอายุไม่เกินสิบสองปี และภาครัฐ

เชิงลบ ไม่มี

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงลบ ไม่มี

- ผลกระทบต่อสังคม

เชิงบวก เมื่อมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะเป็นกฎหมายที่ควบคุมเด็กอายุไม่เกินสิบสองปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดให้ไม่ต้องรับโทษ คือ ไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ให้ไปใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายคุ้มครองเด็กแทน ซึ่งจะทำให้เด็กที่อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะต้องรับโทษทางอาญา หรือเป็นผู้ต้องหาที่อ่อนความรับผิดชอบทางอาญาได้รับการปฏิบัติที่ถูกต้องตรงกับหลักเหตุผลในทางการแพทย์ อันจะส่งผลให้เด็กที่เข้าสู่กระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพมีจำนวนมากขึ้น และเมื่อได้รับการปฏิบัติแก้ไขที่ถูกต้องตามมาตรฐานของการคุ้มครองสวัสดิภาพ จะทำให้เด็กสามารถกลับตนเป็นคนดีได้ และเป็นการลดการกระทำความผิดซ้ำ เมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้ ทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาทัศนคติเชิงลบและการขาดความเข้าใจของสังคมทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีโอกาสกลับตัวเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมเมื่อเกณฑ์อายุยังไม่ถึงช่วงที่ต้องรับโทษ เช่น ทำให้เด็กไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัวสามารถเข้าสมัครงาน หรือเข้าศึกษาต่อได้ อย่างไรก็ตามก็ดี ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก้ไขให้มีความสอดคล้องกับความเหมาะสมของอายุเด็กในสังคมไทยปัจจุบัน ส่งผลให้กฎหมายมีความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก เด็กอายุไม่เกินสิบสองปี

เชิงลบ กรณีที่เด็กอายุไม่เกินสิบสองปีเป็นผู้กระทำความผิดในคดีอาญา แม้เด็กที่กระทำผิดจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา แต่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของเด็กนั้น จะได้รับผลกระทบในเชิงคดี หรือจะได้รับการชดเชยเยียวยาต่อการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างไร จึงต้องพิจารณาและมีมาตรการรองรับและช่วยเหลือเยียวยาในเรื่องดังกล่าวไว้ เช่น มาตรการหรือหลักการทางกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งครอบคลุมในประเด็นเรื่องนี้ในกรณีความรับผิดชอบในทางแพ่ง กล่าวคือ การชดเชยค่าเสียหายในฐานะเป็นผู้กระทำละเมิด และบิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องมีส่วนรับผิดชอบร่วมกับเด็กนั้นด้วย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การที่เด็กอายุไม่เกินสิบสองปีได้กระทำความผิดทางอาญา แม้จะไม่ต้องรับโทษอาญาตามกฎหมาย แต่ยังคงต้องรับผิดชอบในทางแพ่งต่อผู้เสียหาย และบิดามารดาหรือผู้ปกครองจะต้องร่วมรับผิดชอบกับเด็กด้วย^๔

^๔ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม, “รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย,” กระทรวงยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม, น.๓, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔, <https://www.oja.go.th/TH/wpcontent/uploads/2018/11/sumLawAmendmentChild.pdf>.

ส่วนกรณีเด็กที่กระทำความผิดแต่อายุต่ำกว่าเกณฑ์ที่ต้องรับโทษ และจะไม่ถูกดำเนินคดีอาญา และจะไม่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ควรมีการเตรียมความพร้อมของหน่วยงาน บุคลากรงบประมาณ สถานที่ ระเบียบ ข้อบังคับ แนวทางรองรับต่าง ๆ ทั้งกระบวนการที่ต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน และต้องเตรียมความพร้อมด้านการรองรับเด็กในกรณีดังกล่าว ซึ่งแม้ในปัจจุบันจะมีจำนวนไม่มากและจากสถิติข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม จำแนกตามอายุพบว่า ในแต่ละปีนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๑ เด็กที่กระทำความผิดในช่วงอายุตั้งแต่สิบปีถึงสิบสองปี มีจำนวนไม่มากเท่าอายุในช่วงอื่น ๆ และนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ถึงพ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวนเด็กที่กระทำความผิดในช่วงอายุดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ จึงจำเป็นต้องมีมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพและการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมกับปัญหาและความต้องการของเด็ก รวมไปถึงการดำเนินการด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงลบ ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของเด็ก

- ผลกระทบต่อสิทธิเด็ก

เชิงบวก การเพิ่มเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับผิดทางอาญา การเพิ่มมาตรการทางเลือกหรือกระบวนการยุติธรรมทางเลือก และการคุมประพฤติ เพื่อให้เลือกใช้แทนการลงโทษที่รุนแรงรวมทั้งการช่วยเหลือ แก้อาการ บำบัดและฟื้นฟูเด็กที่เหมาะสม ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติตามหลักกฎหมายสากลและเป็นไปตามสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กในการปกป้องเด็ก และการปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิดอย่างเหมาะสมตามวุฒิภาวะ เพราะเด็กอายุไม่เกินสิบสองปีมีวุฒิภาวะทางด้านจริยธรรมและความเข้าใจในผลของการกระทำไม่เท่ากับเด็กวัยที่โตกว่า นอกจากนี้ปัจจัยแวดล้อมทางครอบครัว เศรษฐกิจ และสังคม ที่ไม่เอื้อต่อการมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย การปรับอายุขั้นต่ำในการรับผิดให้สูงขึ้น นอกจากจะสอดคล้องกับข้อกำหนดของหลักสิทธิมนุษยชนยังเป็นการเพิ่มโอกาสให้เด็กได้รับการช่วยเหลือแก้อาการที่เหมาะสมยิ่งขึ้นอีกด้วย และเมื่อพิจารณามติในเชิงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของจำนวนประชากรพบว่า จำนวนประชากรภาพรวมลดลง ผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ประชากรเด็กมีอัตราการเกิดลดลง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหันมาใส่ใจกับทรัพยากรบุคคลและพัฒนาประชากรเด็กและเยาวชนให้มีคุณค่า มีคุณภาพ และมีความพร้อมในการเติบโตและขับเคลื่อนสังคมต่อไป

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก เด็กอายุไม่เกินสิบสองปี

เชิงลบ ไม่มี

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงลบ ไม่มี

- ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

เชิงบวก เด็กอายุไม่เกินสิบสองปีได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้เป็นการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดเหตุแห่งการกระทำและเหตุงดเว้นการกระทำที่เป็นความผิดต่อกฎหมาย ทำให้ต้องผูกพันตามบทบัญญัติของกฎหมาย

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงบวก เด็กอายุไม่เกินสิบสองปี

เชิงลบ ไม่มี

ผู้ได้รับผลกระทบเชิงลบ ไม่มี

๓. การเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประชาชน^๔

กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้มีการเปิดเผยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานกิจการยุติธรรม www.oja.go.th และผ่านทางเว็บไซต์กฎหมายของสำนักงานกิจการยุติธรรม <http://lamp.oja.go.th>

๔. การนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) แล้ว

๕. ความเห็นต่อการดำเนินการตามมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

จากการตรวจสอบเอกสารและหลักฐานที่เสนอมาพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) แล้ว เห็นว่า ได้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๗๗ วรรคสอง แล้ว

^๔ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๒. น.๙-๑๐.

บทวิเคราะห์ข้อดีและข้อสังเกตของ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา)*

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีการแก้ไขเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับผิดทางอาญา การเพิ่มมาตรการทางเลือกหรือกระบวนการยุติธรรมทางเลือก และการคุมประพฤติ ให้เลือกใช้แทนการลงโทษที่รุนแรง รวมทั้งการช่วยเหลือ แก้ไข บำบัดและฟื้นฟูเด็กที่เหมาะสม ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติตามหลักกฎหมายสากล และเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) (General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice) ที่ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) และประเทศไทยได้ตอบรับ และให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตาม ภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓) อีกด้วย ทั้งนี้ เด็กที่ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพโดยการชี้แนะและควบคุมดูแล จะทำให้สามารถแก้ไขปรับปรุง ความประพฤติ อันเป็นการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคต

ข้อดีของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา)

เมื่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายแล้ว จะทำให้มีการใช้ มาตรการทางกฎหมายโดยการแก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับผิดทางอาญา ซึ่งไม่ต้องรับโทษ แม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกินสิบปี เป็นอายุยังไม่เกินสิบสองปี และแก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กในการพิจารณาเพื่อใช้วิธีการสำหรับเด็ก จากอายุกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกิน สิบห้าปี เป็นอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี ซึ่งได้กระทำความผิดอาญา ทำให้ไม่ต้อง มีการใช้จำขังบประมาณรายจ่ายเพื่อบริหารจัดการทั้งในด้านการจับกุม การคุมขัง และการจำคุก แต่ให้ศาลมีอำนาจเลือกใช้วิธีการ มาตรการหรือกระบวนการยุติธรรมทางเลือก และการคุมประพฤติ หรือการใช้มาตรการอื่น ๆ แทน เช่น การควบคุม ดูแล การฝึกอบรม การทำกิจกรรม หรือการส่งเสริมอาชีพ ให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะ ศักยภาพ โดยให้เลือกใช้แทนการลงโทษที่รุนแรง รวมทั้งมีการช่วยเหลือ แก้ไข

* กระทรวงยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม, “รายงานสรุปผลสารรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปี ไปเป็นสิบสองปี),” กระทรวงยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม, น.๑-๑๑, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔, <https://www.oja.go.th/TH/wp-content/uploads/2018/11/reLawAmendmentChild.pdf>. เรียบเรียงโดย นางสาวจิตรภาน เจียรตระกูล วิทยากรชำนาญการ กลุ่มงานกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

บำบัดและฟื้นฟูเด็กที่เหมาะสมสำหรับเด็ก มาใช้บังคับแทนการลงโทษ ซึ่งเป็นแนวปฏิบัติตามหลักกฎหมายสากล เพราะเด็กอายุไม่เกินสิบสองปี มีวุฒิภาวะทางด้านจริยธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และความเข้าใจ และการคาดการณ์ถึงผลของการกระทำไม่เท่ากับเด็กวัยที่โตกว่า จึงไม่เหมาะสมต่อการรับโทษทางอาญา แต่ควรให้เข้าสู่กระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเพื่อฟื้นฟูให้เด็กได้รับโอกาสในการเติบโตเป็นคนดี เพราะเมื่อเด็กไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัว ก็จะทำให้เด็กไม่ได้รับผลกระทบต่อการสมัครเข้าทำงาน ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งเป็นการลดการกระทำผิดซ้ำ เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้ ทั้งนี้ การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวในเชิงสังคมเป็นการแก้ปัญหาทัศนคติเชิงลบและการขาดความเข้าใจ และทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีโอกาสรอดกลับตัวเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคม

ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับผิดให้มีอายุที่มากขึ้น นอกจากจะเป็นการแสดงเจตนารมณ์ที่จะปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กฯ และสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนดังกล่าวแล้วยังเป็นการเพิ่มโอกาสให้เด็กที่กระทำผิดได้รับการช่วยเหลือแก้ไขให้สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสมยิ่งขึ้นอีกด้วย

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
 (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
 กับการกำหนดอายุเด็กต่อความรับผิดทางอาญา

นางสาวจิตระกาน เจียรตระกูล
 วิทยากรชำนาญการ
 กลุ่มงานกฎหมาย ๒ สำนักกฎหมาย

ปัญหาอาชญากรรมเป็นปัญหาที่สำคัญ และส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม ชีวิต สวัสดิภาพ และทรัพย์สินของคนในสังคม ในบรรดาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมนั้น เด็กเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมด้วยเช่นเดียวกัน โดยเด็กอาจเกี่ยวข้องได้ใน ๒ ฐานะ คือ ในฐานะเป็นผู้ก่ออาชญากรรม และในฐานะเป็นผู้ที่ได้รับผลร้ายหรือความเสียหายจากอาชญากรรม หรือเป็นเหยื่ออาชญากรรม

หากแต่การก่ออาชญากรรมนั้น เป็นปัญหาสำคัญที่มีได้ส่งผลกระทบต่อเพียงตัวเด็กเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการก่ออาชญากรรมซ้ำ

จากสถิติจำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ปีงบประมาณ ๒๕๖๓* จำแนกตามอายุและเพศ มีจำนวนทั้งหมด ๑๙,๔๗๐ คดี เมื่อพิจารณาจำแนกตามอายุ พบว่า คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน ๑๕ ปี แต่ไม่ถึง ๑๘ ปี คือ มีจำนวน ๑๖,๘๖๕ คดี คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖๒ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด นอกจากนั้น เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี จำนวน ๒,๖๐๕ คดี คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๘ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด เมื่อพิจารณาจำแนกตามอายุและเพศ พบว่า ในช่วงอายุเกิน ๑๕ ปี แต่ไม่ถึง ๑๘ ปีนั้น ผู้กระทำความผิดส่วนมากเป็นเพศชายมีจำนวน ๑๕,๔๕๑ คดี คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๓๖ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด และเป็นเพศหญิงเพียงจำนวน ๑,๔๑๔ คดี คิดเป็นร้อยละ ๗.๒๖ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด สำหรับในช่วงอายุเกิน ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี พบว่าผู้กระทำความผิดส่วนมากเป็นเพศชายเช่นเดียวกัน ซึ่งมีจำนวน ๒,๒๕๕ คดี คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๘ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด และเป็นเพศหญิงเพียงจำนวน ๓๕๐ คดี คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๐ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด

* กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, รายงานสถิติคดีประจำปี ๒๕๖๓ (กรุงเทพฯ: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, ๒๕๖๓), ๔-๕, สืบค้นเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔, <http://old.djop.go.th/images/djopimage/year63-2.pdf>.

การก่ออาชญากรรมของเด็กนั้น ส่งผลให้มีผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำของเด็ก ซึ่งได้รับผลกระทบในเชิงคดี และการที่ผู้เสียหายจะได้รับการชดเชยเยียวยาจากการกระทำผิดที่เกิดขึ้นอย่างนั้น เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาและมีมาตรการรองรับและช่วยเหลือเยียวยาในเรื่องดังกล่าวไว้ เช่น มาตรการหรือหลักการทางกฎหมายในกรณีความรับผิดทางแพ่ง กล่าวคือการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเมื่อเด็กเป็นผู้กระทำละเมิด ซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง จะต้องร่วมรับผิดกับเด็กนั้นด้วย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์^๒ มาตรา ๔๒๙ ที่บัญญัติไว้ ดังนี้

“มาตรา ๔๒๙ บุคคลใดแม้ไร้ความสามารถเพราะเหตุเป็นผู้เยาว์หรือวิกลจริตก็ยังคงรับผิดในผลที่ตนทำละเมิด บิดามารดาหรือผู้อนุบาลของบุคคลเช่นว่านี้ย่อมต้องรับผิดร่วมกับเขาด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแลซึ่งทำอยู่”

ดังนั้น การที่เด็กกระทำละเมิดต่อผู้อื่น แม้ในบางกรณีเด็กนั้นจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา เพราะมีอายุไม่เกิน ๑๐ ปี ตามมาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญา^๓ ก็ตาม แต่เด็กนั้นก็ยังคงต้องรับผิดในทางแพ่งต่อผู้เสียหาย และบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง จะต้องร่วมรับผิดกับเด็กนั้นด้วย

อย่างไรก็ตาม กล่าวเฉพาะความรับผิดในทางอาญา คณะรัฐมนตรีได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) ต่อสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๑๖ มิถุนายน ๒๕๖๔^๔ และได้รับการบรรจุระเบียบวาระการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) มีสาระสำคัญสรุปได้^๕ ดังนี้

๑. กำหนดให้เด็กอายุไม่เกิน ๑๒ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง)

๒. กำหนดให้เด็กอายุกว่า ๑๒ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการ (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔) ดังนี้

^๒ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์,” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๗๖, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔, <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=567410&ext=pdf>.

^๓ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, “ประมวลกฎหมายอาญา,” สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ๒๖, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔, <https://www.krisdika.go.th/librarian/get?sysid=443287&ext=pdf>.

^๔ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, “ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) ซึ่งเป็นเอกสารแนบระเบียบวาระในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๙ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) เมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔,” สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สืบค้นเมื่อวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔, <http://edoc.parliament.go.th/Meeting/MeetingViewer.aspx?id=720>.

^๕ อ้างอิงแล้วในเชิงอรรถที่ ๔.

๒.๑ ว่ากล่าวตักเตือนเด็กนั้นแล้วปล่อยตัวไป และถ้าศาลเห็นสมควรจะเรียกบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาดักเตือนด้วยก็ได้

๒.๒ ถ้าศาลเห็นว่า บิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ระวังเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนด แต่ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ศาลอาจเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามและถ้าบุคคลนั้นยินยอมรับ ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

๒.๓ ส่งตัวเด็กนั้นไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึก และอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด และในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม ๒.๒ ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวด้วยก็ได้

๒.๔ ถ้าเด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือในกรณีที่เด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับ ข้อกำหนดดังกล่าวใน ๒.๒ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควร เพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม

เมื่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์ อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) มีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายเมื่อใด น่าจะทำให้ มีการใช้มาตรการทางกฎหมายที่มุ่งประโยชน์ต่อเด็กและสังคม ดังนี้

๑. กรณีของเด็ก ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้มีแนวปฏิบัติตามหลักกฎหมายสากล รวมทั้งเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก^๖ (Convention on the Rights of the Child - CRC) ในการปกป้องเด็ก และเป็น การปฏิบัติต่อเด็กที่กระทำความผิดอย่างเหมาะสมตามวุฒิภาวะ เพราะเด็กอายุต่ำกว่า ๑๒ ปี มีวุฒิภาวะทางด้านจริยธรรม ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และความเข้าใจและการคาดการณ์ถึงผลของ การกระทำไม่เท่ากับเด็กวัยที่โตมากกว่า จึงไม่สมควรให้เข้าสู่กระบวนการดำเนินคดี แต่สมควรให้เข้าสู่ กระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพของเด็ก โดยไม่ปรากฏประวัติอาชญากรรมติดตัว เพื่อฟื้นฟูให้เด็กได้รับ โอกาสในการเติบโตเป็นคนดี และเมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะสามารถสมัครเข้าทำงานทั้งภาครัฐ และเอกชนได้ตามสิทธิเสรีภาพที่พึงมีในกฎหมาย

๒. กรณีของสังคม เมื่อเด็กได้รับการปฏิบัติแก้ไขที่ถูกต้องตามมาตรฐานของการคุ้มครอง สวัสดิภาพ จะทำให้เด็กสามารถกลับตนเป็นคนดีได้ และเป็นการลดการกระทำความผิดซ้ำ เมื่อเติบโต เป็นผู้ใหญ่ ส่งผลให้อัตราการก่ออาชญากรรมในสังคมลดน้อยลงได้

^๖ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, “อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก,” รัฐบาลไทย, สืบค้นเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๔, <http://www.nhrc.or.th/Human-Rights-Knowledge/International-Human-Rights-Affairs/International-Law-of-human-rights.aspx>.

สำหรับกรณีศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดอายุเด็กต่อความรับผิดชอบทางอาญาในต่างประเทศ^๗ ยกตัวอย่าง เช่น ประเทศสกอตแลนด์ เดิมกำหนดให้เด็กอายุ ๗ ปีขึ้นไป ต้องมีความรับผิดชอบทางอาญา และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงอายุเด็กในเรื่องดังกล่าว จากอายุ ๗ ปี เป็นอายุ ๘ ปี ส่งผลให้เด็กที่อายุ ๘ ปีขึ้นไป ต้องมีความรับผิดชอบทางอาญา ในปี พ.ศ. ๒๕๗๖ (ค.ศ. ๑๙๓๓) ซึ่งเป็น การกำหนดอายุน้อยที่สุดในยุโรปและน้อยที่สุดแห่งหนึ่งในโลก อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน ประเทศสกอตแลนด์ ได้มีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เด็กอายุ ๑๒ ปีขึ้นไป จึงจะต้องรับผิดชอบทางอาญา เพราะเด็ก อายุต่ำกว่านี้ถือว่ายังขาดความสามารถในการก่ออาชญากรรม

ทั้งนี้ การปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังกล่าวเกิดขึ้นในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๒ (ค.ศ. ๒๐๑๙) โดยได้มีการตรากฎหมายที่มีชื่อว่า Age of Criminal Responsibility (Scotland) Act พร้อมทั้ง มีการเผยแพร่ข่าวต่อสื่อมวลชนว่าจะดำเนินการให้มีผลทางกฎหมายอย่างรวดเร็ว และจะมีการทบทวน กฎหมายนี้ภายใน ๓ ปี และรัฐบาลประเทศสกอตแลนด์ยังได้จัดตั้งกลุ่มที่ปรึกษาเพื่อทบทวนข้อกำหนด เกี่ยวกับอายุเด็กในเรื่องดังกล่าว ซึ่งจะมีการพิจารณาว่าควรเพิ่มอายุต่อไปหรือไม่ ทั้งนี้ นักรณรงค์ สนับสนุนว่าควรยกระดับการพิจารณาประเด็นดังกล่าวต่อไป

Maree Todd รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเด็กและเยาวชน ของประเทศสกอตแลนด์ กล่าวว่า บทบัญญัติใหม่เหล่านี้หมายความว่าพฤติกรรมของเด็กอายุต่ำกว่า ๑๒ ปี ในประเทศสกอตแลนด์ จะไม่ส่งผลให้เด็กได้รับการปฏิบัติในฐานะผู้กระทำความผิดในระบบการพิจารณาคดีของเด็กอีกต่อไป เพราะหลักฐานแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมในวัยเด็กในทางที่ผิดและต้องมีความรับผิดชอบทางอาญานั้น เป็นการตีตรากล่าวหาว่าเด็กเป็นผู้ก่ออาชญากรรม เป็นการส่งเสริมให้เกิดการทวีความรุนแรงขึ้น และเกิดอันตรายมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งไม่เป็นประโยชน์ต่อเด็กหรือต่อความปลอดภัยของสังคม ดังนั้น การดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวควรที่จะมีการนำเสนอแนวทางที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ควรให้ความสำคัญและเยียวยาผู้ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมจากเด็กต่อไปด้วย

Paul Carberry ผู้อำนวยการ Action for Children ของประเทศสกอตแลนด์ กล่าวว่า ควรสนับสนุนแนวคิดที่ว่า ไม่ควรถือว่าเด็กอายุ ๘ ปี ถึง ๑๑ ปี เป็นผู้กระทำความผิด และเด็กไม่ควรถูก กล่าวหาในอนาคตว่า ในขณะที่เป็นเด็กเคยเป็นอาชญากร อันเป็นผลมาจากการกระทำในขณะที่เป็นเด็ก ส่วนประเทศอื่น ๆ ได้มีการกำหนดอายุขั้นต่ำของเด็กที่ต้องมีความรับผิดชอบทางอาญา ดังนี้

๑. ประเทศที่กำหนดอายุเด็ก ๗ ปี ได้แก่ ประเทศอินเดีย ประเทศปากีสถาน และประเทศไนจีเรีย

๒. ประเทศที่กำหนดอายุเด็ก ๑๐ ปี ได้แก่ ประเทศอังกฤษ

๓. ประเทศที่กำหนดอายุเด็ก ๑๑ ปี ได้แก่ สหรัฐอเมริกา โดยในส่วนของรัฐบาลกลาง เด็กที่มี อายุ ๑๑ ปีขึ้นไป อาจถูกตั้งข้อหาว่ากระทำความผิดอาญา อย่างไรก็ตาม มีบางรัฐที่ไม่กำหนดอายุขั้นต่ำ เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญา

^๗ Reevel Alderson Home affairs correspondent, BBC Scotland, BBC News, accessed July 1, 2021, <https://www.bbc.com/news/uk-scotland-50592111>.

๔. ประเทศที่กำหนดอายุเด็ก ๑๕ ปี ได้แก่ ประเทศในทวีปเอเชียหลายประเทศ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) และประเทศเวียดนาม

๕. ประเทศที่กำหนดอายุเด็ก ๑๖ ปี ได้แก่ บางประเทศในสหภาพยุโรป เช่น ประเทศโปรตุเกส ประเทศลิทัวเนีย และประเทศลักเซมเบิร์ก

๖. ประเทศที่กำหนดอายุเด็ก ๑๘ ปี ได้แก่ บางประเทศในทวีปอเมริกาใต้ เช่น ประเทศเอกวาดอร์ ประเทศโคลอมเบีย และประเทศอูรุกวัย

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ กล่าวว่า การกำหนดอายุเด็กที่ต้องมีความรับผิดชอบทางอาญา ๑๒ ปีนั้น ควรเป็น “อายุขั้นต่ำสุด” หากกำหนดอายุต่ำกว่านี้ไม่ถือว่าเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

จากข้อมูลดังกล่าวทั้งหมด จึงอาจกล่าวได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) ที่มีหลักการสำคัญในการแก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา จากอายุไม่เกิน ๑๐ ปี เป็นอายุไม่เกิน ๑๒ ปี ให้ไม่ต้องรับโทษ แม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จึงเป็นการสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) และเป็นการปฏิบัติต่อเด็กให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของหลักสิทธิมนุษยชน รวมทั้งเป็นการเพิ่มโอกาสให้เด็กที่กระทำความผิดได้รับการช่วยเหลือ แก้ไข และเยียวยาให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น อันเป็นการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล ตลอดจนเป็นการตระหนักถึงปัญหาอาชญากรรมในมุมมองที่หลากหลายและรอบด้าน เพื่อประโยชน์ต่อตัวเด็กและสังคมต่อไป

พัฒนาการทางอารมณ์กับความรับผิดชอบทางอาญาของเด็ก*

บิดามารดามีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดู คุ้มครองปกป้องอันตรายแก่บุตรผู้เยาว์ หากว่า บุตรผู้เยาว์ยังไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และบิดามารดาไม่อุปการะเลี้ยงดูและปกป้องอันตราย แก่บุตรผู้เยาว์นั้น ย่อมส่งผลให้บิดามารดามีความผิดซึ่งเป็นการกระทำโดยการงดเว้น จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาเกณฑ์อายุในด้านการพัฒนาการทางอารมณ์ของเด็กว่ามีเกณฑ์อายุเท่าใดถึง จะมีความรู้ผิดชอบและควรรับโทษในทางอาญา ซึ่งโคล์เบิร์ต นักจิตวิทยาท่านหนึ่ง ได้อธิบาย ในเรื่องการพัฒนาด้านจริยธรรม โดยจัดเวลาจากทฤษฎีของเพียเจต์ไว้ ๖ ระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับ	อายุ	การพัฒนาด้านจริยธรรม
ระดับที่ ๑	อายุ ๑-๗ ปี	การตัดสินใจเรื่องจริยธรรมนั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐาน ของความต้องการ โดยหลีกเลี่ยงการลงโทษ และการได้รับรางวัล
ระดับที่ ๒	อายุ ๗-๑๑ ปี	เด็กจะมีแรงกระตุ้น โดยกระทำตามความต้องการอันนำไปสู่ ความพอใจเพื่อรับรางวัล ยังไม่มีการควบคุมภายในจิตใจ (inner control)
ระดับที่ ๓	อายุ ๑๑-๑๓ ปี	จริยธรรมเป็นพื้นฐานของเหตุผลที่มาจากภายในของผู้กระทำ และส่งผลถึงพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งระดับนี้ เด็กส่วนมากจะถูกคาดหวังจากครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อน ซึ่งมีอิทธิพลมากสำหรับเด็ก
ระดับที่ ๔	อายุ ๑๓-๑๖ ปี	เด็กจะพัฒนาในเรื่องจริยธรรมจนกระทั่งสามารถยอมรับ บรรทัดฐานหรือหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งเป็นบรรทัดฐานของคนทั่วไป
ระดับที่ ๕	อายุ ๑๖-๒๕ ปี	เป็นช่วงที่เข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่ มีเหตุผลเป็นของตนเอง จะทำตามกฎหมายของสังคมเพื่อประโยชน์ ของการอยู่ร่วมกันของสังคม
ระดับที่ ๖	อายุตั้งแต่ ๒๕ ปีขึ้นไป	กระทำสิ่งที่ถูกต้องโดยการกำหนดและตัดสินใจด้วยมโนธรรม ของตนเอง

*สุนทรีย์ กลิ่งกระจ่าง “ความรับผิดชอบทางอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีความรับผิดชอบของบิดามารดา ตามพระราชบัญญัติ คุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖,” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๔๔), ๖๔-๖๖. <http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/119729.pdf>.

นอกจากนี้ได้มีนักจิตวิทยาได้ศึกษาทฤษฎีของ Laurence Kohlbery นักจิตวิทยาและศีลธรรม ซึ่งกล่าวว่า เด็กจะสามารถรับรู้ถึงเหตุผลได้ในช่วงอายุ ๑๒-๑๔ ปี และจากการศึกษาค้นคว้า อายุ ๑๔-๑๕ ปี นับว่าเป็นวัยที่เหมาะสมกับการรับผิดชอบทางอาญา เพราะสามารถมีความคิด เป็นของตนเองและสามารถเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ

ดังนั้นควรใช้ทฤษฎีดังกล่าวข้างต้นพิจารณาประกอบกับความรับผิดชอบทางอาญาของบิดามารดา ในกรณีที่เด็กและเยาวชนมีความสมัครใจยอมเสี่ยงภัยเองในการกระทำความผิด บิดามารดา ควรทำหน้าที่จะต้องปกป้องอันตรายแก่บุตรผู้เยาว์ในเฉพาะกรณีที่ผู้เยาว์ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ จากทฤษฎีของเพียเจย์ เด็กอายุ ๑๔ ปี ยอมรับบรรทัดฐานที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายในสังคมได้แล้ว และทฤษฎีของ Laurence Kohlbery เด็กอายุ ๑๔ ปีขึ้นไป สามารถเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ มีการคิดและตัดสินใจได้เอง ในกรณีที่เด็กสมัครใจกระทำผิด จึงไม่ใช่หน้าที่ของบิดามารดา จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผล มิใช่เป็นการกระทำโดยงดเว้น หรือแม้แต่เป็นการกระทำโดยละเว้น ของบิดามารดาอันอาจจะทำให้เด็กมีความประพฤติตนไม่สมควร หรือน่าจะเสี่ยงต่อการกระทำผิด ดังนั้น ควรนำทฤษฎีดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาความรับผิดชอบของบิดามารดาด้วย

สถิติแสดงจำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดี
โดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ
ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จำแนกตามอายุและเพศ

ในจำนวนคดีเด็กและเยาวชนซึ่งถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จำนวนทั้งหมด ๑๙,๔๗๐ คดี เมื่อพิจารณาจำแนกตามอายุ พบว่า คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน ๑๕ ปี แต่ไม่ถึง ๑๘ ปี คือ มีจำนวน ๑๖,๘๖๕ คดี คิดเป็นร้อยละ ๘๖.๖๒ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด นอกนั้น เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี จำนวน ๒,๖๐๕ คดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๑๓.๓๘ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด เมื่อพิจารณาจำแนกตามอายุและเพศ พบว่า ในช่วงอายุเกิน ๑๕ ปี แต่ไม่ถึง ๑๘ ปีนั้น ผู้กระทำผิดส่วนมากเป็นเพศชายมีจำนวน ๑๕,๔๕๑ คดี คิดเป็นร้อยละ ๗๙.๓๖ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด และเป็นเพศหญิงเพียงจำนวน ๑,๔๑๔ คดี คิดเป็นร้อยละ ๗.๒๖ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด สำหรับในช่วงอายุเกิน ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี พบว่าผู้กระทำผิดส่วนมากเป็นเพศชายเช่นเดียวกัน ซึ่งมีจำนวน ๒,๒๕๕ คดี คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๕๘ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด และเป็นเพศหญิงเพียงจำนวน ๓๕๐ คดี คิดเป็นร้อยละ ๑.๘๐ ของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด

ตารางแสดงจำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จำแนกตามอายุและเพศ

เพศ อายุ*(ปี)	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกิน ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี	๒,๒๕๕	๑๑.๕๘	๓๕๐	๑.๘๐	๒,๖๐๕	๑๓.๓๘
เกิน ๑๕ ปี แต่ไม่ถึง ๑๘ ปี	๑๕,๔๕๑	๗๙.๓๖	๑,๔๑๔	๗.๒๖	๑๖,๘๖๕	๘๖.๖๒
รวมทั้งหมด	๑๗,๗๐๖	๙๐.๙๔	๑,๗๖๔	๙.๐๖	๑๙,๔๗๐	๑๐๐.๐๐

หมายเหตุ : *หมายถึง อายุในวันที่การกระทำความผิดได้เกิดขึ้น

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการลงโทษเด็กและเยาวชน
ในการกระทำความผิดอาญาเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายตามกฎหมายต่างประเทศ¹
ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งเขตการปกครองออกเป็นมลรัฐ (state) โดยแบ่งย่อยออกเป็นเขตการปกครอง หรือมณฑล (county) แบ่งเขตพื้นที่เล็กออกเป็นอำเภอ ซึ่งในแต่ละมลรัฐมีการปกครองของตนเอง การออกกฎหมายและการบังคับใช้ภายในรัฐจึงไม่ขึ้นอยู่กับรัฐใดรัฐหนึ่ง ซึ่งกฎหมายดังกล่าวนี้ ต้องไม่ขัดกับกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ดังนั้น กฎหมายที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนในแต่ละมลรัฐจึงแตกต่างกันออกไปในบางเรื่อง โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. เกณฑ์อายุ กับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการแบ่งประเภทของการกระทำความผิด และนิยามของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับมลรัฐนั้น ว่ามีเกณฑ์ในการจัดการอย่างไรเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เนื่องจากรัฐบาลกลางไม่มีศาลเด็กและเยาวชน ตามกฎหมายการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน ของมลรัฐอิลลินอยส์ ค.ศ. ๑๘๙๙ ถือว่าเป็นฉบับแรกของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ให้ความหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำความผิดว่า “เด็กกระทำความผิด” หมายความว่า เด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๑๖ ปี ซึ่งถูกพบว่ามีการกระทำความผิดเด็กขึ้น แต่ในปัจจุบันตามความหมายของ United States Code มาตรา ๕๐๓๑ ได้ให้ความหมายคำว่า “เด็ก” คือ บุคคลที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี และกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำของเด็กต้องไม่ต่ำกว่า ๗ ปี เพราะเด็กที่มีอายุไม่ต่ำกว่า ๗ ปีบริบูรณ์นั้น ไม่สามารถก่ออาชญากรรมได้ หรือมีความรู้สึกผิดชอบในการกระทำ ดังนั้น ในบางมลรัฐจึงไม่มีการกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการกระทำความผิด

เกณฑ์อายุสำหรับเด็กและเยาวชน สำหรับเขตอำนาจศาลเด็กและเยาวชน เช่น

จอร์เจีย มิชิแกน มิสซูรี เท็กซัส และวิสคอนซิน

เกณฑ์อายุของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในเขตอำนาจศาลเด็กและเยาวชนกำหนดอายุขั้นต่ำ คือ อายุ ๑๐ ปี สูงสุดคือ อายุ ๑๖ ปี

มลรัฐนอร์ทแคโรไลนา

เกณฑ์อายุของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในเขตอำนาจศาลเด็กและเยาวชนกำหนดอายุขั้นต่ำ คือ อายุ ๖ ปี สูงสุด คือ อายุ ๑๕ ปี

¹ รัชชา กำแก้ว, “มาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมกับการลงโทษทางอาญาในการกระทำความผิด ศึกษากรณี ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๖๑), ๔๑-๕๑, <https://repository.nida.ac.th/bitstream/handle/662723737/4487/b204611.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

แต่อย่างไรก็ตาม หากเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๗ ปี ที่กระทำความผิด ส่วนใหญ่จะถูกควบคุมตัว อยู่ในหน่วยงานภายในชุมชน ซึ่งเด็กเหล่านี้ล้วนไม่ได้รับการดูแลจากบิดามารดา เนื่องด้วยในบางครั้ง บิดามารดาเป็นผู้ที่มีปัญหาส่วนตัว เช่น ดิดสุรา ยาเสพติด ทำให้เด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวเหล่านี้ ถูกละเลย ทอดทิ้ง ไม่ได้รับการดูแล และไม่ได้รับการอบรมบ่มนิสัยที่ดี ส่วนในกรณีเด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๗ ปี กระทำความผิดนั้น ก็จะมีหลายวิธีในการบำบัด หรือให้คำปรึกษา แทนการลงโทษ แต่ในบางมลรัฐ ก็ไม่มีกฎหมายกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำเอาไว้ จึงมีการตัดสินใจตามความเหมาะสม พิจารณาถึงการกระทำความผิดในแต่ละช่วงอายุ ถ้าหากเด็กที่มีอายุระหว่าง ๑๑ - ๑๒ ปี ที่กระทำความผิดที่รุนแรง ก็จะต้องได้รับโทษในศาลผู้ใหญ่

๒. อำนาจในการพิจารณาคดีของศาล

ศาลเยาวชนและครอบครัวเป็นศาลพิเศษ หรือเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีซึ่งเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นอาชญากรรม ทั้งนี้เกณฑ์การกำหนดอายุอาจแตกต่างกันในแต่ละมลรัฐ แต่เป้าหมายของศาลเยาวชนในประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงรัฐอื่น ๆ เน้นการแก้ไข ฟื้นฟู แต่ก็ต้องนำ เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางกฎหมาย ซึ่งการพิจารณาและขั้นตอน ของศาลเปิดโอกาสให้มีนายความ ผู้ปกครอง หรือนักสังคมสงเคราะห์ และจะมุ่งไปที่ การคุ้มครองประพฤติ การกลับคืนสู่สังคมในอนาคต แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะมีการมุ่งเน้น ในเรื่องของการคุ้มครองประพฤติ การกลับตัวเพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคมก็ตาม แต่หากว่า เด็กและเยาวชนที่ก่ออาชญากรรมร้ายแรงและกระทำความผิดซ้ำ ๆ จะส่งผลให้เด็กและเยาวชนนั้น ถูกตัดสินจำคุกในศาลผู้ใหญ่

ศาลคดีเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกา มีอำนาจเหนือคดีที่เด็กและเยาวชน กระทำความผิดอาญา และเกือบทุกรัฐมีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ที่จำต้องได้รับการสงเคราะห์คุ้มครองด้วย บางรัฐยังมีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งเกี่ยวกับการขอให้รับบุตรบุญธรรม การใช้อำนาจปกครองเด็กและเยาวชน ในบางรัฐกฎหมายบัญญัติให้อำนาจศาลคดีเด็กและเยาวชน ในการพิจารณาคดีผู้ใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน รวมถึง การดำเนินคดีกับบิดามารดาที่ทอดทิ้งไม่อุปการะเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน โดยหลักแล้ว ประเทศสหรัฐอเมริกาถือว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดอาญา ไปเสียทีเดียว ดังนั้น ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจในการลงโทษทางอาญาแก่เด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา ในคดีที่เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องลงโทษอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ศาลจะใช้วิธียกเว้นอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชนโอนคดีไปพิจารณาที่ศาลธรรมดา และมีบางรัฐเท่านั้นที่ให้ศาลคดีเด็กและเยาวชนมีอำนาจในการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ โดยการแบ่งเขตอำนาจในการพิจารณาของศาลเด็กและเยาวชน ออกเป็น ๓ ประเภท คือ

ประเภทแรก ศาลที่มีเขตอำนาจเฉพาะ โดยจะกำหนดให้เป็นอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ ที่มีอำนาจพิจารณาคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด โดยทั่วไปศาลจะใช้วิธีการสำหรับเด็กและเยาวชน ในการลงโทษทางอาญา บางรัฐก็จะใช้วิธีการกำหนดลักษณะความผิดร้ายแรง เช่น ความผิดฐานฆ่าเยาวชน อายุเกินกว่า ๑๕ - ๑๖ ปีขึ้นไป ได้รับการยกเว้นให้นำคดีไปพิจารณาที่ศาลอาญา

ประเภทที่สอง ศาลที่มีเขตอำนาจของศาลชั้นต้น โดยจะกำหนดให้เป็นอำนาจพื้นฐานของศาลเด็กและเยาวชน เว้นแต่เห็นควรว่าให้นำคดีไปพิจารณาที่ศาลอาญา โดยการให้เริ่มฟ้องคดีใหม่ เพราะศาลเด็กและเยาวชน ไม่มีอำนาจในการลงโทษทางอาญา แต่จะส่งอำนาจไปยังศาลอาญา จะเป็นคดีที่เยาวชนมีอายุระหว่าง ๑๔ - ๑๘ ปี (อาจจะมากกว่าหรือแตกต่างกันในแต่ละรัฐ) ที่กระทำความผิดอาญาร้ายแรง ส่วนคดีที่มีการนำไปฟ้องใหม่ในศาลอาญา จะได้รับการพิจารณาเช่นเดียวกับคดีผู้ใหญ่ที่กระทำความผิดทั่วไป

ประเภทที่สาม ศาลที่มีเขตอำนาจตัดสินคดีแบบผสม เป็นศาลที่มีอำนาจคาบเกี่ยว ไม่มีการแบ่งแยกอำนาจในการพิจารณาแบบเด็ดขาดระหว่างศาลคดีเด็กและเยาวชนกับศาลอาญา ซึ่งศาลทั้งสองมีอำนาจคาบเกี่ยวกันนี้ จะกำหนดให้มีอำนาจคาบเกี่ยว เฉพาะคดีอาญาร้ายแรง และคดีที่มีอายุค่อนข้างสูง ที่ได้กระทำความผิดอาญา ส่วนคดีอาญาทั่วไป ก็ให้เป็นอำนาจของศาลคดีเด็กและเยาวชนแค่ศาลเดียว

๓. รูปแบบของศาลคดีเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา เขตอำนาจศาลในอาณาเขตของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน จะไม่ถูกดำเนินคดีในศาลของประเทศสหรัฐอเมริกา เว้นแต่หลังจากอัยการสูงสุดได้ไต่สวนแล้วเห็นว่าเด็กและเยาวชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ไม่ยอมจำนนต่อหลักฐานของเจ้าหน้าที่ โดยจะมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อที่จะโอนคดีไปยังศาลผู้ใหญ่ ดังต่อไปนี้

- ๓.๑ อายุและสภาพแวดล้อมทางสังคมของเด็กและเยาวชน
- ๓.๒ ลักษณะและพฤติกรรมการร้ายแรงของความผิด
- ๓.๓ ประวัติทางอาชญากรรมของเด็กและเยาวชน
- ๓.๔ ระดับสติปัญญาและความรู้สำนึกในการกระทำความผิด

จากเหตุปัจจัยที่ได้กล่าวมา จะมีการชั่งน้ำหนักความเหมาะสมในการโอนคดีไปยังศาลผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีการแจ้งเหตุผลถึงขั้นตอนการพิจารณาให้บิดามารดาของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้ทราบ รวมทั้งแจ้งสิทธิที่จะมีทนายความให้คำปรึกษาได้

ศาลคดีเด็กและเยาวชนของประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งขึ้นเป็น ๒ รูปแบบ คือ ศาลล่าง หรือ เรียกว่า เคาน์ตีคอร์ต (County Court) ซึ่งมีเขตอำนาจครอบคลุมตลอดเขตการปกครอง และการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชนเป็นเอกเทศ ไม่ขึ้นกับศาลธรรมดา เพื่อป้องกันไม่ให้ปะปน สับสน กับคดีผู้ใหญ่

การพิจารณาของศาลพิเศษหรือศาลพิเศษสำหรับเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในข้อหา การก่ออาชญากรรม เช่น ในเซียร์ราลี ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมจะต้องได้รับการลงโทษ โดยการโอนคดีไปที่ศาลผู้ใหญ่ แม้ว่าจะอยู่ในบริบทของสังคมในเรื่องของอายุเด็กและเยาวชน ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำที่ร้ายแรง ซึ่งรัฐทุกรัฐมีกฎหมายที่ให้อำนาจในการตัดสินคดีเกี่ยวกับเด็ก และเยาวชนที่กระทำความผิดร้ายแรงโดยไม่คำนึงถึงอายุ ความผิดอาญาร้ายแรงในที่นี้ หมายถึง คดีฆ่าคนตาย หรือคดีเกี่ยวกับเพศ

๔. กระบวนการยุติธรรมกรณีเด็กกระทำความผิด

การจับกุมเด็กและเยาวชนในกรณีที่กระทำความผิดอาญา จะทำได้ต่อเมื่อมีหมายจับ เว้นแต่จะเป็นคดีอุกฉกรรจ์ ที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไป จะจับได้ต่อเมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่ามี การกระทำความผิดจริง หรือเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเด็กและเยาวชนผู้นั้นกระทำความผิดจริง หากว่าไม่ทำการจับกุมในขณะนั้น จะไม่สามารถจับกุม หรืออาจหลบหนี หรือผู้ที่ถูกจับจะก่อเหตุ อันตรายต่อตนเองหรือผู้จับ หรือต่อทรัพย์สินของบุคคลอื่น เมื่อมีการจับกุมแล้ว เจ้าหน้าที่ตำรวจ ก็ต้องแจ้งการจับกุมให้บิดามารดาทราบโดยทันที เพื่อที่จะรับตัวเด็กไปดำเนินการควบคุมตัวเด็ก และเยาวชน เพื่อสอบสวนภายใน ๒๔ ชั่วโมง

เมื่อหน่วยงานคุมความประพฤติรับตัวเด็กและเยาวชนที่ถูกจับและมีสำนวนการสอบสวน จากตำรวจแล้ว ต้องจัดให้มีการปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อให้กลับไปอยู่ในความดูแลของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือบุคคลที่ดูแลเด็ก จากนั้นก็จะดำเนินการไต่สวนเจ้าหน้าที่กักขังกรงคดี โดยประการแรกจะพิจารณาว่า ข้อเท็จจริงของคดีที่จะนำไปสู่การพิจารณาของศาลมีน้ำหนักเพียงพอ ให้ศาลเชื่อว่าจำเลยกระทำจริงหรือไม่ ซึ่งจะตรวจสอบการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่ถูกฟ้อง ตามกระบวนการยุติธรรม โดยจะพิจารณาจากความประพฤติดังกล่าวของเด็กและเยาวชน รวมทั้งครอบครัว หรือแม้แต่ผู้เสียหายโดยเจ้าหน้าที่จะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของเด็กที่กระทำความผิด เช่น ชุมชน โรงเรียน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะนำมาพูดคุยกับเด็กที่กระทำความผิด ครอบครัว รวมถึงตัวผู้เสียหายเพื่อแนะนำช่องทางที่เหมาะสมกับคดีที่เกิดขึ้น และควรจะทำอะไรต่อไปอย่างไร โดยจะคำนึงถึงตัวเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

จากการหาข้อมูลดังกล่าว หากเจ้าหน้าที่กักขังกรงคดีเห็นว่า คดีไม่มีมูล ก็จะมีคำสั่ง ปล่อยตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด และมีคำสั่งยุติการดำเนินคดี แต่ถ้าเห็นว่าคดีมีมูลว่า เด็กและเยาวชนกระทำความผิดจริงแล้ว เจ้าหน้าที่กักขังกรงคดีเห็นว่าเด็กและเยาวชนยังไม่ควรต้องรับโทษ

หรือการพิจารณาคดีในศาล เจ้าหน้าที่จะสอบถามความสมัครใจของบิดา มารดา หรือผู้ดูแลเด็ก และเยาวชนว่าจะยินยอมให้ปฏิบัติอย่างไม่เป็นทางการแก่เด็กที่กระทำความผิดหรือไม่ โดยจะใช้วิธีควบคุมความประพฤติ การฝึกอบรม ถ้าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด บิดา มารดา หรือผู้ดูแล ยินยอมแล้วก็จะยุติ ไม่นำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล

ในกรณีที่เห็นสมควรว่าคดีนั้น ๆ ต้องดำเนินการสู่ศาล หรือไม่ได้รับความยินยอม จากเด็กและเยาวชน บิดา มารดา หรือผู้ดูแล ที่จะรับการปฏิบัติอย่างไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่ กลั่นกรองคดีก็จะรวบรวมพยานหลักฐานและสำนวนการสอบสวนเสนอคดีต่อศาลเด็กและเยาวชนต่อไป

ประเทศฝรั่งเศส

เดิมประเทศฝรั่งเศส ยังไม่มีการแยกศาลที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ออกจากศาลที่ดำเนินคดีทั่วไป ดังนั้น การดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จึงใช้กฎหมายโรมัน ที่กำหนดให้มีการดูแลเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเป็นพิเศษ ต่อมาในศตวรรษที่ ๑๙ ได้มีกฎหมายเฉพาะ และได้มีการประกาศใช้เมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ค.ศ. ๑๘๕๐ กำหนดให้มีการจัดสถานสำหรับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ และในวันที่ ๑๙ เมษายน ค.ศ. ๑๘๘๘ ได้ประกาศใช้ กฎหมายใหม่ โดยให้ศาลมีอำนาจส่งผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนไปอยู่ในความดูแล ของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง

ในต้นศตวรรษที่ ๒๐ เป็นยุคที่แนวคิดการให้ความคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่มีอิทธิพลมาก จากการแผ่ขยายตัวอย่างรวดเร็วจนนำไปสู่การประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินคดี เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๔๕ ถือว่าเป็นกฎหมายที่สำคัญ นำไปสู่การวิวัฒนาการด้านสิทธิเด็กและเยาวชนโดยตรง เป็นการปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๕๑ และเมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม ค.ศ. ๑๙๕๘ และวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๙๗๐ ตามลำดับ การปรับปรุงกฎหมายได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า แม้ว่าจะมีการใช้กฎหมายอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดเป็นการเฉพาะ โดยให้ผู้กระทำความผิดเหล่านั้น ได้รับการควบคุมเป็นพิเศษ แต่ถ้าเป็น การกระทำความผิดที่ร้ายแรงมาก ๆ เด็กและเยาวชนนั้นจะไม่ได้รับการคุ้มครองที่เป็นพิเศษ ทั้งนี้ การพิจารณาพิพากษาและการกำหนดบทลงโทษจะมีความรุนแรงต่างกัน โดยขึ้นอยู่กับ ความรู้สำนึกในการกระทำความผิดเป็นสำคัญ

๑. หลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญาในแต่ละช่วงอายุ จะมีเกณฑ์ความรับผิดชอบทางอาญาดังนี้

เด็กหรือเยาวชน ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๐ ปี ที่กระทำความผิดไม่ต้องได้รับโทษทางอาญา (แม้ว่าประเทศฝรั่งเศส จะถือว่าเด็กและเยาวชน ที่มีอายุระหว่าง ๘ ปี ถึง ๑๐ ปี มีสำนึกในการกระทำความผิดแล้วก็ตาม) แต่ให้ใช้มาตรการอื่น เช่น มาตรการป้องกัน มาตรการการให้ความช่วยเหลือ มาตรการให้การศึกษา แต่ปัจจุบันกฎหมายได้เปลี่ยนไปเป็นอนุญาตให้มีมาตรการพิเศษให้ลงโทษทางอาญากับเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๑๐ ปี ถึง ๑๓ ปี สามารถกำหนดมาตรการให้การศึกษาอบรม แต่หากการลงโทษไม่สอดคล้องกับเด็กและเยาวชน อาจเปลี่ยนเป็นให้ใช้วิธีการกักขังภายในบ้าน หรือสถานที่พิเศษสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๓ ปี ถึง ๑๖ ปี ซึ่งอาจจะให้มีการลงโทษทางอาญา โดยต้องคำพิพากษาให้ลงโทษจำคุก แต่โทษที่จะลงนั้นจะลงเพียงกึ่งหนึ่งของอัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้ใหญ่ แต่เยาวชนจะไม่ถูกคุมขังในเรือนจำ เว้นแต่จะได้กระทำความผิดอาญาร้ายแรง เด็กและเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๖ ปี ถึง ๑๘ ปี เมื่อต้องคำพิพากษาลงโทษจำคุก อาจถูกคุมขังในเรือนจำ โดยไม่สามารถยกข้ออ้างในเรื่องความเป็นเด็กหรือเยาวชนมาเป็นข้อยกเว้นได้

จะเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนต้องรับผิดชอบทางอาญา เมื่อมีการกระทำโดยรู้สำนึกในการกระทำความผิด ซึ่งปัจจุบันนี้ กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทยถือว่าเด็กที่มีอายุระหว่าง ๘ ปี ถึง ๑๐ ปี มีความรู้สำนึกในการกระทำแล้ว

๒. การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชน

เนื่องจากประเทศไทยมีแนวโน้มว่าผู้กระทำความผิดอาญาที่เป็นเด็กและเยาวชน เป็นผู้กระทำความผิดอาญาเป็นบุคคลที่มีอายุน้อย เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นรัฐจึงได้ปรับปรุงกฎหมายที่เรียกว่า The Act of 2002-1138 Organization and Planning the Justice โดยกฎหมายฉบับนี้ได้มีการอนุโลมให้นำมาตรฐานทางด้านการศึกษา มาใช้กับเด็กและเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๐ ปี แต่ยังไม่ถึง ๑๓ ปีบริบูรณ์ และนำมาตรการการควบคุมเด็กและเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๓ ปี ถึง ๑๖ ปี ซึ่งอาจต้องถูกควบคุมตัวในเรือนจำ สำหรับเด็กและเยาวชนที่มีการกระทำผิดซ้ำ และ The Act of 9 September 2002 ได้กำหนดให้มีมาตรการควบคุมเด็กและเยาวชนโดยใช้มาตรการให้การศึกษาในสถาบัน (Closed Education Centers (CEFs)) หรือมีคำพิพากษาลงโทษจำคุก แต่ให้รอลงอาญาไว้ พร้อมการคุมประพฤติ สำหรับเด็กและเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ ๑๓ ปี ถึง ๑๘ ปี

กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศฝรั่งเศส ไม่ได้นิยามคำว่าเด็กและเยาวชนไว้ แต่ได้กำหนดช่วงเกณฑ์อายุของความรับผิดชอบทางอาญา โดยในอดีตเด็กที่มีอายุกว่า ๑๓ ปีนั้น ไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญา ถ้าเด็กและเยาวชนได้กระทำความผิด พนักงานอัยการจะนำตัวส่งศาล เพื่อทำการสอบสวนและพิจารณาพิพากษาคดีได้ แต่ห้ามมิให้ลงโทษทางอาญาแก่เด็กและเยาวชน โดยศาลจะมีอำนาจพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งได้เพียงให้ส่งตัวผู้กระทำความผิดไปฝึกอบรม หรือมอบเด็กและเยาวชนให้กับองค์กรที่เหมาะสมนำไปเลี้ยงดู จนกว่าจะมีอายุ ๒๑ ปีบริบูรณ์

หลังจากนั้นต่อมา The Act 2004-204 of 9 March Adapting theevolving crime patterns ได้มีการเพิ่มโทษสำหรับเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๑๓ ปี ถึง ๑๘ ปี กำหนดอัตราโทษจำคุกไว้อย่างสูง ๕ ปี และกำหนดทางเลือก เช่น การควบคุมโดยอิเล็กทรอนิกส์ การบำบัดโดยชุมชน

นอกจากนี้ กฎหมายยังมีการดำเนินการตามกฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชน ที่มีอายุตั้งแต่ ๑๖ ปีถึง ๑๘ ปี โดยใช้มาตรการการดำเนินการที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นสถาบันด้านสังคมสงเคราะห์ ศาล หน่วยงานฝ่ายบริหาร หรือองค์กรนิติบัญญัติ เพราะคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญ

๓. หลักเกณฑ์การฟ้องคดีอาญา

หลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศฝรั่งเศส ใช้ระบบไต่สวนเป็นหลัก กล่าวคือ เป็นระบบการค้นหาความจริงโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ระบบนี้ถือว่าเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ผู้ที่ได้รับ ความเสียหายคือรัฐ เพราะการกระทำความผิด มีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของส่วนรวมของสังคมถึงแม้ว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้น จะเกิดขึ้นกับผู้เสียหายโดยตรง ผู้เสียหายก็ไม่มีสิทธิดำเนินคดีเรียกร้อง ทางแพ่ง แต่ถ้าผู้เสียหายมีความประสงค์ที่จะให้มีการดำเนินคดีอาญา ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้อง ต่อศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดีอาญา เรียกร้องให้ผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหาย อันเนื่องมาจากการกระทำความผิดอาญา พร้อมกับคำร้องขอเข้าเป็นคู่ความฝ่ายแพ่ง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติไว้ว่า “การดำเนินคดีอาญา อาจเริ่มขึ้นได้ โดยฝ่ายผู้เสียหาย ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายฉบับนี้”

ผลของการใช้สิทธิเรียกร้องทางแพ่ง และการเข้าเป็นคู่ความฝ่ายแพ่ง มีผลเช่นเดียวกับการยื่นฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการ ทำให้มีการดำเนินคดี แต่ผู้ที่มีอำนาจดำเนินคดีต่อไป คือ พนักงานอัยการและผู้พิพากษา เพราะเป็นตัวแทนของรัฐ ซึ่งกฎหมายได้ให้อำนาจไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “การดำเนินคดีอาญา เพื่อการลงโทษนั้นจะเริ่มและดำเนินการได้ โดยผู้พิพากษาหรือเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจไว้”

๔. กระบวนการพิจารณาคดีอาญา

ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศฝรั่งเศส เป็นศาลชั้นต้นที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับคดีเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๑๓ ปี แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี ซึ่งอายุของบุคคลที่จะต้องรับโทษทางอาญาแบบผู้ใหญ่คือ มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไป สำหรับเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๑๓ ปี ถึง ๑๕ ปี อาจจะต้องรับโทษทางอาญาจากการกระทำความผิดนั้น หากเป็นการกระทำความผิดอาญาร้ายแรง แต่โทษที่จะได้รับอาจเป็นเพียงครึ่งหนึ่งของอัตราโทษที่กำหนดไว้สำหรับความผิดที่กำหนดไว้สำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งศาลจะพิจารณาพิพากษาหรือมีคำสั่งให้เด็กและเยาวชนได้รับการแก้ไขหรือการฝึกอบรมโดยไม่ใช้สถาบันให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

ตามที่กล่าวมาแล้ว กฎหมายเด็กและเยาวชนของประเทศฝรั่งเศส ได้กำหนดเกณฑ์อายุสูงสุดของความเป็นผู้เยาว์ไว้ที่อายุ ๑๘ ปี ดังนั้นหากบุคคลเหล่านี้ได้กระทำความผิดร้ายแรงก็ไม่อาจนำตัวผู้กระทำความผิดไปพิจารณายังศาลที่พิจารณาคดีธรรมดา ฉะนั้นการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาร้ายแรงของประเทศฝรั่งเศส จะอยู่ภายใต้ศาลที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จึงทำให้ศาลเยาวชนและครอบครัวไม่มีการโอนคดีไปพิจารณาคดีที่ศาลธรรมดา ดังนั้นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนกระทำความผิด มี ๒ ประเภท ดังนี้

(๑) ศาลเยาวชนและครอบครัว (Juvenile Court) หรือศาลชั้นต้น ศาลแขวง แล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่ใช้ความผิดร้ายแรง เช่น ความผิดลหุโทษ ความผิดมध्यโทษ ความผิดที่มีโทษระดับปานกลาง สำหรับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ที่มีอายุระหว่าง ๑๓ ปี แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี องค์คณะผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว ประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว จำนวน ๑ คน และผู้พิพากษาสมทบ จำนวน ๒ คน ผู้พิพากษาจะเป็นผู้พิพากษาด้านเด็ก โดยเฉพาะ ที่ได้ผ่านการอบรมจากสถาบันพัฒนาตุลาการ (The Grande Instance Tribunal) ทำให้ผู้พิพากษา ที่ต้องดำเนินคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญด้านนี้โดยเฉพาะ ทำให้ศาลเยาวชนและครอบครัวของประเทศฝรั่งเศส เป็นผู้มีความเข้าใจธรรมชาติและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเป็นอย่างดี

(๒) ศาลลูกขุนเยาวชน (Juvenile Assize Court) มีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดอาญาร้ายแรง ที่มีอายุระหว่าง ๑๖ ปี แต่ไม่เกิน ๑๘ ปี องค์คณะลูกขุนศาลเยาวชน ประกอบด้วย ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ จำนวน ๑ คน ผู้พิพากษาศาลเยาวชน จำนวน ๒ คน และคณะลูกขุน จำนวน ๙ คน ผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีนี้ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

เพราะเคยเป็นผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่ไต่สวนคดี หรือเคยรับผิดชอบเกี่ยวกับการออกคำสั่งปล่อยตัว กักขัง หรือเป็นผู้รับผิดชอบในการบังคับคดีอาญา และการที่เคยเป็นผู้พิพากษาศาลเยาวชน และครอบครัว ก็ยิ่งเพิ่มความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของตนอีกทางหนึ่ง ซึ่งผู้พิพากษาที่จะมาทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาศาลเยาวชน ก็มาจากผู้พิพากษาศาลเยาวชนนั่นเอง

การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลลูกขุนเยาวชน (Juvenile Assize Court) สำหรับเยาวชน มีขั้นตอนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาเช่นเดียวกับศาลที่พิจารณาคดีสำหรับผู้ใหญ่ แตกต่างกันที่องค์คณะผู้พิพากษาที่จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะ

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย มาตรา ๓๐๖ ได้วางหลักไว้ว่า “การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในศาลเยาวชน ให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีโดยเปิดเผยนั้น จะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือในความผิดฐานข่มขืน การทรมาน รวมถึงการกระทำอันโหดร้ายที่ได้กระทำร่วมกัน เมื่อผู้เสียหายร้องขอ การพิจารณาจะเป็นความลับ โดยถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคล ส่วนในกรณีอื่นจะมีคำสั่งให้มีการพิจารณาโดยลับต่อเมื่อผู้เสียหายไม่คัดค้านการพิพากษาคดีอาญา”

การดำเนินคดีอาญากับเด็กและเยาวชน มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาสำหรับผู้กระทำ ความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งจัดให้ผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ได้รับการควบคุมเป็นพิเศษ แต่หากเป็นการกระทำความผิดอาญาที่ร้ายแรงมาก ๆ เด็กและเยาวชนจะไม่ได้รับการคุ้มครองตามมาตรการพิเศษนี้ การพิจารณาพิพากษาคดี และการกำหนดบทลงโทษ จะมีความรุนแรงแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความรู้สำนึกในการกระทำความผิด โดยยึดหลัก หากผู้กระทำ ไม่รู้สำนึกในการกระทำความผิดรุนแรง ก็จะต้องได้รับโทษน้อยกว่าผู้ที่รู้สำนึกในการกระทำของตน

การพิจารณาคดีคดีของศาล จะมุ่งคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยพิจารณาจากความเหมาะสมของแต่ละราย การอ่านคำพิพากษา หรือคำสั่งจะต้องมีเด็กและเยาวชนอยู่ด้วย ดังนั้นคำพิพากษาหรือคำสั่ง และมาตรการสำหรับเด็กและเยาวชนที่ใช้อยู่มีหลายรูปแบบ ดังต่อไปนี้

มาตรการการป้องกัน มาตรการการควบคุม และการให้การศึกษาแก่เด็กอายุต่ำกว่า ๑๐ ปี มาตรการการส่งเสริม การให้การศึกษา ใช้สำหรับเด็กและเยาวชนที่มีอายุ ๑๐ ปี ถึง ๑๓ ปี เท่านั้น มาตรการการควบคุม กักขัง การปล่อยตัวภายใต้การควบคุม ซึ่งทั้งสองกรณีใช้ควบคู่กับการให้การศึกษา โดยจะพิจารณาตามความเหมาะสมของเด็กและเยาวชน ที่กระทำความผิดเป็นราย ๆ ไป เพราะเชื่อว่าการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนจะช่วยลดปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนลงได้ ส่วนกรณีที่มีการปล่อยตัวภายใต้การควบคุม หากศาลเห็นสมควร ศาลจะนำมาตรการการลงโทษ อย่างอื่นมาใช้ร่วมด้วย กรณีการควบคุม กักขัง ศาลจะใช้ในกรณีที่จำเป็น โดยพิจารณาจากสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดแล้วเท่านั้น โดยต้องแยก

การกักขังออกจากผู้ใหญ่ การไกล่เกลี่ยและการประนีประนอม การชดเชยความผิด เป็นมาตรการที่นำมาใช้ ทั้งนี้ ศาลสามารถสั่งให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดได้มีโอกาสช่วยเหลือหรือกระทำการชดเชยความผิดต่อผู้เสียหาย หรือการบริการสาธารณะประโยชน์ เพื่อให้เด็กและเยาวชน ได้สำนึกในความผิดที่ได้กระทำลงไปต่อผู้เสียหาย อีกทั้งยังเป็นการชดเชยความผิดอีกด้วย

ประเทศอังกฤษ

๑. หลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดทางอาญา ที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ซึ่งเกณฑ์อายุในแต่ละรัฐจะแตกต่างกัน โดยทั่วไปจะมีหลักเกณฑ์ดังนี้

๑.๑ เด็กที่มีอายุต่ำกว่า ๗ ปี จะไม่ถูกดำเนินคดีทางอาญา แต่บิดามารดาของเด็กจะต้องรับผิดชอบ

๑.๒ เด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๗ ปี ถึงอายุ ๑๕ ปี จะถูกดำเนินคดีในศาลเด็กและเยาวชน

๑.๓ เด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง ๑๖ ปี ถึงอายุ ๑๘ ปี จะถูกดำเนินคดีในศาลเด็กและเยาวชน เว้นแต่เด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้จะกระทำความผิดอาญาร้ายแรง

๒. การดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน

ศาลเยาวชนและครอบครัว ในประเทศอังกฤษเป็นแผนกหนึ่งของศาลแขวง ซึ่งได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่พิจารณาคดีเด็กและเยาวชน และคดีครอบครัว ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวดังกล่าวมีขึ้นครั้งแรกโดย The Children and Young Person Act 1933 โดยมีอำนาจพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน ที่มีอายุต่ำกว่า ๗ ปี เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดต่อกฎหมายที่มีโทษทางอาญา เด็กและเยาวชนที่ขาดชีวิตครอบครัวที่ดี เช่น เด็กและเยาวชนที่ขาดการเลี้ยงดู เนื่องจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่เสียชีวิต ทอดทิ้ง หรืออยู่ในภาวะที่ไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนได้ เด็กและเยาวชนที่ต้องได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๔ ประเภท ดังนี้

ประเภทแรก เด็กและเยาวชนที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเป็นบุคคลที่ไม่เหมาะสมในการที่จะใช้อำนาจปกครอง

ประเภทที่สอง เด็กและเยาวชนที่มีว่สมอยู่กับบุคคลที่ไม่สมควร ซึ่งอาจเป็นอันตรายทางศีลธรรม

ประเภทที่สาม เด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อในคดีที่ผิดศีลธรรม หรือเข้าไปมีว่สมในบ้านเรือนที่ประกอบด้วยเด็กและเยาวชนที่มีนิสัยหนีเรียน หรือมีว่สมกับคนจรจัด

ประเภทที่สี่ เด็กและเยาวชนที่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองใช้อำนาจปกครองควบคุมไม่ไหว

๓. มาตรการต่อเด็กและเยาวชน

เมื่อเจ้าพนักงานจับกุมเด็กและเยาวชน ในข้อหาที่กระทำความผิดแล้ว ต้องส่งตัวไปยังศาลเยาวชนและครอบครัว โดยมีซักช้า แต่เจ้าพนักงานตำรวจจะให้ประกันตัวเด็กและเยาวชนนั้นไปก็ได้ เว้นแต่คดีนั้นเป็นความผิดร้ายแรง ถ้าเด็กและเยาวชนไม่ได้รับการประกันตัวไป เจ้าพนักงานตำรวจ ก็จะต้องส่งตัวไปยังศาลเยาวชนและครอบครัว ภายใน ๑๒ ชั่วโมง แต่ถ้าระหว่างพิจารณาคดี ศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัว ศาลต้องส่งตัวเด็กและเยาวชนไปควบคุมตัวไว้ที่สถานควบคุมโดยเฉพาะ

เจ้าพนักงานตำรวจ จะเป็นผู้ฟ้องคดีต่อศาลและแถลงเปิดคดีประกอบคำฟ้อง ฉะนั้นเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นจำเลย หรือเจ้าพนักงานตำรวจ ก็มีสิทธิแต่งตั้งทนายความมาช่วยแก้ต่างในคดีได้ ถ้ากรณีให้เห็นสมควร พนักงานคุมประพฤติมีหน้าที่เสนอรายงานข้อเท็จจริงที่สืบเสาะเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด พร้อมทั้งรายงานสิ่งแวดล้อม และสาเหตุแห่งการกระทำความผิดของเด็กเยาวชนต่อศาลก็ได้ ในที่นี้อาจใช้วิธีการพิจารณาคดีโดยรวบรัดแก่เด็กและเยาวชน

ในการดำเนินคดี เจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการของศาลเด็กและเยาวชน จะพิจารณาโดยดูปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เพื่อประกอบการพิจารณาว่าจะยื่นฟ้องเด็กและเยาวชนหรือไม่ ซึ่งประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- ๓.๑ พฤติกรรมและความร้ายแรง
- ๓.๒ อายุของเด็กและเยาวชน
- ๓.๓ ประวัติของเด็กและเยาวชนว่าเคยกระทำความผิดหรือไม่
- ๓.๔ ความสามารถในการเลี้ยงดูเด็กและเยาวชนของบิดามารดาว่ามีเพียงพอหรือไม่
- ๓.๕ เด็กและเยาวชนมีทนายความหรือไม่

๔. การพิจารณาคดีโดยรวบรัด

การพิจารณาเริ่มต้นเมื่อมีผู้ยื่นฟ้องต่อศาล หรือเมื่อเจ้าพนักงานตำรวจจับผู้กระทำความผิดมาฟ้อง ซึ่งสามารถฟ้องด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้ ซึ่งเมื่อมีการฟ้องด้วยวาจา เสมียนศาลก็จะจดเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ และศาลก็จะออกหมายเรียกผู้ต้องหาามาแก้คดี ถ้าไม่มาก็จะออกหมายจับ ถ้าเป็นการฟ้องเป็นลายลักษณ์อักษร โจทก์ต้องสาบานตนแล้วจึงยื่นคำฟ้องให้ศาลออกหมายเรียกผู้ต้องหาามาแก้คดี

เมื่อโจทก์ จำเลย มาศาลแล้ว ชั้นแรกเสมียนศาลก็จะอ่านคำฟ้องให้จำเลยฟัง บางกรณีแม้จำเลยจะไม่มาศาล ศาลก็อาจดำเนินการพิจารณาไปได้ ถ้าพิสูจน์ได้ว่า ส่งหมายให้กับจำเลยแล้ว ถ้าความผิดนั้น เป็นความผิดที่จำเลยสามารถเลือกให้ทำการพิจารณาโดยรวบรัด หรือจะให้พิจารณาโดยลูกขุน เสมียนศาลต้องแจ้งให้จำเลยทราบเพื่อให้จำเลยเลือกใช้สิทธิทางใดทางหนึ่ง ถ้าเป็นความผิด

ที่จำเลยกระทำ มีโทษจำคุกตั้งแต่ ๓ เดือนขึ้นไป เมื่อจำเลยเลือกให้ศาลทำการพิจารณา โดยรวบรัด เสมียนศาลก็จะสอบถามจำเลยว่าจะยอมรับหรือปฏิเสธข้อหา ถ้าจำเลยปฏิเสธ โจทก์ก็ต้องนำพยานเข้าสืบ เพื่อพิสูจน์ความจริง เมื่อสืบพยานเสร็จ ศาลก็จะตัดสิน ในกรณีที่ศาล จะลงโทษ ศาลจะถามถึงประวัติของจำเลย ว่า เคยกระทำความผิดมาบ้างหรือไม่ ในการตัดสิน จะถือตามเสียงข้างมากของผู้พิพากษา หากเท่ากัน ศาลก็จะเลื่อนการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง และหากผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีครั้งนี้ ยังไม่สามารถตกลงกันได้ ศาลก็จะยกฟ้องโจทก์

ภาคผนวก

: สำเนาหนังสือสภาผู้แทนราษฎร

ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๔/๑๒๓๗๒ ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

: ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

: บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ

ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

พร้อมรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย
และรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)

สำเนา
หนังสือสภาผู้แทนราษฎร
ด่วนที่สุด ที่ สผ ๐๐๑๔/๑๒๓๗๒
ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔
เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(๒)

สารบบ

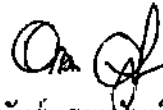
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบแล้ว

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๑๘ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๔ และครั้งที่ ๒๐ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันพุธที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๔ ที่ประชุมได้พิจารณาและลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินี้แล้ว และตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณา เมื่อคณะกรรมาธิการพิจารณาเสร็จแล้วจึงได้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎร ชุดที่ ๒๕ ปีที่ ๓ ครั้งที่ ๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่สอง) วันพุธที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ ที่ประชุมได้พิจารณาในวาระที่สอง แล้วลงมติในวาระที่สามเห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัตินี้ และให้เสนอต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปตามรัฐธรรมนูญฯ

ร่างพระราชบัญญัตินี้สภาผู้แทนราษฎรส่งให้วุฒิสภาเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

ว่าที่ ร.ต.ด.

(อาพัทธ์ สุขะนินท์)

รองเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ร่าง

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
(สภาผู้แทนราษฎรลงมติเห็นชอบแล้ว)

(๓)

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...)
พ.ศ.

หลักการ

แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

- (๑) แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม่ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกินสิบปี เป็นอายุยังไม่เกินสิบสองปี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง)
- (๒) แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กในการพิจารณาเพื่อใช้วิธีการสำหรับเด็ก จากอายุกว่าสิบปี แต่ยังไม่เกินสิบห้าปี เป็นอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี (แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔)

เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญากำหนดเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม่ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ที่อายุยังไม่เกินสิบปี แต่จากข้อมูลทางการแพทย์พบว่าเด็กอายุสิบสองปีกับเด็กอายุสิบปีไม่มีความแตกต่างกันมากนัก โดยเป็นช่วงอายุที่พัฒนาการด้านความคิด สติ ปัญญา จริยธรรม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ และยังไม่สามารถคาดการณ์ถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้อย่างดีพอ อีกทั้งเด็กอายุไม่เกินสิบสองปีอยู่ในวัยการศึกษาระดับประถมศึกษา ยังไม่สมควรให้เข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีอาญา ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการบางประการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และอาจทำให้เด็กเรียนรู้วิธีการทำความผิดเพิ่มขึ้นจนนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีก กรณีจึงสมควรใช้มาตรการตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กอายุสิบปีแต่ไม่เกินสิบสองปีได้รับผลดียิ่งขึ้นโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กกลับตัวเป็นคนดีและเป็นประชากรที่มีคุณภาพกลับคืนสู่สังคมได้ต่อไป ประกอบกับการกำหนดเกณฑ์อายุของเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม่ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกินสิบปี เป็นอายุยังไม่เกินสิบสองปี เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) (General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice) ที่ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of Child) และประเทศไทยได้ตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตามภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓) อีกด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(๒) ถ้าศาลเห็นว่าบิดา มารดา หรือผู้ปกครองสามารถดูแลเด็กนั้นได้ ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้แก่บิดา มารดา หรือผู้ปกครองไป โดยวางข้อกำหนดให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองระวางเด็กนั้นไม่ให้ก่อเหตุร้ายตลอดเวลาที่ศาลกำหนดซึ่งต้องไม่เกินสามปีและกำหนดจำนวนเงินตามที่เห็นสมควรซึ่งบิดา มารดา หรือผู้ปกครองจะต้องชำระต่อศาลไม่เกินครึ่งละหนึ่งหมื่นบาท ในเมื่อเด็กนั้นก่อเหตุร้ายขึ้น แต่ถ้าเด็กนั้นอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และศาลเห็นว่าไม่สมควรจะเรียกบิดา มารดา หรือผู้ปกครองมาวางข้อกำหนดดังกล่าวข้างต้น ศาลจะเรียกตัวบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่มาสอบถามว่าจะยอมรับข้อกำหนดทำนองที่บัญญัติไว้สำหรับบิดา มารดา หรือผู้ปกครองดังกล่าวมาข้างต้นหรือไม่ก็ได้ ถ้าบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ยอมรับข้อกำหนดเช่นนั้น ก็ให้ศาลมีคำสั่งมอบตัวเด็กให้แก่บุคคลนั้นไปโดยวางข้อกำหนดดังกล่าว

(๓) ส่งตัวเด็กนั้นไปยังสถานศึกษา หรือสถานฝึกและอบรม หรือสถานแนะนำทางจิต หรือสถานที่ซึ่งจัดตั้งขึ้นเพื่อฝึกและอบรมเด็ก ตลอดระยะเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกินกว่าวันที่เด็กนั้นจะมีอายุครบสิบแปดปี

ในกรณีที่ศาลมอบตัวเด็กให้แก่บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กนั้นอาศัยอยู่ตาม (๒) ศาลจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าวเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๕๖ ด้วยก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ศาลแต่งตั้งพนักงานคุมประพฤติหรือพนักงานอื่นใด เพื่อคุ้มครองประพฤติดังกล่าว

ในกรณีที่เด็กนั้นไม่มีบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง หรือมีแต่ศาลเห็นว่าไม่สามารถดูแลเด็กนั้นได้ หรือในกรณีที่เด็กอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นนอกจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และบุคคลนั้นไม่ยอมรับข้อกำหนดดังกล่าวใน (๒) ศาลจะมีคำสั่งให้มอบตัวเด็กนั้นให้อยู่กับบุคคลหรือองค์การที่ศาลเห็นสมควรเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอนตามระยะเวลาที่ศาลกำหนดก็ได้ในเมื่อบุคคลหรือองค์การนั้นยินยอม ในกรณีเช่นว่านี้ ให้บุคคลหรือองค์การนั้นมีอำนาจเช่นผู้ปกครองเฉพาะเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน รวมตลอดถึงการกำหนดที่อยู่และการจัดให้เด็กมีงานทำตามสมควร หรือให้ดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นก็ได้

คำสั่งของศาลดังกล่าวใน (๒) (๓) วรรคสอง และวรรคสามนั้น ถ้าในขณะใดภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนดไว้ ความปรากฏแก่ศาลโดยศาลรู้เองหรือตามคำเสนอของผู้มีส่วนได้เสีย พนักงานอัยการ หรือบุคคลหรือองค์การที่ศาลมอบตัวเด็กเพื่อดูแล อบรม และสั่งสอน หรือเจ้าพนักงานว่า พฤติการณ์เกี่ยวกับคำสั่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไป ก็ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งนั้นหรือมีคำสั่งใหม่ตามอำนาจในมาตรานี้”

.....
.....
ถูกต้องตามมติของสภาผู้แทนราษฎร

นิยราถ รอดมัย

(นางปิยะนาถ รอดมัย)

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานพระราชบัญญัติและนิติ ๓

สำนักงานประชุม

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญ
ของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.

(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

พร้อมรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย
และรายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)

บันทึกวิเคราะห์สรุป

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ.
(แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)

คณะรัฐมนตรีมีมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) ต่อสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้จัดทำบันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

๑. เหตุผลและความจำเป็นในการเสนอร่างพระราชบัญญัติ

โดยที่ปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญากำหนดเกณฑ์อายุเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษ แม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไว้ที่อายุยังไม่เกินสิบปี แต่จากข้อมูลทางการแพทย์ พบว่าเด็กอายุสิบสองปีกับเด็กอายุสิบปีไม่มีความแตกต่างกันมากนัก โดยเป็นช่วงอายุที่พัฒนาการ ด้านความคิด สติ ปัญญา จริยธรรม และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่ และยังไม่สามารถ คาดการณ์ถึงผลที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้อย่างดีพอ อีกทั้งเด็กอายุไม่เกินสิบสองปี อยู่ในวัยการศึกษาระดับประถมศึกษา ยังไม่สมควรให้เข้าสู่กระบวนการดำเนินคดีอาญาซึ่งมีขั้นตอน การดำเนินการบางประการที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และอาจทำให้เด็กเรียนรู้วิธี กระทำความผิดเพิ่มขึ้นจนนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำอีก กรณีจึงสมควรใช้มาตรการตามกฎหมาย ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อให้การสงเคราะห์และคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กอายุสิบปี แต่ไม่เกินสิบสองปีได้รับผลดียิ่งขึ้นโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กกลับ ตัวเป็นคนดีและเป็นประชากรที่มีคุณภาพกลับคืนสู่สังคมได้ต่อไป ประกอบกับการกำหนดเกณฑ์อายุ ของเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด จากอายุยังไม่เกินสิบปี เป็นอายุยังไม่เกินสิบสองปี เป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) (General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice) ที่ออกตาม อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of Child) และประเทศไทยได้ตอบรับ และให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตามภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓) อีกด้วย

๒. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) มีสาระสำคัญเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวล กฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

๒.๑ แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กในการไม่ต้องรับโทษจากอายุยังไม่เกินสิบปี เป็นอายุยังไม่เกินสิบสองปี (ร่างมาตรา ๓ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง) โดยเป็นการดำเนินการ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) (General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice) ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งประเทศไทย ได้ตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะดังกล่าวภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๔ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓) ถึงแม้ว่าคำมั่นจะมีใช้พันธกรณีที่มี

ผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศ แต่เป็นข้อผูกพันทางนโยบายของไทยที่ควรจะดำเนินการตามที่ได้คำมั่นไว้ อีกทั้งมีความสอดคล้องกับความเห็นทางการแพทย์เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กอายุระหว่างสิบปีถึงสิบสองปี กล่าวคือ ในทางการแพทย์พิจารณาว่าบุคคลที่มีความสามารถในการจำแนกผิดชอบชั่วดีต้องมีความสามารถครบทั้ง ๓ ทักษะ ได้แก่ ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ไตร่ตรอง ทักษะด้านการมองเห็นมุมมองรอบด้าน และทักษะด้านความเข้าใจผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำในรูปแบบนามธรรม ซึ่งหมายถึงมีความเข้าใจเกี่ยวกับผลจากการกระทำที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น และผลที่จะตามมาในอนาคต และมีข้อเขียนในตำราวิชาการเกี่ยวกับหลักการพัฒนาเด็ก (Child development) ว่า ความเปลี่ยนแปลงทางสมองส่วนกลางที่ทำหน้าที่จัดการด้านอารมณ์และความจำที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์จะพัฒนาเมื่อเด็กมีอายุสิบสองปี ในขณะที่สมองส่วนหน้าที่ทำหน้าที่ในการควบคุมพฤติกรรมตนเอง รวมทั้งการวิเคราะห์และจำแนกแยกแยะดี-ชั่ว เพิ่งจะเริ่มต้นการพัฒนาแบบก้าวกระโดด เป็นผลให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่าสิบสองปี มีปัญหาในการควบคุมตัวเองและไม่สามารถรู้สำนึกและเข้าใจการกระทำของตนและผลของการกระทำนั้นได้อย่างเต็มที่ การลงโทษทางอาญาแก่เด็กที่อายุต่ำกว่าสิบสองปี จึงไม่ถูกต้องตามหลักทางการแพทย์

๒.๒ แก้ไขเพิ่มเติมเกณฑ์อายุเด็กในการพิจารณาเพื่อใช้วิธีการสำหรับเด็ก จากอายุต่ำกว่าสิบปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี เป็นอายุต่ำกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔) และแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา ๗๔ โดยรวมความใน (๒) จากเดิมที่กำหนดไว้สองวรรค ให้เหลือเพียงวรรคเดียว เพื่อมิให้เกิดความสับสนและปัญหาการอ้างอิงบทบัญญัติดังกล่าว และนำความใน (๔) และ (๕) เดิม ไปกำหนดเป็นวรรคสองและวรรคสามของวิธีการตาม (๒) เนื่องจาก (๔) และ (๕) ดังกล่าวเป็นเงื่อนไขในการปฏิบัติตามวิธีการตาม (๒) (ร่างมาตรา ๔ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๗๔)

๓. ข้อมูลกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ ความเห็นทางการแพทย์ และสถิติในการกระทำความผิดของเด็กในช่วงวัยต่าง ๆ

ในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว สำนักงานฯ ได้ศึกษากฎหมายไทย กฎหมายต่างประเทศ ความตกลงระหว่างประเทศ ข้อมูลทางการแพทย์ และสถิติในการกระทำความผิดของเด็กในช่วงวัยต่าง ๆ ประกอบด้วย ดังนี้

๓.๑ กฎหมายไทย

ประมวลกฎหมายอาญาใช้คำว่า “เด็ก” กับบุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปี โดยส่วนใหญ่แล้วคำว่า “เด็ก” จะใช้กับบุคคลอายุไม่เกิน ๑๕ ปี มีเพียงมาตราเดียวเท่านั้นที่ใช้กับบุคคลอายุกว่า ๑๕ ปี คือ มาตรา ๒๕๓ ที่ใช้คำว่า “เด็ก” กับบุคคลอายุไม่เกิน ๑๖ ปี แต่สำหรับวิธีการตามมาตรา ๗๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งถือเป็นวิธีการที่จะใช้กับเด็กนั้น ศาลสามารถใช้ได้กับบุคคลอายุไม่เกิน ๑๘ ปีตามมาตรา ๗๕ กล่าวคือ บุคคลอายุกว่า ๑๘ ปีนั้นมีความรับผิดชอบเต็มเท่ากับผู้ใหญ่แล้ว ซึ่งจากการศึกษาเปรียบเทียบอายุเด็กตามกฎหมายอื่น ๆ ปรากฏดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นกฎหมายที่มีสาระสำคัญเป็นการกำหนดเกี่ยวกับวิธีการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก เพื่อให้เด็กได้รับการอุปการะเลี้ยงดู อบรมสั่งสอน และมีพัฒนาการที่เหมาะสม อันเป็นการส่งเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว รวมทั้งป้องกันมิให้เด็กถูกทารุณกรรม ตกเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ หรือถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม และกำหนดวิธีการส่งเสริมความร่วมมือในการคุ้มครองเด็กระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชน เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก พระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดบทนิยามคำว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึง

ผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส ซึ่งสอดคล้องกับเด็กตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่หมายถึง บุคคลอายุต่ำกว่า ๑๘ ปี (below the age of eighteen years)

(๒) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเป็นการคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยกำหนดให้คดีเยาวชนและครอบครัว คดีครอบครัว และคดีคุ้มครองสวัสดิภาพ ซึ่งเป็นคดีที่มีปัญหาละเอียดอ่อนเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับเด็กและเยาวชน ต้องได้รับการพิจารณาในศาลเยาวชนและครอบครัวซึ่งเป็นศาลชำนาญพิเศษที่มีวิธีพิจารณาคดีเป็นพิเศษแตกต่างจากคดีธรรมดา อีกทั้งกำหนดให้มีสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศูนย์ฝึกและอบรม สถานศึกษา สถานฝึกและอบรม กับสถานแนะนำทางจิต เพื่อให้การดูแลรักษา การศึกษา การฝึกและอบรม ตลอดจนการคุ้มครองแก่เด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ กำหนดบทนิยามคำว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๗๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ และมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวว่า กำหนดบทนิยามคำว่า “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์

(๓) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ในหมวดว่าด้วยระบบการศึกษา มาตรา ๑๗ กำหนดให้มีการศึกษาระดับบังคับจำนวน ๙ ปี โดยให้เด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษาระดับบังคับ

(๔) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔ กำหนดบทนิยามคำว่า “เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า ๑๘ ปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีบริบูรณ์ถึง ๒๕ ปีบริบูรณ์

๓.๒ กฎหมายต่างประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ

ประเทศต่าง ๆ ได้กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญา (Minimum Ages of Criminal Responsibility) ไว้แตกต่างกัน โดยข้อมูลจากเครือข่ายสิทธิเด็ก (Child Rights International Network)* ได้รวบรวมการกำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาในประเทศต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

ประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาไว้ที่ ๘ ปี ได้แก่ สกอตแลนด์และอินโดนีเซีย

ประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาไว้ที่ ๙ ปี ได้แก่ อิรัก

ประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาไว้ที่ ๑๐ ปี ได้แก่ เขตปกครองพิเศษฮ่องกง อังกฤษและเวลส์ และสวิตเซอร์แลนด์

ประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาไว้ที่ ๑๑ ปี ไม่มี

*สืบค้นข้อมูลจาก <https://archive.crin.org/en/home/ages/Americas.html> และ https://archive.crin.org/en/home/ages/europe.html?fbclid=IwAR2_pIR4_MXUAniOIEY7_zsiv0_O17_Z-vrRWbBegEAsvs7FYuEBZ9bT3jjuq และ <https://archive.crin.org/en/home/ages/asia.html> เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๓ และวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๓

ประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาไว้ที่ ๑๒ ปี ได้แก่
อิสราเอล เนเธอร์แลนด์ ตุรกี แคนาดา เม็กซิโก ปานามา เวเนซุเอล่า และเบลเยียม

ประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาไว้ที่ ๑๓ ปี ได้แก่
กรีซ

ประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาไว้ที่ ๑๔ ปี ได้แก่
ฮังการี อิตาลี สเปน ออสเตรีย บัลแกเรีย เยอรมนี โคลัมเบีย และปารากวัย

ประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาไว้ที่ ๑๕ ปี ได้แก่
สาธารณรัฐเช็ก เดนมาร์ก ฟินแลนด์ นอร์เวย์ และสวีเดน

ประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาไว้ที่ ๑๖ ปี ได้แก่
อาร์เจนตินา คิวบา โปรตุเกส และรัสเซีย

ประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาไว้ที่ ๑๗ ปี ได้แก่
โปแลนด์

ประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับความรับผิดชอบทางอาญาไว้ที่ ๑๘ ปี ได้แก่
บราซิล ชิลี เปรู และอุรุกวัย

นอกจากนี้ มีความตกลงระหว่างประเทศและกระบวนการระหว่างประเทศ
ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทางอาญาของเด็ก ดังต่อไปนี้

(๑) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) เรียกโดยย่อว่า "CRC" ซึ่งเป็นความตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญ ๕ ประการ คือ สิทธิพลเมือง การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของเด็ก โดยอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กจัดทำขึ้นโดยองค์การสหประชาชาติและได้รับการรับรองจากประเทศต่าง ๆ ในการประชุมสมัชชาใหญ่สหประชาชาติเมื่อพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๒ อนุสัญญานี้แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน โดยส่วนสำคัญของอนุสัญญาดังกล่าว คือ หลักการและเนื้อหาเกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ที่เด็กพึงได้รับ ประกอบด้วย หลักการทั่วไปที่กำหนดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพทั่วไป หลักการคุ้มครองร่างกาย ชีวิต เสรีภาพ และสวัสดิภาพของเด็ก หลักการให้สวัสดิการสังคมแก่เด็ก หลักการคุ้มครองสิทธิพลเมือง หลักการคุ้มครองเด็กที่มีปัญหาความประพฤติหรือกระทำความผิดทางอาญา และหลักการคุ้มครองเด็กผู้ด้อยโอกาส นอกจากนี้ ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กยังกำหนดเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแบบพิธีซึ่งประเทศที่ให้สัตยาบันอนุสัญญานี้ต้องปฏิบัติตาม และกลไกของอนุสัญญาซึ่งกำหนดวิธีการสอดส่องดูแลการปฏิบัติตามอนุสัญญาและกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ในการบังคับใช้ โดยคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ ได้จัดทำคำแนะนำทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) ว่าด้วยสิทธิของเด็กด้านความยุติธรรมแก่เด็กและเยาวชน (General Comment No. 10 (2007) Children's rights in juvenile justice) โดยคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ แนะนำรัฐภาคีให้กำหนดอายุขั้นต่ำของความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กที่ต่ำมากจนเกินไป และให้เพิ่มอายุขั้นต่ำในระดับที่สากลยอมรับได้ ซึ่งคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติเห็นว่าการกำหนดอายุขั้นต่ำที่ต่ำกว่า ๑๒ ปี นั้น ไม่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล จึงสนับสนุนให้รัฐภาคีเพิ่มอายุขั้นต่ำดังกล่าวเป็น ๑๒ ปี และดำเนินการต่อไปที่จะเพิ่มอายุขั้นต่ำให้สูงขึ้นกว่านั้น

(๒) กระบวนการ Universal Periodic Review (UPR) เป็นกลไกภายใต้ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (Human Rights Council: HRC)^๖ ซึ่งกำหนดให้ประเทศสมาชิก สหประชาชาติทั้ง ๑๙๓ ประเทศ จัดทำรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ (Universal Periodic Review: UPR)^๗ เพื่อเสนอต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน โดยคณะทำงาน UPR ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกคณะมนตรีสิทธิมนุษยชน จำนวน ๔๗ ประเทศ เป็นผู้ดำเนินการทบทวน สถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศต่าง ๆ และจัดทำรายงานสรุปผลการทบทวนเสนอให้ที่ประชุม คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนรับรองต่อไป ซึ่งประเทศที่ถูกทบทวนจะต้องตอบข้อซักถามต่าง ๆ จาก ประเทศอื่น ๆ ในประเด็นที่มีข้อสงสัยเกี่ยวกับการดำเนินงานเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชนด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม จากนั้นที่ประชุมจะให้ข้อเสนอแนะแก่ประเทศที่ถูกทบทวนในประเด็นที่ยังควรต้องปรับปรุง ซึ่งประเทศที่ถูกทบทวนมีสิทธิที่จะเลือกรับหรือไม่รับข้อเสนอแนะใด ๆ ก็ได้ โดยประเทศที่ถูกทบทวน จะต้องนำข้อเสนอแนะที่รับมาปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและรายงานผลการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ ในการทบทวนรอบถัดไป

โดยในกรณีประเทศไทย กระทรวงยุติธรรมได้รับประเด็นตามแผนปฏิบัติการ ตามข้อเสนอที่ไทยได้ตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจของไทยภายใต้กลไก UPR รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓) มาดำเนินการใน ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการ ยุติธรรม ข้อที่ ๑๗๐ “ปรับอายุขั้นต่ำของการรับผิดทางอาญาของผู้เยาว์ให้เป็น ๑๒ ปี” และส่วนที่ ๒ คำมั่นโดยสมัครใจข้อที่ ๑ “ประเทศไทยจะปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับตราสารระหว่างประเทศ ด้านสิทธิมนุษยชนและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิเด็กแห่งสหประชาชาติ เช่น ประมวล กฎหมายอาญา (ในส่วนการเพิ่มอายุขั้นต่ำของการรับผิดทางอาญาให้เป็นอย่างน้อย ๑๒ ปี)”

๓.๓ สถิติในการกระทำความผิดของเด็กในช่วงวัยต่าง ๆ

สถิติเด็กอายุ ๑๐ ปี ถึง ๑๒ ปี ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของ กรมคุมประพฤติและกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๓ พบว่า เด็กอายุ ๑๐ ปี ถึง ๑๒ ปี เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีแนวโน้มลดลง ดังปรากฏตาม ตารางข้อมูลสถิติในการกระทำความผิดของเด็กในช่วงวัย ๑๐ ปี ถึง ๑๒ ปี ดังนี้

^๖ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชน (Human Rights Council: HRC) จัดตั้งขึ้นตามข้อมติสมัชชา แห่งสหประชาชาติ โดยมีหน้าที่สำคัญในการสอดส่องดูแลการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นทั่วโลก หยุดยั้ง การละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้น สร้างบรรทัดฐานของการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และให้ข้อเสนอแนะ รวมทั้งส่งเสริมขีดความสามารถสำหรับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศต่าง ๆ โดยคณะมนตรี สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติประกอบด้วยประเทศสมาชิกจำนวน ๔๗ ประเทศ แบ่งตามสัดส่วนของแต่ละ ภูมิภาค โดยการเลือกตั้งสมาชิก HRC จะกระทำโดยวิธีการลงคะแนนเสียงแบบลับโดยประเทศสมาชิกสหประชาชาติ ๑๙๓ ประเทศ และมีวาระในการดำรงตำแหน่งคราวละ ๓ ปี

^๗ รายงาน UPR เป็นรายงานภาพรวมสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศในด้านสิทธิ ทางการเมืองและสิทธิพลเมือง สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งสิทธิของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ภายในประเทศ โดยจะเป็นเอกสารสำคัญที่จะใช้เป็นตัววัดความก้าวหน้าด้านสิทธิมนุษยชนของแต่ละประเทศ และเป็นตัวบ่งชี้ถึงความท้าทายหรือปัญหาต่าง ๆ ด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศยังคงประสบอยู่ เพื่อให้แต่ละประเทศ ได้ประเมินตนเอง

ปี พ.ศ.	๒๕๕๘			๒๕๕๙			๒๕๖๐			๒๕๖๑			๒๕๖๒			๒๕๖๓		
	๑๐ ปี	๑๑ ปี	๑๒ ปี	๑๐ ปี	๑๑ ปี	๑๒ ปี	๑๐ ปี	๑๑ ปี	๑๒ ปี	๑๐ ปี	๑๑ ปี	๑๒ ปี	๑๐ ปี	๑๑ ปี	๑๒ ปี	๑๐ ปี	๑๑ ปี	๑๒ ปี
กรมคุมประพฤติ	๓	๑๗	๓๒	๔	๕	๓๔	๒	๕	๒๐	๓	๖	๓๖	๓	๕	๓๐		๑	๕
กรมทัณฑ์ และ คุ้มครองเด็กและ เยาวชน	๓๔	๔๗	๓๕๔	๕๖	๑๐๐	๒๕๑	๓๑	๔๗	๓๐๓	๓๒	๗๓	๒๖๓	๒๖	๕๗	๒๕๔	๑๑	๑๗	๖๕
รวม	๔๐	๑๑๔	๓๘๖	๕๐	๑๐๕	๓๓๐	๓๓	๕๒	๓๒๓	๓๕	๘๑	๒๙๙	๒๙	๖๖	๒๕๘	๑๓	๑๘	๗๐

๔. ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (แก้ไขเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) กำหนดให้เด็กอายุยังไม่เกินสิบสองปี ที่ได้กระทำความผิดอาญา ได้รับยกเว้นไม่ต้องรับโทษ และกำหนดให้เด็กอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปีที่ได้กระทำความผิดอาญา ไม่ต้องรับโทษ โดยให้ศาลมีอำนาจเลือกใช้วิธีการสำหรับเด็กมาใช้บังคับแทนการลงโทษ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อเด็กที่มีอายุยังไม่เกินสิบสองปี เนื่องจากเด็กในช่วงอายุดังกล่าวมีความอ่อนด้อยในทางความนึกคิด ยังไม่รู้ผิดชอบชั่วดี อีกทั้งเป็นช่วงอายุที่ใกล้เคียงกับกลุ่มเสี่ยงที่จะกระทำความผิด จึงไม่สมควรให้เข้าสู่กระบวนการดำเนินคดี แต่สมควรให้เข้าสู่กระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเพื่อฟื้นฟูให้เป็นประชากรที่ดีมีคุณภาพสามารถ กลับคืนสู่สังคมได้ และเป็นการป้องกันไม่ให้เด็กได้เรียนรู้การกระทำความผิดจนนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรม

รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา..(ฉบับที่...) พ.ศ.....

กฎหมายใหม่

แก้ไข/ปรับปรุง

ยกเลิก

หน่วยงานของรัฐผู้เสนอร่างกฎหมาย..กระทรวงยุติธรรม

ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติในเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำ และการบริหารราชการแผ่นดิน. ควรปรับปรุงกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศในเรื่อง.....

ส่วนที่ ๑

เหตุผลความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๑. สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และผลกระทบของปัญหา

๑.๑ ปัญหาคืออะไร สาเหตุของปัญหาคืออะไร และผลกระทบของปัญหาคืออะไร

การพิจารณาออกบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับผิดทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมประเด็นการพิจารณาทั้งในด้านการคุ้มครองสิทธิเด็กตามมาตรฐานสากลระหว่างประเทศ เพราะเด็กเป็นกลุ่มคนที่ต้องการการปกป้อง คุ้มครองมากกว่าบุคคลทั่วไปเนื่องจากความสามารถของสภาวะทางร่างกายและสติปัญญาที่ไม่เท่าเทียมกับผู้ใหญ่ จึงต้องได้รับการคุ้มครองเป็นพิเศษเพื่อให้มีพัฒนาการและเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าต่อสังคมและควรได้คำนึงถึงประเด็นที่มีผลกระทบในแง่ลบต่างๆ ให้รอบด้าน ทั้งทางด้านสังคมภาพรวม ด้านการแพทย์ และรายงานผลการศึกษาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากสถิติเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ตามสถิติข้อมูลของกรมพิบาลและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม จำแนกตามอายุพบว่าในแต่ละปีนับตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ - ๒๕๖๑ เด็กที่กระทำความผิดในช่วงอายุตั้งแต่ ๑๐ ปี ถึง ๑๒ ปี มีจำนวนไม่มากเท่าอายุในช่วงอื่นๆ และนับตั้งแต่ปี ๒๕๕๐ - ๒๕๖๑ จำนวนเด็กที่กระทำความผิดในช่วงอายุดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงเรื่อยๆ ดังตาราง

ปี พ.ศ.	อายุขณะกระทำความผิด (ปี)		จำนวนเด็ก (คน)
	๑๐	๑๑	
๒๕๕๐	๑๐๙	๒๘๐	๓๘๙
๒๕๕๑	๘๘	๒๓๒	๓๒๐
๒๕๕๒	๓๘	๙๓	๑๓๑
๒๕๕๓	๕๖	๗๗	๑๑๙
๒๕๕๔	๓๓	๑๐๒	๑๓๓

ปี พ.ศ.	อายุขณะกระทำผิด (ปี)		จำนวนเด็ก (คน)
	๑๐	๑๑	
๒๕๕๕	๕๖	๙๕	๑๔๑
๒๕๕๖	๕๐	๙๙	๑๓๙
๒๕๕๗	๔๗	๙๖	๑๔๓
๒๕๕๘	๓๗	๘๕	๑๒๑
๒๕๕๙	๕๖	๙๗	๑๔๓
๒๕๖๐	๒๘	๙๑	๑๑๙
๒๕๖๑	๑๓	๓๔	๔๗

การที่เด็กในช่วงอายุ ๑๐ ปี ถึง ๑๒ ปี มีอัตราการกระทำความผิดที่ลดลง ทำให้ควรที่จะแก้ปัญหาให้
นำเด็กในช่วงอายุเหล่านี้ออกไปคุ้มครองสวัสดิภาพ นอกเหนือจากการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
ทางอาญา เพราะอาจไม่เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก จึงควรกำหนดให้เด็กอายุไม่เกินสิบสองปี กระทำ
การอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ เพื่อให้เด็กในช่วงอายุเหล่านี้ได้รับการ
ดำเนินการตามมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก

ทั้งนี้ จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเห็นว่า การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับผิด
ทางอาญาของเด็กเป็นปัญหาที่มีนัยยะสำคัญและควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยมีประเด็น
ปัญหาที่สำคัญที่จำเป็นต้องได้รับการพิจารณา ดังนี้

๑. เจตนากรณีในการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชน การดำเนินคดีอาญาของเด็กจะแตกต่าง
ไปจากการดำเนินคดีอาญาทั่วไป กล่าวคือ การดำเนินคดีอาญากับเด็กจะมุ่งที่ตัวเด็กที่ตกเป็น
ผู้ถูกกล่าวหาทั้งด้านส่วนตัวและด้านสังคมมิได้มุ่งที่การลงโทษ การกำหนดโทษจะคำนึงถึงสาเหตุที่เด็ก
กระทำความผิดตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ในการพิพากษาคดีจึงมีการนำข้อเท็จจริงแวดล้อม
เกี่ยวกับตัวเด็กที่กระทำผิดมาพิจารณาประกอบด้วย หลังจากนั้นจึงมีคำสั่งให้ใช้วิธีการสำหรับเด็ก
โดยคำนึงถึงความเหมาะสมในสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กเป็นสำคัญ โดยมุ่งเน้นไปที่การฝึกอบรม
สั่งสอนยิ่งกว่าการลงโทษ เว้นเสียแต่การใช้วิธีการสำหรับเด็กไม่สามารถจะเยียวยาแก้ไข และฟื้นฟู
ผู้กระทำความผิดให้กลับตัวได้ จึงต้องมีคำพิพากษาลงโทษทางอาญา

๒. จากการศึกษาทางการแพทย์พบว่า เด็กที่มีอายุระหว่าง ๗ - ๑๒ ปี จะมีพัฒนาการ
ด้านความคิด สติปัญญา และจริยธรรมยังไม่สมบูรณ์ขาดความรู้ลึกซึ้งผิดชอบชั่วดี และไม่สามารถ
คาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้ ประกอบกับข้อมูลสถิติคดีเด็กและเยาวชนที่ถูก
ดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘
จำแนกตามอายุออกเป็นเด็ก (อายุ ๑๐ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปี) และเยาวชน (อายุ ๑๕ ปี แต่ไม่ถึง ๑๘ ปี)
พบว่า สถิติคดีรวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๗๕,๗๕๖ คดี แยกเป็นคดีที่เด็กกระทำความผิด จำนวน ๓๗,๐๒๑ คดี
คิดเป็นร้อยละ ๒๑ และคดีที่เยาวชนกระทำความผิด จำนวน ๑๓๘,๗๒๕ คดี คิดเป็นร้อยละ ๗๙ ซึ่งเมื่อ
พิจารณาแล้วจะเห็นว่า จำนวนคดีเด็กในภาพรวมมีปริมาณน้อยกว่าคดีเยาวชน เมื่อเปรียบเทียบกับ
จำนวนผู้กระทำความผิดที่เป็นเยาวชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

๓. การกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำกรณีที่เด็กกระทำความผิดทางอาญามีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
หลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี
คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นต้น ซึ่งจะเห็น
ได้ว่าใบระยะที่ผ่านมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่มีทิศทางสอดคล้องกับเรื่องดังกล่าว อาทิ

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีการพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๓ นิยามคำว่า “เด็ก” ความหมายว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๗๓ แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่ยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์” เพื่อให้บทบัญญัติทางกฎหมายมีความเหมาะสมกับการดำเนินการเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรณีเช่นนี้จึงต้องนำหลักการของกฎหมายเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาร่วมด้วย เพื่อให้การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายสอดคล้องกับเกณฑ์อายุของเด็กที่กำหนดในกฎหมายและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๔. ปัญหาว่าด้วยความเหมาะสมของช่วงอายุที่เด็กไม่ควรมีความสามารถในการรับผิดชอบทางอาญา การกำหนดอายุความรับผิดชอบทางอาญาไว้ที่ ๑๐ ปี เป็นการกำหนดไว้ต่ำเกินไป เมื่อเทียบกับเกณฑ์อายุความรับผิดชอบทางแพ่ง ทางการเมือง และในกรณีอื่นๆ เช่น ผู้เยาว์จะบรรลุนิติภาวะเมื่ออายุ ๒๐ ปีบริบูรณ์ หรือเมื่อสมรสโดยผู้เยาว์มีอายุ ๑๗ ปี และได้รับความยินยอมจากบิดามารดา เด็กทำพินัยกรรมได้เมื่ออายุ ๑๕ ปี เด็กไม่อาจฟ้องคดีแพ่งและคดีอาญาได้เอง เด็กจะใช้สิทธิเลือกตั้งได้เมื่อมีอายุครบ ๑๘ ปีบริบูรณ์ จะเห็นได้ว่าการที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติให้เด็กอายุ ๑๐ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ จึงไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์หรือแนวทางการกำหนดอายุของเด็กตามกฎหมายอื่นๆ ที่ให้ความคุ้มครองแก่เด็กโดยการให้เด็กมีความรับผิดชอบทางอาญาตั้งแต่อายุน้อยมาก

๕. หลักคิดและทฤษฎีของต่างประเทศ สำหรับหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดอาญา โดยหลักการในภาพกว้างนั้น มีความมุ่งหมายเพื่อสงเคราะห์ คุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กและเยาวชน มุ่งแก้ไข พื้นฟู โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กและเยาวชนกลับตัวเป็นคนดี มีลักษณะเป็นการบำบัดมิใช่การลงโทษ เพื่อแก้แค้นทดแทนซึ่งไม่เป็นผลดีต่อสังคมโดยรวม เด็กและเยาวชนจะมีความรับผิดชอบทางอาญาก็ต่อเมื่อขณะกระทำความผิดนั้น มีจิตใจและเข่าปัญญาถึงขั้นมีความรู้สึกผิดชอบและสามารถบังคับตนเองได้ หากจิตใจและเข่าปัญญาไม่ถึงขั้นที่มีความรู้สึกผิดชอบและสามารถบังคับตนเองได้จะไม่มี ความรับผิดชอบทางอาญา แต่ศาลมีอำนาจใช้มาตรการให้อยู่ในความดูแลของครอบครัวหรือผู้ปกครอง หรือใช้มาตรการอื่น ๆ ทางสังคมแทนการลงโทษได้ ทั้งนี้ เห็นว่าการนำหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุเด็กหรือเยาวชนที่จะอยู่ในอำนาจการพิจารณาพิพากษาของศาลคดีเด็กและเยาวชนของต่างประเทศ มาพิจารณาเป็นแนวทางเพื่อกำหนดหลักการของประเทศไทยนั้น จะทำให้มีความครอบคลุมต่อประเด็นการพิจารณาที่รอบด้านมากยิ่งขึ้น

๑.๒ เหตุใดรัฐจึงควรแทรกแซงในเรื่องนี้

เนื่องจากกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์อายุของเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดทางอาญาในปัจจุบันที่กำหนดให้เด็กอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดไม่ต้องรับโทษยังไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับหลักเหตุผลทางการแพทย์ที่กล่าวว่าเด็กที่มีอายุระหว่าง ๗ ปี ถึง ๑๒ ปี มีพัฒนาการด้านความคิดสติปัญญาและจริยธรรมยังไม่สมบูรณ์ ขาดความรู้สึกลึกซึ้งซื่อสัตย์และไม่สามารถคาดการณ์ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้ และเมื่อพิจารณาถึงพัฒนาการทางสมองและจิตใจของเด็กในแต่ละช่วงวัยพบว่าหากเป็นการพัฒนาสมองของเด็กอายุ ๗ ปี จะยังไม่สามารถเข้าใจสิ่งต่างๆ รอบตัวได้อย่างต้องแท้ ไม่สามารถแยกแยะผิดถูกได้ชัดเจน ซึ่งแพทย์สามารถยืนยันความเห็นนี้โดยสามารถพิสูจน์ได้ทั้งวิธีปฏิบัติและการตรวจในทางการแพทย์ หากพิจารณาในทางการแพทย์แล้ว เด็กอายุ ๑๐ ปี จะสามารถบรรลุนิติภาวะหน้าที่ของสมอง ทั้งในด้านโครงสร้างของสมอง การรับรู้ความเข้าใจ และการแยกแยะถูกผิดได้พอสมควร แต่อย่างไรก็ตาม

แม้การอบรมสั่งสอนจะทำให้เด็กแยกแยะความถูกต้องผิดได้ แต่เด็กยังไม่เข้าใจความหมายของสิ่งที่ได้รับการอบรมสั่งสอนได้อย่างลึกซึ้ง ส่วนเด็กอายุ ๑๑ ปีขึ้นไป จะเริ่มมีความคิดแยกแยะความแตกต่างระหว่างนามธรรมและรูปธรรมได้ดีกว่า แต่ด้วยประสบการณ์ที่ยังน้อยเด็กจึงเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาให้เจริญเติบโตได้ทั้งร่างกายและจิตใจเพื่อให้เป็นผู้มีความรู้มากขึ้น รู้ถึงการกระทำของตนเอง รวมถึงผลลัพธ์ของการกระทำที่อาจจะตามมา อันอาจทำให้สามารถยับยั้งการกระทำของตนเองได้ ดังนั้นจึงควรให้โอกาสเด็กในการปรับปรุงพัฒนาการของตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยควรให้มีการฝึกอบรมอย่างเข้มงวดจนกว่าจะมีอายุครบ ๑๘ ปี ดังนั้นในการแก้ไขกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์อายุของเด็กจึงควรต้องพิจารณาหลักเหตุผลในทางการแพทย์ประกอบกับได้มีการศึกษาสถิติในการกระทำผิดของเด็กช่วงวัยต่างๆ ปรากฏว่าเด็กที่มีอายุระหว่างเจ็ดปีถึงสิบสองปีมีสถิติการกระทำผิดน้อยหรือไม่เลย ทำให้จำเป็นต้องมีการปรับเพิ่มอายุของเด็กที่ไม่ต้องรับโทษเพิ่มขึ้น

ประกอบกับ กระทรวงยุติธรรมได้รับประเด็นตามแผนปฏิบัติการตามข้อเสนอที่ไทยได้ตอบรับและคำมั่นโดยสมัครใจของไทยภายใต้กลไก UPR รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๔ - ๒๕๖๓) มาดำเนินการใน ๒ ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ ๑ ข้อเสนอแนะด้านกระบวนการยุติธรรม ข้อที่ ๑๗๐ "ปรับอายุขั้นต่ำของการรับผิดทางอาญาของผู้เยาว์ให้เป็น ๑๒ ปี" และส่วนที่ ๒ คำมั่นโดยสมัครใจ ข้อที่ ๒ "ประเทศไทยจะปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน และข้อเสนอแนะของคณะกรรมการประจำอนุสัญญา เช่น ประมวลกฎหมายอาญา (ในส่วนการเพิ่มอายุขั้นต่ำของการรับผิดทางอาญาให้เป็นอย่างน้อย ๑๒ ปี)" ในการนี้ เพื่อให้การดำเนินการในเรื่องดังกล่าว เป็นไปตามข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยได้รับและคำมั่นโดยสมัครใจภายใต้กลไก UPR และแผนปฏิบัติการข้างต้น กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม จึงได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) ฉบับนี้ขึ้น เพื่อให้การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กสอดคล้องกับมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับระหว่างประเทศ โดยการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับพันธกรณีสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ และให้เป็นไปตามข้อเสนอแนะที่ได้จากกลไกตามสนธิสัญญาสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ จึงมีความจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ เพราะหากไม่ดำเนินการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กให้เหมาะสม อาจส่งผลกระทบต่อการศึกษาวิเคราะห์โทษเด็กตามเกณฑ์อายุที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากเด็กอายุ ๑๑ ปี และ ๑๒ ปี ในทางการแพทย์ยังถือว่าเป็นช่วงอายุที่ยังไม่มีประสบการณ์พอที่จะรู้ถึงการกระทำของตนเอง หากต้องให้การดำเนินการโดยใช้วิธีการสำหรับเด็กและไม่ได้นำตัวเด็กไปคุ้มครองสวัสดิภาพอาจไม่เหมาะสม และยังไม่สอดคล้องกับแนวทางของกฎหมายระหว่างประเทศ

๒. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซง

วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการแทรกแซงคืออะไร

เพื่อเป็นการแก้ไขบทบัญญัติในส่วนของการกำหนดเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็ก ให้มีความเหมาะสมกับเหตุผลทางการแพทย์และมาตรฐานของรัฐธรรมนูญและอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก รวมถึงการปกป้องคุ้มครองเด็กและการแก้ไขปัญหาเด็กตามกลไกการทบทวนสิทธิมนุษยชนของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ อีกทั้งจะเป็นการสงเคราะห์ คุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็ก โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กที่อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะต้องรับโทษทางอาญา หรือเป็นผู้ต้องหาที่อ่อนความรับผิดชอบทางอาญา สามารถออกจาก

กระบวนการยุติธรรมได้เพิ่มขึ้น และได้รับการปฏิบัติในการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสม ดังนั้น เพื่อให้อายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กมีความเหมาะสมกับเหตุผลทางการแพทย์ และลักษณะการกระทำความผิดของเด็กตามหลักอาญาวิทยา จึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กขึ้น และมีเป้าหมายเพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายอาญาในส่วนของ การกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่กระทำความผิดให้ไม่ต้องรับโทษได้เหมาะสมต่อช่วงวัยของเด็ก สอดคล้องกับเกณฑ์อายุของเด็กที่กำหนดในกฎหมายหลายฉบับของไทย และเป็นไปตามข้อเสนอแนะ ภายใต้อาณัติของ Universal Periodic Review (UPR).

๓. การแก้ปัญหาในปัจจุบัน

๓.๑ วิธีการแก้ปัญหาที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันคืออะไร

เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาในส่วนของบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับผิดทางอาญาของเด็ก เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมอายุของเด็กในบางช่วงวัย ที่กำหนดให้ไม่ต้องรับโทษทางอาญา กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดให้ไม่ต้องรับโทษ คือ ไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ให้ไปใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายคุ้มครองเด็กแทน โดยในปัจจุบันกฎหมายกำหนดอายุของเด็กไว้ที่ ๑๐ ปี รัฐโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงต้องบังคับใช้กฎหมายไปตามนั้น

๓.๒ ต่างประเทศแก้ปัญหาได้อย่างไร (ถ้ามี) และการดำเนินการดังกล่าวเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ อย่างไร

การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ และมาตรา ๗๔ ดังกล่าวสอดคล้องกับ UPR และ ICCPR (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง) ในข้อที่ ๑๔ ที่กำหนดว่า ในกรณีของบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชน วิธีพิจารณาคดีความให้เป็นไปโดยคำนึงถึงอายุและความปรารถนาที่จะส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของบุคคลนั้น และยังคงสอดคล้องกับ CRC (อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก) ข้อ ๔๐ อีกด้วย พร้อมทั้งมีกฎแห่งกรุงปักกิ่ง ที่ให้กำหนดโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์ จิตใจ สติปัญญาของเด็ก นอกจากนี้ยังมีธรรมนูญกรุงโรมของศาลอาญาระหว่างประเทศว่าจะไม่ดำเนินคดีกับเด็กอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี ซึ่งจากที่ศึกษาจากอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ยังไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดอายุเด็กไว้ที่ ๑๒ ปี แต่จะกำหนดเป็นแนวทางกว้างๆ ไว้ ดังนั้น การกำหนดอายุเด็กว่าเป็น ๑๒ ปีจึงไม่ใช่พันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่การกำหนดตัวเลขอายุมีปรากฏในส่วนที่ไม่ได้เป็นกฎหมาย คือ หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่ยังไม่ได้มีพันธะ ซึ่งอายุที่มีการกล่าวถึงอย่างมากใน UN คือ ๑๒ ปี จึงเป็นตัวเลขที่มีความเหมาะสมที่ทำให้จำเป็นต้องมีการแก้ไข

ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลดีต่อเด็กในช่วงอายุตั้งแต่สิบปีถึงสิบสองปีให้เด็กในวัยอายุดังกล่าวได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพตามมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยของตน และไม่ให้ก่อให้เกิดการกระแแก่ประเทศไทยมากเกินความจำเป็น เนื่องจากเป็นเพียงการแก้ไขปรับปรุงเกณฑ์อายุให้เด็กไม่ต้องรับโทษเพิ่มขึ้น อันจะทำให้เด็กในช่วงอายุสิบเอ็ดปีและสิบสองปีเข้ามาสู่กระบวนการในการคุ้มครองสวัสดิภาพเพิ่มขึ้น ซึ่งเด็กที่กระทำความผิดในช่วงอายุดังกล่าวยังคงมีจำนวนไม่มากนัก จึงยังสามารถดำเนินการให้เด็กเหล่านี้ได้รับการคุ้มครองสวัสดิภาพที่เหมาะสมได้

๔. การรับฟังความคิดเห็น

ได้รับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องแล้ว

๑. กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม องค์การอิสระ นักวิชาการ จากสถาบันการศึกษา ตัวแทนภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป จำนวน ๓ ช่องทาง โดยมีรายละเอียดจำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

๑) รับฟังความคิดเห็นผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานกิจการยุติธรรม www.oja.go.th และผ่านทาง <http://lamp.oja.go.th/> (เว็บไซต์รู้กฎหมายของสำนักงานกิจการยุติธรรม) จำนวน ๑ ครั้ง ระหว่างวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑

๒) ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี) จำนวน ๑ ครั้ง เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมบีบี ๒๐๖ โรงแรมเซ็นทรา บายเซ็นทาราศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ

๓) ประชุมคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ จำนวน ๑ ครั้ง เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม ๒ ชั้น ๘ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ กระทรวงยุติธรรม

๒. กระทรวงยุติธรรม ได้เคยเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) โดยรองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) ในขณะที่ได้มีคำสั่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้ข้อยุติก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ดำเนินการตามข้อสั่งการดังกล่าว โดยจัดประชุมร่วมกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๑ หน่วยงาน เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมหยุด แสงอุทัย ชั้น ๒ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบแล้ว

กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เกี่ยวข้องมาประกอบการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย และได้นำผลการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการพิจารณาปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติฯ ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้การกำหนดกลไกหรือมาตรการรองรับสำหรับเด็กเป็ไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย สอดคล้องกับพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไป ให้เด็กเข้าสู่กระบวนการที่เหมาะสม ทั้งด้านการสงเคราะห์ คุ้มครอง ช่วยเหลือ และแก้ไข โดยมุ่งที่ประโยชน์ของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด และสังคมโดยรวมเป็นหลัก ทั้งนี้ เพื่อให้การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงสรุปข้อเสนอในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา โดยการเสนอ "ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญา) แก้ไขทั้งหมด ๒ มาตรา ได้แก่ มาตรา ๗๓ และมาตรา ๗๔

๕. ความสัมพันธ์หรือความใกล้เคียงกับกฎหมายอื่น

ร่างกฎหมายนี้มีความสัมพันธ์หรือใกล้เคียงกับกฎหมายอื่นหรือไม่ อย่างไร

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับผิดทางอาญาของเด็ก โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องในมิติการกำหนดอายุเด็กเพื่อกำหนดหรือควบคุมในแต่ละเรื่อง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๖ เป็นต้น

๖. ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๖.๑ กฎหมายนี้จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพ หรือก่อให้เกิดหน้าที่หรือภาระอะไรแก่ใครบ้าง

ไม่มีภาระหน้าที่ที่เกิดขึ้นกับประชาชนและประชาชนไม่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพแต่อย่างใด

๖.๒ มีมาตรการป้องกัน แก้ไข คุ้มครอง หรือเยียวยาให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบตาม ๖.๑ อย่างไร

๖.๓ กฎหมายนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศ สังคม หรือประชาชนอย่างไร

จะส่งผลให้เด็กที่อายุไม่เกินสิบสองปีได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมกับช่วงวัย กรณีมีการกระทำความผิดทางอาญาขึ้น ทำให้เด็กได้มีโอกาสเข้ารับการคุ้มครองสวัสดิภาพ มีเวลาในการฝึกอบรมและปรับทัศนคติในการดำเนินชีวิต โดยมีพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรมในเรื่องเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเข้ามาควบคุมดูแลและชี้แนะเด็กกลุ่มนี้ ซึ่งการแก้ไขตามแนวทางปฏิบัติดังกล่าว จะทำให้เด็กสามารถแก้ไขปรับปรุงตัว และอาจลดปัญหาการเป็นอาชญากรของเด็กในอนาคตได้ ส่งผลให้ในอนาคตอาชญากรรมที่เกิดจากเด็กที่กระทำความผิดในขณะที่อายุไม่เกินสิบสองปีลดน้อยลง อันเป็นการป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นได้ในระยะยาว

๗. ความพร้อมและต้นทุนของรัฐในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย

๗.๑ หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

กระทรวงยุติธรรม ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบกำกับดูแลงานในกระบวนการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม ในฐานะหน่วยงานที่ต้องนำกฎหมายว่าด้วยการกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กไปใช้ให้เป็นไปตามกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อย่างไรก็ดี ร่างพระราชบัญญัตินี้มีผลต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานทางด้านการพิจารณาคดีอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาทั้งพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการ และเนื่องจากการดำเนินการเพื่อบังคับใช้กฎหมายอาญากรณีเด็กอายุไม่เกินสิบสองปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ได้มีการกำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพต่อไป ในการดำเนินการเรื่องนี้ให้เกิดประสิทธิภาพ จึงต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลายฝ่าย ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมกิจการเด็กและเยาวชนภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งภาคเอกชนอาจเข้ามา

มีส่วนร่วมในการดำเนินการได้ กรณีการรับเด็กที่อายุไม่เกินสิบสองปีไปเข้ารับการฝึก อบรม หรือ พัฒนาให้เด็กได้รับการเสริมสร้างทักษะที่เหมาะสมตามแนวทางการคุ้มครองสวัสดิภาพ

๗.๒ มีแนวทางและระยะเวลาเตรียมการในการปฏิบัติตามหรือบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย ใด ๆ และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกหรือลดขั้นตอนและ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหรือไม่

สามารถใช้บังคับได้ทันทีที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เนื่องจากเป็นกฎหมายสารบัญญัติที่ บัญญัติถึงลักษณะของการกระทำความผิดและบทลงโทษ และไม่ต้องมีการออกกฎหมายลำดับรอง หรือต้องเตรียมการรองรับในเรื่องอื่นๆ อีกทั้งยังได้มีการดำเนินการมาแล้วตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงต้อง ใช้บังคับพร้อมกันทุกท้องที่ทั่วประเทศ เนื่องจากเป็นกฎหมายที่ปรับปรุงแก้ไขโดยมุ่งคุ้มครองสิทธิและ สวัสดิภาพของเด็ก โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ

๗.๓ มีแนวทางและระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามและการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างไร

ดำเนินการตามแนวทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักเกณฑ์การเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ และการเข้าถึงตัวบทกฎหมายของประชาชนตามที่พระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การ จัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนด นอกจากนี้ กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม จะได้ดำเนินการเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจกฎหมาย ที่ใช้บังคับใหม่ ตามแนวทางของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐ เรื่อง แนวทางการ เผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐ ที่ได้กำหนดให้ “หน่วยงาน ของรัฐที่เป็นผู้เสนอให้มีหรือปรับปรุงกฎหมายจัดส่งแบบตรวจสอบการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการ รับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐให้สำนักงานกิจการยุติธรรมเมื่อกฎหมายนั้นๆ ได้ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว” ซึ่งการดำเนินการจะได้สร้างการรับรู้ใน ๒ ช่วง กล่าวคือ ๑) ก่อนออก กฎหมาย และ ๒) กฎหมายมีผลใช้บังคับ โดยการจัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เช่น สมุดภาพ อินโฟกราฟิกกฎหมาย แผ่นพับ ไปสเตอร์ แผ่นเสียงบรรยายกฎหมาย รวมไปถึงเอกสารสรุป สารสำคัญของกฎหมาย และตัวบทกฎหมายฉบับเต็ม ในรูปแบบ E-Book เป็นต้น ใช้ช่องทางเผยแพร่ ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เช่น เว็บไซต์ของกระทรวงยุติธรรม www.moj.go.th เว็บไซต์ของสำนักงาน กิจการยุติธรรม www.oja.go.th เว็บไซต์กฎหมาย <http://lamp.oja.go.th/> และผ่านทางเครือข่าย สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ศูนย์ยุติธรรมชุมชนทั่วประเทศ

โดยประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลกฎหมายผ่านช่องทางหลักของหน่วยงานในกระบวนการ ยุติธรรม ทั้งสำนักงานศาล สำนักงานอัยการ สถาบันตำรวจ ในพื้นที่ที่ประชาชนสามารถติดต่อขอรับ บริการได้โดยสะดวกทั่วประเทศ ทั้งนี้ สำหรับกระทรวงยุติธรรม จะใช้พื้นที่บริการของสำนักงาน ยุติธรรมจังหวัด และศูนย์ยุติธรรมชุมชน เพื่อเสริมสร้างการรับรู้กฎหมาย และส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูล กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมของประชาชน

๗.๔ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายที่คาดว่าจะต้องใช้ในการปฏิบัติตามและบังคับการให้เป็นไป ตามกฎหมายในระยะ ๓ ปีแรก เป็นจำนวน.....บาท อัตราค่าสิ่งที่ต้องใช้.....อัตรา อัตราค่าสิ่งที่มีอยู่แล้ว.....อัตรา อัตราค่าสิ่งที่จะต้องเพิ่มขึ้น.....อัตรา

ไม่ปรากฏว่ามีเหตุใช้งบประมาณของการบังคับใช้กฎหมาย ส่วนในด้านอัตราค่าจ้างนั้น
 ระยะเริ่มต้น เมื่อดูจากแนวโน้มข้อมูลสถิติจำนวนเด็กที่กระทำความผิดในช่วงอายุ ๑๐ ปี ถึง ๑๒ ปี
 มีแนวโน้มที่ลดลง ดังนั้นจำนวนเด็กที่จะเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองเด็กจึงอาจมีจำนวนเพิ่มขึ้น
 ไม่มากนัก พนักงานเจ้าหน้าที่จึงสามารถปฏิบัติงานและดำเนินการตามกฎหมายได้เลย ทั้งนี้ ในระยะต่อไป
 หากต้องเพิ่มจำนวนพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือเจ้าหน้าที่
 ในส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรองรับการเพิ่มจำนวนเด็กที่จะเข้าสู่กระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพ
 ต้องอาศัยข้อมูลด้านจำนวนเด็กที่กระทำความผิดและจำนวนคดีของเด็กและเยาวชนมาประกอบการ
 พิจารณาในระยะถัดไป

๘. ผลกระทบโดยรวมที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๘.๑ ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ

การลงโทษเด็กที่กระทำความผิดทางอาญา ทั้งการจับกุม การคุมขัง และการจำคุก
 วิธีดังกล่าวส่งผลกระทบต่อพัฒนาการของเด็ก ทั้งยังเป็นการก่อให้เกิดความสูญเสียทาง
 เศรษฐกิจ สังคม และจิตวิทยาแก่เด็ก การลงโทษจึงควรคำนึงถึงผลกระทบต่อตัวเด็ก และควรเลือกใช้
 มาตรการที่เหมาะสมกับช่วงอายุการกระทำความผิดของเด็ก นอกจากนี้ การกำหนดอายุขั้นต่ำในการ
 รับโทษทางอาญาของเด็กเป็นสิบสองปีนั้น จะทำให้จำนวนของเด็กที่ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม
 มีจำนวนลดลง การใช้งบประมาณเพื่อบริหารจัดการทั้งในด้านการจับกุม การคุมขัง และการจำคุก
 จึงไม่จำเป็นต้องมีการใช้จ่ายงบประมาณด้านนี้ การใช้มาตรการอื่นๆ แทน เช่น การควบคุม ดูแล
 การฝึกอบรม หากิจกรรม ส่งเสริมอาชีพให้เด็กสามารถพัฒนาทักษะ ศักยภาพ เพื่อเปิดโอกาส
 ให้เด็กได้รับโอกาสในการเติบโตเป็นคนดีและกลับเข้าสู่สังคม และยังมีอาชีพสามารถเข้าสู่
 ตลาดแรงงานได้อีกด้วย เช่นนี้ จึงถือเป็นการส่งเสริมทรัพยากรบุคคลให้กับสังคม เพื่อให้เด็กเติบโต
 เป็นผู้ใหญ่วัยทำงาน กลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยทุนมนุษย์ของประเทศจะเพิ่มขึ้น เมื่อเด็กไม่มี
 ประวัติอาชญากรรมติดตัว เด็กจึงไม่ได้รับผลกระทบต่อการสมัครเข้าทำงานทั้งภาครัฐและเอกชน
 การทำงาน หารายได้ การใช้จ่าย การเสียภาษี รวมไปถึงการเข้าสู่ระบบสิทธิสวัสดิการของรัฐ
 ไปตามลำดับ

๘.๒ ผลกระทบต่อสังคม

เมื่อมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จะเป็นกฎหมายที่ควบคุมเด็กอายุไม่เกิน
 สิบสองปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดให้ไม่ต้องรับโทษ คือ ไม่ต้องเข้าสู่กระบวนการ
 ยุติธรรมทางอาญา แต่ให้ไปใช้วิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายคุ้มครองเด็กแทน ซึ่งจะทำให้
 เด็กที่อายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะต้องรับโทษทางอาญา หรือเป็นผู้ต้องหาที่อ่อนความรับผิดชอบทางอาญาได้รับ
 การปฏิบัติที่ถูกต้องตรงกับหลักเหตุผลในทางการแพทย์ อันจะส่งผลให้เด็กที่เข้าสู่กระบวนการ
 คุ้มครองสวัสดิภาพมีจำนวนมากขึ้น และเมื่อได้รับการปฏิบัติแก้ไขที่ถูกต้องตามมาตรฐานของการ
 คุ้มครองสวัสดิภาพ จะทำให้เด็กสามารถกลับตนเป็นคนดีได้ และเป็นการลดการกระทำความผิดซ้ำ
 เมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ได้ ทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาทัศนคติเชิงลบและการขาดความเข้าใจของสังคม
 ทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีโอกาสกลับตัวเป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมเมื่อเกณฑ์อายุยังไม่ถึง
 ช่วงที่ต้องรับโทษ เช่น ทำให้เด็กไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัว สามารถเข้าสมัครงาน หรือเข้าศึกษา

ต่อได้ อย่างไรก็ดี ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้แก้ไขให้มีความสอดคล้องกับความเหมาะสมของอายุ
เด็กในสังคมไทยปัจจุบัน ส่งผลให้กฎหมายมีความทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน

๘.๓ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพ

๘.๔ ผลกระทบอื่นที่สำคัญ

เด็กอายุไม่เกินสิบสองปีได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากร่าง
พระราชบัญญัตินี้เป็นการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็น
กฎหมายบังคับใช้ที่กำหนดเหตุแห่งการกระทำและเหตุตเว้นการกระทำที่เป็นความผิดต่อกฎหมาย
ทำให้ต้องผูกพันตามบทบัญญัติของกฎหมาย

ส่วนที่ ๒

เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต ระบบคณะกรรมการ
การกำหนดโทษอาญา และการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจ

๙. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบอนุญาต

๑๐. เหตุผลความจำเป็นในการใช้ระบบคณะกรรมการ

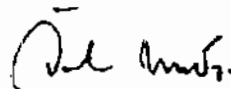
๑๑. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดโทษอาญา

มีการกำหนดให้เด็กตามช่วงเกณฑ์อายุที่กฎหมายกำหนด แม้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติ
ว่าเป็นความผิด ไม่ต้องรับโทษในทางอาญา เป็นกรณีที่กำหนดให้ยกเว้นโทษในทางอาญา

๑๒. เหตุผลความจำเป็นในการกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีดุลพินิจในการออกคำสั่งทางปกครอง
หรือดำเนินกิจการทางปกครอง

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อมูลที่ปรากฏในรายงานนี้เป็นข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบ
และวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนแล้ว

ลงชื่อ

(นายวัลลภ นาคบัว)

ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

๓๖ เมษายน ๒๕๖๓

หน่วยงานผู้รับผิดชอบ, สำนักงานคณะกรรมการยุติธรรม, กระทรวงยุติธรรม

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ, ว่าที่ร้อยตรีหญิงนที... แวงจสโปะ

โทร. ๐-๒๑๔๑-๓๓๓๘, โทรสาร. ๐-๒๑๔๓-๘๘๓๕

อีเมล w_natee@oja.go.th

รายงานสรุปผลการรับฟังความคิดเห็น
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.
(เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา)

กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ. (เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เกิดกระทำความผิดอาญา) โดยสรุปผลการรับฟังความคิดเห็นได้ดังนี้

สรุปข้อสังเกตเกี่ยวกับกรรับฟังความคิดเห็น

๑. วิธีการในการรับฟังความคิดเห็น

๑.๑ รับฟังความคิดเห็นผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานกิจการยุติธรรม www.oja.go.th และผ่านทาง <http://lamp.oja.go.th/> (เว็บไซต์กฎหมายของสำนักงานกิจการยุติธรรม)

๑.๒ จัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรอิสระ นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และหน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม

๒. จำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น

กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม องค์กรอิสระ นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และประชาชนทั่วไป จำนวน ๓ ช่องทาง โดยมีรายละเอียดจำนวนครั้งและระยะเวลาในการรับฟังความคิดเห็น ดังนี้

๑) รับฟังความคิดเห็นผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสำนักงานกิจการยุติธรรม www.oja.go.th และผ่านทาง <http://lamp.oja.go.th/> (เว็บไซต์กฎหมายของสำนักงานกิจการยุติธรรม) จำนวน ๑ ครั้ง ระหว่างวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๑ ถึงวันที่ ๓๖ กรกฎาคม ๒๕๖๑

๒) ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี) จำนวน ๑ ครั้ง เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมบีบี ๒๐๖ โรงแรมเซ็นทารา บายเซ็นทารา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ

๓) ประชุมคณะกรรมการพิจารณาร่างกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ จำนวน ๑ ครั้ง เมื่อวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๑ ณ ห้องประชุมกระทรวงยุติธรรม ๒ ชั้น ๘ อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ กระทรวงยุติธรรม

๓. พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายในการรับฟังความคิดเห็น

๓.๑ พื้นที่ : กรุงเทพมหานคร และผ่านทางระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของหน่วยงาน

๓.๒ กลุ่มเป้าหมาย : ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม องค์กรอิสระ นักวิชาการจากสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม ได้แก่ กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมสุขภาพจิต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมคุมประพฤติ กรมคุ้มครองสิทธิและ

เสรีภาพ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมราชทัณฑ์ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สำนักงานกฎหมาย สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สภากองศ์การพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์การยูนิเซฟประเทศไทย มูลนิธิเพื่อการฟื้นฟูพัฒนาเด็กและครอบครัว (ฟอร์เด็ก) มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว มูลนิธิสายเด็ก ๑๓๘๗ มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ศูนย์พิทักษ์และคุ้มครองสิทธิเด็ก (Mercy Centre) มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย สภานายความ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย และประชาชนผู้สนใจ

ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น

๔. ประเด็นที่มีการแสดงความคิดเห็น

จากการเปิดรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี) ได้มีการแสดงความคิดเห็นโดยการถาม-ตอบ และการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเข้าใจในหลักการและสาระสำคัญของร่างกฎหมายที่เสนอ รวมถึงรายละเอียดในทางปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญได้ ๔ ประเด็น ดังนี้ ๑) สภาพปัญหาในปัจจุบัน ๒) องค์ความรู้ที่ใช้ในการพิจารณาแก้ไขกฎหมาย ๓) บริบททางสังคม/วัฒนธรรม/ครอบครัว ๔) แนวทางการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเรื่องการกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี ๕) ผลกระทบจากการแก้ไข ๖) รูปแบบความคิดทางสังคม (Social mindset) ๗) กลไกการดำเนินงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๗๓ วรรคสอง และ ๘) แนวทางกฎหมายระหว่างประเทศ ๙) ประเด็นอื่น ๆ

สรุปความคิดเห็นและข้อสังเกต

๕. ความเห็นของหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเด็น

ความเห็นของผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม องค์การอิสระ นักวิชาการ จากสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม และประชาชนผู้สนใจ ต่อร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี) ในภาพรวม เห็นพ้องกับการเสนอร่างกฎหมาย และการศึกษาแนวทางการกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี ที่กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมเสนอ ทั้งนี้สามารถสรุปเป็นประเด็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเข้าใจในหลักการและสาระสำคัญของร่างกฎหมายที่เสนอได้ ดังนี้

๑) สภาพปัญหาในปัจจุบัน

(๑) เมื่อได้พิจารณาจากสถิติปัจจุบันจากกรมคุมประพฤติ เห็นได้ว่าสถิติการคุมประพฤติเด็กในช่วงอายุระหว่างสิบปีถึงสิบสี่ปี มีจำนวนลดน้อยลงทุกปี

(๒) ในปัจจุบันนอกเหนือจากการพิจารณาช่วงอายุเด็กที่กำหนดให้ต้องรับโทษแล้ว ยังต้องพิจารณาจากประเภทคดีที่เด็กกระทำผิดด้วยว่ามีความร้ายแรงหรือไม่ รวมถึงรูปแบบความซับซ้อนของการกระทำผิดของเด็กประกอบ เพราะในปัจจุบันเด็กกระทำผิดที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

(๓) ในปัจจุบันยังมีกลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำผิดอยู่มาก คือ มีพฤติกรรมที่คบหาสมาคม หรือใช้ชีวิตนอกกลุ่มนอกลู่นอกทาง แม้ว่ากฎหมายจะยังเอาผิดไม่ได้ แต่ต่อไปเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น หากมีการกระทำผิดก็ต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ถ้าไม่เริ่มแก้ไขตั้งแต่แรก กระบวนการยุติธรรมก็จะรับภาระมากขึ้น ส่วนสถิติการดำเนินคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดนั้นพบว่าเด็กกระทำความผิดในลักษณะที่เป็นอาชญากรรมที่มีความซับซ้อนมากขึ้น เช่น คดีเกี่ยวกับเอกสาร การฉ้อโกง ประชาชน การฟอกเงิน รวมถึงการมีส่วนร่วมกับองค์กรอาชญากรรม เป็นกรณีที่กลุ่มเครือข่ายอาชญากรรมนั้นใช้ประโยชน์จากเด็กในการกระทำความผิด

(๔) ในปัจจุบันเด็กมีการเข้าถึงความรู้ในลักษณะของการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ก็รวดเร็วมากขึ้น ซึ่งเด็กยังขาดการไตร่ตรองในการรับสื่อ จึงก่อให้เกิดการกระทำความผิดจากการเลียนแบบสื่อต่างๆ ได้

(๕) คดีที่นักเรียนเข้าไปเกี่ยวข้องกับมากที่สุด คือ เรื่องยาเสพติด แม้จะมีการขยายอายุเด็กจากสิบปีเป็นสิบสองปี เด็กในกลุ่มนี้ก็ยังคงถูกชักจูง และเข้าไปเกี่ยวข้องกับได้ง่าย

๒) องค์ความรู้ที่ใช้ในการพิจารณาแก้ไขกฎหมาย

(๑) ในการจะแก้ไขกฎหมายต้องคำนึงถึงความสอดคล้องของเจตนารมณ์ของกฎหมาย และมีเหตุผลในการแก้ไขกฎหมายให้ชัดเจน เนื่องจากกฎหมายแต่ละฉบับมีเหตุผลในการออกกฎหมายที่แตกต่างกัน

(๒) ทฤษฎีในทางอาญาวิทยามีส่วนสำคัญในการนำมาพิจารณาประกอบการกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษของเด็ก ซึ่งแต่เดิมมีสำนักอาญาวิทยาคลาสสิก หรือสำนักอาญาวิทยาตั้งเดิม ที่คำนึงถึงหลักในเรื่องของ free will (เจตจำนงอิสระ) แต่เมื่อมีการพัฒนาไปมากขึ้นจะเริ่มมีการจำแนกบุคคล และใช้หลักเจตจำนงกำหนดไม่ใช่เจตจำนงอิสระอีกต่อไป ดังนั้นเมื่อเป็นการกระทำความผิดของเด็กจึงต้องใช้กระบวนการโดยเฉพาะ ไม่ใช่กระบวนการแบบผู้ใหญ่

(๓) วิทยาการในทางการแพทย์มีส่วนสำคัญในการนำมาพิจารณาเช่นกัน เพราะในทางการแพทย์ไม่ได้ดูแค่เรื่องสรีระวิทยา แต่ดูในด้านของสภาพจิตใจและโรคต่างๆ ประกอบด้วย

(๔) วิทยาการในด้านจิตวิทยาทั้งจิตวิทยาครอบครัวไทย ซึ่งประเทศไทยมีความเป็นเอกลักษณ์ โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ รวมถึงจิตวิทยาเด็ก ใช้ในการจำแนกเรื่องของเพศและวัย จะส่งผลถึงพัฒนาการที่แตกต่างกันระหว่างเด็กหญิงและเด็กชาย ประเภทของความผิด หากเป็นเด็กหญิงจะมีคดีคดี ทะเลาะวิวาทน้อยกว่าเด็กชาย แต่ในเรื่องการกระทำความผิดไม่มีประเทศไหนกำหนดในเรื่องเพศไว้ จึงเป็นเรื่องที่ใช้ประกอบการจัดการเท่านั้น

(๕) ในการพิจารณาแก้ไขกฎหมายต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก (The Best Interests of the Child) เป็นสำคัญ โดยต้องคุ้มครองระหว่างเด็กที่กระทำความผิดและเด็กที่เป็นเหยื่อให้เกิดความสมดุลกัน หากเด็กจำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมจริงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก็จำเป็นต้องให้เข้าไปสู่กระบวนการยุติธรรม แต่สิ่งสำคัญคือจะหาอย่างไรให้เด็กที่เข้าไปสู่กระบวนการยุติธรรมแล้ว สามารถออกมาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้และเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในอนาคตต่อไป

๓) บริบททางสังคม/วัฒนธรรม/ครอบครัว

(๑) ในบริบทของสังคมไทย อายุของเด็กนั้นต้องพิจารณาแยกระหว่างสังคมในเมืองและสังคมชนบทด้วย เนื่องจากเห็นว่าเด็กอายุ ๑๒ ปีในสังคมเมืองจะมีความเป็นผู้ใหญ่มากกว่าเด็กอายุ ๑๒ ปี ในสังคม

ชนบท เพราะความเจริญทางสังคม และการเรียนรู้ทางสังคมนั้น มีสูงกว่า หรือกรณีสภาพแวดล้อมทางครอบครัวของเด็กในแต่ละพื้นที่ อาจจะมีปัจจัยที่ทำให้เด็กต้องมีความเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีความรู้เท่าทันสังคมมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม รวมถึงต้องมีการวิเคราะห์ในเรื่องของเพศด้วย เพราะว่าเด็กผู้หญิงมีวุฒิภาวะการเจริญเติบโตมากกว่าผู้ชายในช่วงการเข้าสู่วัยรุ่น จึงจำเป็นต้องรวบรวมข้อมูลทางสังคมศาสตร์ด้วย

(๒) จากประสบการณ์การสืบพยานเด็กตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ กรณีเด็กกระทำความผิด นักสังคมสงเคราะห์ไม่ได้ให้อายุเด็กเป็นเกณฑ์ เนื่องด้วยนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าปัจจุบันเด็กนั้นเกิดมาจากพ่อแม่ที่มีอายุน้อย (พ่อแม่อายุต่ำสุด ๑๓ ปี) ซึ่งเป็นพ่อแม่ที่ยังมีวุฒิภาวะไม่มากพอในการดูแลเด็ก รวมถึงความรับผิดชอบ ประสบการณ์ในชีวิต และการแยกแยะถูกผิด ที่ยังมีไม่มากพอเช่นกัน จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถกระทำความผิดได้จากการเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมของพ่อแม่ อายุจึงไม่ใช่ปัจจัยหลักที่นักสังคมสงเคราะห์ให้ความสำคัญเท่ากับปัจจัยทางครอบครัว ดังนั้น จะพิจารณาจากอายุอย่างเดียวไม่ได้ ต้องพิจารณาจากปัจจัยอื่นๆ ประกอบด้วย

๔) แนวทางการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาเรื่องการกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี

(๑) นอกเหนือจากแก้ไขประมวลกฎหมายอาญากำหนดอายุที่เหมาะสมกับการที่จะมีความรับผิดชอบทางอาญาแล้ว เมื่อสามารถกำหนดอายุที่เหมาะสมได้แล้ว จะต้องมีการกำหนดที่จัดระบบรองรับเด็กในกลุ่มที่ยังไม่ถึงเกณฑ์ที่จะต้องมีความรับผิดชอบทางอาญาให้ชัดเจนด้วย

(๒) ใบการแก้ไขต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับสังคมในช่วงเวลานั้นๆ โดยแบ่งได้เป็น ๓ แนวทาง คือ ๑) คงเดิมโดยให้เด็กอายุไม่เกินสิบปีไม่ต้องรับโทษ ๒) แก้ไขโดยย้อนกลับไปให้เด็กอายุไม่เกินเจ็ดปีไม่ต้องรับโทษ และ ๓) เพิ่มอายุเด็กเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบสองปีไม่ต้องรับโทษ โดยเมื่อพิจารณาจากการกำหนดอายุเด็กของต่างประเทศพบว่า มีตัวเลขอยู่ ๓ กลุ่ม คือ ๑๒ ปี (ประเทศอินโดนีเซีย เบลเยียม เนเธอร์แลนด์) ๑๔ ปี (ประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เยอรมัน และเวียดนาม) และ ๑๕ ปี (ประเทศฟินแลนด์ ฝรั่งเศส และลาว) เห็นได้ว่าประเทศลาวมีวัฒนธรรม แนวคิดคล้ายคลึงกับประเทศไทย แต่ที่เลือกอายุ ๑๕ ปี เพราะลาวเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส และสาเหตุที่ประเทศฝรั่งเศสเลือกอายุ ๑๕ ปี เพราะแนวคิดในการสั่งสอนเด็กแตกต่างกับประเทศไทยมาก

(๓) การแก้ปัญหาควรแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ไม่ใช่แก้ปัญหาลูกเหตุ โดยการแก้ที่ต้นเหตุ คือ ครอบครัวหรือสภาพแวดล้อม และบางกรณีอาจต้องให้ผู้ปกครองเข้าร่วมรับผิดชอบกับเด็กด้วย ดังนั้นก่อนมีลูกควรมีการอบรมพ่อแม่ รวมถึงคุณครูอนุบาล เพราะเป็นพื้นฐานของเด็กก่อนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

(๔) เห็นด้วยกับร่างตามเหตุผลที่มีการเสนอขอแก้ไขว่าให้สอดคล้องกับกลไกของ UPR เป็นไปตามเหตุผลทางการแพทย์ว่าเด็กอายุสิบสองปียังมีพัฒนาการทางสติปัญญาที่ไม่เพียงพอ แต่เห็นว่าควรแก้ไขมาตรา ๗๓ วรรคสองด้วย โดยให้นำผู้ปกครองเข้าร่วมด้วยนอกจากการใช้กลไกเดิมที่มีอยู่ เช่น การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการฝึกอบรม ส่วนกรณีเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะไม่สามารถนำเกณฑ์อายุเด็กตามปกติมาใช้บังคับได้

๕) ผลกระทบจากการแก้ไข

(๑) ในการแก้ไขต้องพิจารณาให้เหมาะสมว่าเมื่อมีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาในมาตรา ๗๓ แล้วจะก่อให้เกิดผลกระทบในมาตราอื่นๆ หรือไม่ เช่น มาตรา ๗๔ แห่งประมวลกฎหมายอาญา รวมไปถึงระดับของนโยบาย ต้องมีจุดยืนที่ชัดเจนว่านโยบายในเรื่องเด็กของประเทศไทยจะคุ้มครองแค่ไหน อย่างไร และต้องพิจารณาในเรื่องของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลเด็กกลุ่มนี้ให้ชัดเจนด้วย

(๒) ในการแก้ไขกฎหมายนี้ บางกรณีไม่สามารถนำอายุของเด็กมาพิจารณาได้ เพราะเด็กอาจไม่ได้มีวุฒิภาวะหรือความคิดที่ตรงตามอายุ

(๓) ในการแก้ไขกฎหมายโดยเปลี่ยนอายุเด็กจากสิบปีเป็นสิบสองปี ต้องมีการศึกษาผลกระทบว่ามีผลดีมากกว่าผลเสียหรือไม่ และจะมีมาตรการในการรองรับหรือไม่ที่จะไม่ให้เด็กกลุ่มดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอีก

(๔) เป้าหมายสูงสุดของกระบวนการยุติธรรม คือ จะทำอะไรไม่ให้เด็กกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งในทางการวิจัยมีทางเลือกอื่นที่จะไม่ต้องนำเด็กเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เพราะการนำเด็กอายุน้อยเท่าไรเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ผลกระทบที่ตามมาคือเกิดการกระทำความผิดซ้ำ ดังนั้น กระทรวงยุติธรรมจึงควรต้องศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อหาวิธีที่ดีที่สุดสำหรับการจัดการกับปัญหาการกระทำความผิดในเด็กให้รอบคอบ และจากการศึกษาวิจัยพบว่ามาตรการคุ้มครองเด็กผู้กระทำความผิดนั้นยังไม่ครอบคลุม ดังนั้นจึงควรกำหนดมาตรการในการคุ้มครองเด็กทั้งเด็กที่กระทำความผิดและเด็กผู้ถูกกระทำให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

๖) รูปแบบความคิดทางสังคม (Social mindset)

ในการแก้ไขกฎหมายต้องทำให้สังคมเข้าใจว่ากฎหมายไม่ได้ต้องการคุ้มครองเฉพาะเด็กที่กระทำความผิดเท่านั้น แต่ต้องการให้โอกาสเด็กในการแก้ไขและพัฒนาตนเองในความผิดบางประเภท รวมถึงต้องมีการปรับทัศนคติของสังคมเกี่ยวกับมุมมองต่อเด็กที่กระทำความผิด เพราะบางกรณีเด็กที่กระทำความผิดเป็นเด็กที่มีความสามารถพิเศษ อาจสนับสนุนและพัฒนาให้เด็กเหล่านี้พัฒนาไปในทางที่ถูกต้องในอนาคตได้ ซึ่งการส่งเสริมและปรับทัศนคติความคิดของสังคมจะส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนในหลายภาคส่วน ไม่ใช่แค่เฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายในเรื่องนี้ๆ โดยตรง เพื่อให้กฎหมายที่แก้ไขออกมาใช้บังคับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๗) กลไกการดำเนินงานตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๗๓ วรรคสอง

(๑) การนำเอาเด็กที่กระทำความผิดไปอยู่ในที่แห่งอื่นที่ไม่ใช่ที่บ้านของเด็ก ตามมาตรา ๗๓ วรรคสอง ที่กำหนดให้มีการส่งตัวเด็กให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองเด็ก เพื่อนำเข้าไปสู่สถานแรกรับ สถานคุ้มครองเด็กนั้นได้มีการติดตามหรือวิจัยหรือไม่ว่าเกิดผลอย่างไร หากยังไม่มี ความชัดเจนในส่วนนี้ ทำให้ยังเกิดความลังเลในเรื่องของการปรับอายุเด็กขึ้นเป็นสิบสองปี และยังคงเชื่อมั่นในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ อยู่ เพราะมีทั้งมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีก่อนฟ้องโดยสถานพินิจ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีหลังฟ้องโดยศาล และมาตรการพิเศษแทนการพิพากษาคดีโดยศาล ทั้งหมดเป็นกระบวนการที่ทำงานร่วมกันระหว่างศาล ผู้พิพากษาสมทบ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา เด็กและครอบครัว เหยื่อ หรือสถานศึกษาหากมีความจำเป็น รวมไปถึงหน่วยงานเอกชนบางหน่วยงานก็เข้ามามีส่วนร่วมด้วย เช่น รับเด็กไปฝึกหรือพัฒนาให้เด็กได้รับการเสริมสร้างทักษะที่เหมาะสม จึงเห็นว่าแนวทางแบบนี้เหมาะสม เพราะไม่ได้มีการนำเด็กออกไปจากสังคม ดังนั้นหากสามารถตอบได้ว่าการใช้มาตรการตามมาตรา ๗๓ วรรคสองนั้นเหมาะสม เรื่องอายุของเด็กจะไม่ใช่ปัญหา โดยควรพิจารณาในเรื่องกระบวนการมากกว่า

(๒) หากสามารถแสดงให้เห็นว่าแนวทางการคุ้มครองสวัสดิภาพสามารถดำเนินการให้เหมาะสมกับเด็กได้ การเพิ่มอายุเด็กจะสามารถทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งแนวทางในการคุ้มครองสวัสดิภาพตามมาตรา ๗๓ วรรคสอง คือ กรณีพนักงานสอบสวนเห็นว่าเด็กมีอายุไม่ถึงเกณฑ์ที่จะต้องรับโทษทางอาญา หรือเป็นผู้ต้องหาที่อ่อนความรับผิดชอบทางอาญา พนักงานสอบสวนจะแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ คือ บุคคลตามมาตรา ๒๔ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖ เช่น ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยในทางปฏิบัติบุคคลเหล่านี้ไม่สามารถ

ดำเนินการได้แม้จะมีหน้าที่ แต่จะมีพนักงานเจ้าหน้าที่อีกกลุ่มหนึ่งซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แต่งตั้งให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยมีวิธีดำเนินการ คือ พนักงานเจ้าหน้าที่จะรับเรื่องไปพิจารณา โดยเด็กไม่จำเป็นต้องถูกพรวดจากพ่อแม่ เว้นแต่บางรายพนักงานเจ้าหน้าที่อาจประเมินว่าไม่สมควรให้กลับคืนสู่พ่อแม่ โดยในการดำเนินการต้องมีการรวบรวมข้อมูลให้เพียงพอและจะจัดให้มีการประชุมสหวิชาชีพ ถ้าต้องดำเนินการที่เป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของเด็ก ต้องเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดให้มีคำสั่ง เช่น การสั่งให้เข้าไปยังสถานคุ้มครอง การส่งเข้าสถานสงเคราะห์ หรืออาจสั่งให้มีการแต่งตั้งผู้คุ้มครองสวัสดิภาพ และนำไปแก้ไขตามกระบวนการที่เหมาะสม

(๓) กรมกิจการเด็กและเยาวชนเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ วรรคสอง ภายใต้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ แต่ในปัจจุบันเกิดปัญหาเพราะพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่มีสำนักงานประจำ แต่มาจากองค์กรต่างๆ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่มีจำนวนค่อนข้างน้อย บางจังหวัดไม่มีพนักงานเจ้าหน้าที่เลย ซึ่งต้องได้รับการแก้ไข แต่อย่างไรก็ดีเด็กที่เข้ามาสู่กระบวนการตามมาตรา ๗๓ วรรคสองนั้น มีจำนวนไม่มาก ใน ๑ ปีมีประมาณ ๑๐๐ คน ถ้าจะเพิ่มอายุเด็กจากสิบปีเป็นสิบสองปีจำนวนเด็กน่าจะเพิ่มเป็น ๒๐๐ คน ซึ่งยังคงมีจำนวนไม่มาก ซึ่งยังคงเพิ่มได้เพื่อประโยชน์ของเด็ก

(๔) ในปัจจุบันมีระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กกรณีเด็กที่ถูกกล่าวหากระทำความผิด ถ้าเด็กไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ อาจหาครอบครัวทดแทนให้เพื่อป้องกันมิให้เด็กไปกระทำความผิดซ้ำ แต่ปัจจุบันกลับไม่ได้รับแจ้งข้อมูลจากพนักงานสอบสวนมากนัก และในการตั้งครอบครัวทดแทนจะให้มีการประชุมคณะกรรมการสหวิชาชีพและสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องที่จะเข้ามาเป็นครอบครัวทดแทนได้ โดยให้มีการขึ้นบัญชีไว้ ซึ่งรัฐจะมีค่าใช้จ่ายในการสงเคราะห์เด็กเป็นรายเดือนไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาทต่อเดือน

(๕) ปัจจุบันอาจจะยังไม่มีข้อมูลว่ามีการใช้มาตรา ๗๓ วรรคสองอย่างชัดเจน กรณีที่พนักงานสอบสวนส่งตัวเด็กให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองเด็ก มีกรณีลักษณะนี้มาน้อยเพียงใด เพราะเท่าที่ผ่านมาอาจจะไม่มีการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวเลย เช่นนี้จะมีความต้องการอย่างใดที่จะทำให้สังคมดีขึ้น เนื่องจากมีข้อมูลว่าแม่จะเข้าสู่ศูนย์ฝึกอบรมแล้ว แต่เมื่อเด็กออกมา ก็เกิดการกระทำความผิดซ้ำอีก

๘) แนวทางกฎหมายระหว่างประเทศ

(๑) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพและกรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินการด้าน UPR (Universal Periodic Review) ซึ่งนอกจากการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๓ จะสอดคล้องกับ UPR แล้ว ยังสอดคล้องกับ ICCPR (กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง) ในข้อที่ ๑๕ ที่กำหนดว่าในกรณีของบุคคลที่เป็นเด็กหรือเยาวชน วิธีพิจารณาคดีความให้เป็นไปโดยคำนึงถึงอายุและความปรารถนาที่จะส่งเสริม การแก้ไขฟื้นฟูความประพฤติของบุคคลนั้น และยังสอดคล้องกับ CRC (อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก) ข้อ ๔๐ อีกด้วย พร้อมทั้งมีกฎแห่งกรุงปักกิ่ง ที่ให้กำหนดโดยคำนึงถึงวุฒิภาวะทางอารมณ์ จิตใจ สติปัญญาของเด็ก นอกจากนี้ยังมีธรรมเนียมกรุงโรมของศาลอาญาระหว่างประเทศว่าจะไม่ดำเนินคดีกับเด็กอายุไม่ต่ำกว่า ๑๘ ปี ซึ่งจากที่ศึกษาจากอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ยังไม่ปรากฏว่ามีการกำหนดอายุเด็กไว้ที่ ๑๒ ปี แต่จะกำหนดเป็นแนวทางกว้างๆ ไว้ อย่างไรก็ตามมีเอกสาร General Comment ของคณะกรรมการว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งเป็นการตีความอนุสัญญาฉบับที่ ๑๐ มีการกำหนดอายุ ๑๒ ปีไว้ได้ แต่ไม่ได้ถือเป็นข้อจำกัดให้ต้องปฏิบัติตาม

(๒) ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กกำหนดให้ประเทศภาคีกำหนดอายุขั้นต่ำที่จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย แต่ไม่ได้มีการกำหนดตัวเลขว่าอายุต้องเป็นเท่าไร และในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองก็ไม่ได้มีการกำหนดตัวเลขไว้เช่นกัน ดังนั้น การกำหนดอายุเด็กว่าเป็น ๑๒ ปีจึงไม่ใช่

พันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ แต่การกำหนดตัวเลขอายุมีปรากฏในส่วนที่ไม่ได้เป็นกฎหมาย คือ หลักเกณฑ์ต่างๆ ที่ยังไม่ได้มีพันธะ แต่อายุที่มีการกล่าวถึงอย่างมากใน UN คือ ๑๒ ปี แต่อย่างไรก็ดีแม้จะไม่ได้มีการบังคับในทางระหว่างประเทศ แต่ก็มีการแนะนำและทบทวนในเรื่องสิทธิมนุษยชนอยู่ตลอดเวลา เห็นในเรื่องอายุ ๑๒ ปี จึงเป็นตัวเลขที่มีความเหมาะสม แต่ก็สามารถปรับเปลี่ยนได้

๙) อื่น ๆ

(๑) สถิติการกระทำความผิดของเด็กอายุสิบปีถึงสิบสองปีอาจมีความแตกต่างกับเด็กที่อายุต่ำกว่าสิบปี จึงอาจต้องมีการศึกษางานวิชาการต่าง ๆ และเตรียมความพร้อมในส่วนของเด็กที่มีความสามารถในการกระทำความผิด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศ

(๒) วัตถุประสงค์ของการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลในการคุ้มครองเด็กและให้เด็กออกจากกระบวนการยุติธรรมทางหลัก ประกอบกับปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับการดูแลเด็กช่วงอายุสิบสองปีถึงสิบห้าปีเช่นเดียวกับร่างกฎหมายฉบับนี้ เช่น พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ประกอบกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการแก้ไขปรับปรุงมีหลักการกำหนดให้ภาคชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองเด็กด้วย ดังนั้น จึงควรพิจารณาถึงกระบวนการหรือกลไกความเชื่อมโยงกับการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาดังกล่าว เพื่อให้การปฏิบัติงานระหว่างภาคเอกชนและหน่วยงานต่างๆ สอดรับกันมากขึ้น โดยถือเป็นทางเลือกที่เป็นประโยชน์กว่าการนำตัวเด็กไปผ่านกระบวนการทางศาล หรือไปรายงานให้ศาลทราบอีกครั้ง

(๓) เนื่องจากการเพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำความผิดอาญาจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี ทำให้เกณฑ์อายุเด็กที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ สูงขึ้น กล่าวคือ เด็กอายุสิบปีถึงสิบสองปีซึ่งอยู่ในกระบวนการนั้นจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา แต่จะเข้ากระบวนการคุ้มครองเด็กทันทีตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก โดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจควบคุมตัวเด็กไว้ในกระบวนการยุติธรรมอีกต่อไป ร่างกฎหมายฉบับนี้จึงเป็นคุณแก่เด็ก สามารถใช้บังคับได้ทันทีโดยไม่จำเป็นต้องมีบทเฉพาะกาล

๖: คำชี้แจงเหตุผล

สำหรับคำชี้แจงเหตุผลรายประเด็นนั้น กระทรวงยุติธรรมโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้นำเสนอในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็นร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี) พร้อมกับข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นสำคัญที่สนับสนุนการแก้ไขกฎหมาย ไปพร้อมกับการให้ความเห็นของหน่วยงานแล้ว ทั้งยังได้แก้ไขปรับปรุงข้อมูลทางวิชาการเพื่อประกอบการเสนอร่างกฎหมายไว้ด้วยแล้ว ซึ่งเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องนั้น ประกอบด้วยข้อมูลที่สำคัญ ดังนี้ (๑) ประวัติการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา แก้ไขประเด็นอายุของเด็กที่กระทำความผิดแต่ไม่ต้องรับโทษ (กฎหมายเดิม) (๒) เหตุผลทางการแพทย์ และทฤษฎีอาชญาวิทยาที่เกี่ยวข้อง (๓) มาตรการสำคัญในการดูแลเด็ก (๔) มาตรการทดแทนการลงโทษ (๕) สถิติ และข้อมูลต่างประเทศที่น่าสนใจ และ (๖) ที่มาของการจัดทำร่างกฎหมาย (ข้อเสนอแนะภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) ของประเทศไทย) ซึ่งเนื้อหาสาระของข้อมูลทางวิชาการดังกล่าว สนับสนุนและสอดคล้องกับการปรับอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี และความเห็นของหน่วยงานสอดรับกันว่า เห็นพ้องด้วยกับการปรับแก้ไขอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี ที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคือและเป็นผลดีกับเด็กมากกว่าการนำเด็กที่มี

วุฒิภาวะ สติปัญญา การเจริญเติบโตทางด้านร่างกาย และจิตใจ ไม่เพียงพอและไม่พร้อมให้เข้าสู่กระบวนการ ยุติธรรม เพราะจะสร้างการเรียนรู้ที่อาจส่งผลให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ จากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมกับ พัฒนาการในการเรียนรู้ หรือกระบวนการดูแล มาตรการที่ไม่เหมาะสมต่อเด็กในช่วงอายุดังกล่าว การศึกษา ครอบครัว และสังคม จึงเป็นปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กในการใช้ชีวิตไปตาม ช่วงวัย ซึ่งในเรื่องนี้กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีภารกิจโดยตรง โดยได้มีการกำหนด วิธีปฏิบัติ กระบวนการดำเนินงาน รวมถึงมีมาตรการรองรับที่ดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบัน

ผลสัมฤทธิ์ของการปรับแก้ร่างกฎหมาย

๗. การนำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการพิจารณาจัดทำร่างกฎหมาย

๑) กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นมากำหนด ประเด็น แนวทางในการศึกษา ค้นคว้า และจัดทำข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องต่อการกำหนดอายุขั้นต่ำในการ รับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปีเพิ่มเติม เพื่อนำไปประกอบการพิจารณาและจัดทำ ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การกำหนดอายุขั้นต่ำในการ รับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี) ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยมีรายละเอียด สรุปประเด็นและแนวทางในการศึกษา ค้นคว้า และจัดทำข้อมูลทางวิชาการเพิ่มเติม ดังนี้

(๑) การพิจารณาออกบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญา ของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ครอบคลุมในด้านการคุ้มครองสิทธิเด็กตาม มาตรการและกลไกระหว่างประเทศ การแก้ไขปัญหาระบบ การใช้มาตรการการมีส่วนร่วมของครอบครัว การกำหนดกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กที่เหมาะสม และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๖ และประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

(๒) การเชื่อมโยงกระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มารองรับการกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปี ไปเป็นสิบสองปี รวมทั้งการพิจารณามาตรการทางเลือกที่สามารถสนับสนุนการดำเนินงานตามกฎหมาย ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งกระบวนการแรกรับ ส่งต่อ พิ้นฟู แก้ไข และการกลับคืนสู่สังคม เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็ก

(๓) การผลักดันร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวในระยะต่อไป ได้มีการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม ในประเด็น เกี่ยวกับอาชญาวิทยา แนวทางทางการแพทย์ จิตวิทยาครอบครัวไทย จิตวิทยาเด็ก สภาพสังคม วัฒนธรรม รวมไปถึงแนวทางการแก้ไข ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นเมื่อมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าว เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนในการวิเคราะห์ความจำเป็นในการตรากฎหมาย และทำให้การจัดทำข้อเสนอแนะหรือ แนวทางในการดำเนินการกำหนดอายุขั้นต่ำในการรับโทษทางอาญาของเด็กจากสิบปีไปเป็นสิบสองปี มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อเป็นการคุ้มครองประโยชน์สูงสุดของเด็ก (The Best Interests of the Child)

๒) กระทรวงยุติธรรม โดยสำนักงานกิจการยุติธรรม ได้นำผลการรับฟังความคิดเห็นและผลการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้องตามข้อ ๑) มาประกอบการพิจารณาปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติฯ ให้มี ความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้การกำหนดกลไกหรือมาตรการรองรับสำหรับเด็กเป็นไปตามเจตนารมณ์ของ กฎหมาย สอดคล้องกับพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไป ให้เด็กเข้าสู่กระบวนการที่เหมาะสม ทั้งด้านการสงเคราะห์ คุ้มครอง ช่วยเหลือ และแก้ไข โดยมุ่งที่ประโยชน์ของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด และสังคมโดยรวม

เป็นหลัก ทั้งนี้ เพื่อให้การแก้ไขปรับปรุงกฎหมายสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงสรุปข้อเสนอในการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา โดยการเสนอ “ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) ทั้งหมด ๒ มาตรา (ร่างกฎหมายเดิม/ยกครั้งแรก เสนอให้แก้ไขเพียงมาตรา ๗๓) ดังนี้

(๑) แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง ความว่า “เด็กอายุไม่เกินสิบสองปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดเด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ”

(๒) แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗๔ วรรคหนึ่ง ความว่า “เด็กอายุกว่าสิบสองปีแต่ยังไม่เกินสิบห้าปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จำดำเนินการดังต่อไปนี้...”

การรับฟังความคิดเห็น
ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่...) พ.ศ.
(เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา)
เพิ่มเติม

กระทรวงยุติธรรม ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดอาญา) โดยรองนายกรัฐมนตรี (พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง) ในขณะนั้น ได้มีคำสั่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้รับร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ไปพิจารณาพร้อมกับกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ได้ข้อยุติก่อนเสนอคณะรัฐมนตรี ต่อมา สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ดำเนินการตามข้อสั่งการดังกล่าว โดยจัดประชุมร่วมกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๑ หน่วยงาน เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๖๒ ณ ห้องประชุมหยุด แสงอุทัย ชั้น ๒ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยมีรายละเอียดและผลการประชุม ดังนี้

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับการประชุม

หน่วยงานที่เข้าร่วมประชุม จำนวน ๑๑ หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ (กรมองค์การระหว่างประเทศ) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (สำนักงานปลัดกระทรวง) กระทรวงมหาดไทย (กรมการปกครอง) กระทรวงยุติธรรม (สำนักงานกิจการยุติธรรม) กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวง) กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวง) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒. สรุปความคิดเห็นและคำชี้แจง

๑) ทุกหน่วยงานเห็นด้วยกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติฯ ที่จะกำหนดเพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดโดยไม่ต้องรับโทษทางอาญาจากอายุสิบปีตามหลักการที่กระทรวงยุติธรรมเสนอเป็นอายุสิบสองปี เนื่องจากเป็นการดำเนินการตามข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) (General Comment No. 10 (2007) : Children's rights in juvenile justice) ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กที่ประเทศไทยได้ตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตามภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓) และสอดคล้องกับเหตุผลทางการแพทย์ที่เด็กอายุสิบสองปีไม่มีความแตกต่างกันมากกับเด็กสิบปี โดยเป็นช่วงอายุเด็กที่มีความอ่อนด้อยในทางความนึกคิดยังไม่รู้ผิดชอบชั่วดี อีกทั้งเป็นช่วงอายุที่ใกล้เคียงกับกลุ่มเสี่ยงที่จะกระทำผิด ซึ่งไม่สมควรให้เข้าสู่กระบวนการดำเนินคดี แต่สมควรให้เข้าสู่กระบวนการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กเพื่อฟื้นฟูให้กลับคืนสู่สังคมได้ และป้องกันไม่ให้เกิดการเรียนรู้การกระทำความผิดจนนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำ นอกจากนี้ เกณฑ์อายุเด็กสิบสองปี ยังสอดคล้องกับเกณฑ์การศึกษาของเด็กซึ่งอายุไม่เกินสิบสองปีจะอยู่ในเกณฑ์ระดับประถมศึกษาด้วย

๒) กระทรวงการต่างประเทศ ได้เสนอประเด็นในที่ประชุมพิจารณาด้วยว่า โดยที่ในปัจจุบันได้มีข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๒๔ (ค.ศ. ๒๐๑๐) (General Comment No. 21 (2010) : Children's rights in juvenile justice) ใช้แทนข้อเสนอแนะทั่วไปฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) ซึ่งกำหนดเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่ได้กระทำความผิดที่ไม่ต้องรับโทษทางอาญาเพิ่มขึ้นจากอายุสิบสองปี เป็นอายุสิบสี่ปี จึงขอให้ที่ประชุมร่วมกับพิจารณาว่าสมควรแก้ไขเกณฑ์อายุในร่างพระราชบัญญัติฯ เป็นอายุสิบสี่ปีหรือไม่ ที่ประชุมได้อภิปรายและ

พิจารณาแล้ว โดยทุกหน่วยงานที่เข้าร่วมการประชุมมีความเห็นพ้องกันว่ายังไม่สมควรแก้ไขเกณฑ์อายุเด็กตามร่างพระราชบัญญัติฯ เป็นอายุสิบสี่ปี เนื่องจากประเทศไทยไม่ได้ตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตามข้อเสนอแนะ ฉบับที่ ๒๔ (ค.ศ. ๒๐๑๐) ประกอบกับเกณฑ์อายุเด็กสิบสี่ปีไม่สอดคล้องกับเหตุผลทางการแพทย์ และเกณฑ์การศึกษา อีกทั้งมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติของการจัดสวัสดิภาพเด็กที่กระทำคามผิดอาญาที่จะมีจำนวนมากขึ้น โดยไม่สามารถจัดการหาครอบครัวทดแทนได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งมีข้อจำกัดในด้านผู้เชี่ยวชาญที่จะกำกับและติดตาม ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากรด้วย

“การตราพระราชบัญญัติของรัฐสภา”

“มาตรา ๘๑ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔๕ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ ที่ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้”

(บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐, มาตรา ๘๑)

ออกแบบโดย : สำนักการพิมพ์

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

๐ ๒๘๓๑ ๙๔๑๙, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๑ - ๒, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๕

